

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SPECIALIOSIOS PEDAGOGIKOS KATEDRA

Specialioji pedagogika (specializacija - logopedija) nuolatinų studijų programa, IV kursas

Eglė Motiejūnaitė

**INFORMACINIŲ KOMUNIKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ TAIKYMAS PER
LIETUVIŲ KALBOS PAMOKAS SPECIALIOJOJE MOKYKLOJE**

Bakalauro darbas

*Bakalauro darbo vadovė -
doc. dr. Rita Melienė*

2018

Bakalauro darbo santrauka

Bakalauro darbe analizuojama informacinių komunikacinių technologijų (toliau – IKT) taikymas per lietuvių kalbos pamokas specialiojoje mokykloje. Siekiant atskleisti nagrinėjamą temą, buvo atlikta mokslinės literatūros analizė, pusiau struktūruotas interviu ir turinio analizė.

Tyrimo dalyvavo 10 X specialiosios mokyklos pedagogų, kurie moko lietuvių kalbą/komunikacinę veiklą. Pusiau struktūruotame interviu apklausti ir 3 administracijos darbuotojai (ugdymo įstaigos vadovas, direktoriaus pavaduotoja ugdymui ir direktoriaus pavaduotoja neformaliojo švietimo organizavimui).

Tyrimo metu siekta nustatyti mokyklos ir pačių pedagogų pasiruošimą taikyti informacines komunikacines technologijas; ištirti, kaip dažnai ir kokius technikos prietaisus, kompiuterines programas bei priemones pedagogai taiko per lietuvių kalbos pamokas; išanalizuoti, kokias lietuvių kalbos sritis padeda ugdyti IKT per lietuvių kalbos pamokas bei kokius privalumus ir trūkumus teikia IKT taikymas.

Tyrimo rezultatai parodė, kad X specialioji mokykla yra gerai aprūpinta informacinėmis komunikacinėmis technologijomis. Mokykloje yra gausu įvairių technikos priemonių, kurios gali būti naudojamos ugdymo tikslais. Pedagogai yra gerai susipažinę su mokykloje ir savo klasėje/kabinete esančia technika ir geba ją naudoti per lietuvių kalbos pamokas. Ištirta, kad daugiau nei pusė apklaustų pedagogų informacines komunikacines technologijas per lietuvių kalbos pamokas taiko labai dažnai ar net kasdien. Pedagogai naudoja įvairius technikos prietaisus, kompiuterines programas, priemones, internetinius žaidimus ir pan., kuriuos galima sėkmingai pritaikyti mokant lietuvių kalbą. Atlikus tyrimą, buvo atskleistas mokytojų ir administracijos darbuotojų požiūris, kad informacinių komunikacinių technologijų taikymas per lietuvių kalbos pamokas padeda ugdyti visas lietuvių kalbos sritis, nors buvo pripažinta, kad daugiausiai priemonių ir programų trūksta kalbėjimo ir klausymo gebėjimams ugdyti. Apklaustieji pasisakė, kad IKT teikia nemažai privalumų, tačiau įžvelgiama ir trūkumų.

Esminės sąvokos: informacinės komunikacinės technologijos, specialieji ugdymosi poreikiai, lietuvių kalba, specialioji mokykla.

Turinys

Bakalauro darbo santrauka.....	2
Įvadas.....	4
1 skyrius. IKT TAIKYMAS UGDYMO PROCESĖ: TEORINIS ASPEKTAS	7
1.1 Informacinių komunikacinių technologijų samprata.....	7
1.2 Informacinių komunikacinių technologijų galimybės ugdymo procese	9
1.3 Informacinių komunikacinių technologijų įvairovė per lietuvių kalbos pamokas mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių.....	15
2 skyrius. IKT TAIKYMAS PER LIETUVIŲ KALBOS PAMOKAS SPECIALIOJOJE MOKYKLOJE: EMPIRINIS TYRIMAS	21
2.1 Tyrimo metodika ir organizavimas	21
2.2 Tyrimo dalyviai	22
2.3 Pedagogų požiūris į mokyklos pasiruošimą taikyti informacines komunikacines technologijas.....	23
2.4 Pedagogų požiūris į jų pasiruošimą taikyti IKT	26
2.5 IKT įvairovė per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas.....	30
2.6 Informacinių komunikacinių technologijų taikymo reikšmė per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas	36
2.7 Mokyklos administracijos požiūris į IKT ir jų taikymą per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas	42
Išvados	49
Literatūra	50
Summary	54
Priedai.....	55

Ivadas

Aktualumas. Šiandien mes gyvename XXI amžiuje, kuris yra pilnas nuolat besikeičiančios ir atsinaujinančios informacijos. Tereševičienės (2012) teigimu, informacinės technologijos (IT) labai pastebimai pakeitė tai, kaip žmonės bendrauja, dirba ar mokosi. Autorė pabrėžia, kad šiuo metu informacinės technologijos yra svarbiausias veiksnys, kuris lemia sparčius visuomenės pokyčius. Informacinės technologijos vis labiau ir labiau skverbiasi į įvairias gyvenimo sritis, o taip pat ir į švietimą, darydamos įtaką ugdymosi procesui. Tačiau IT vis dar yra nelengvas iššūkis pedagogams, nes tai skatina keisti mokymo struktūrą, pamokos organizavimą ir pan. Kaip ir visame ugdymo procese, taip ir per lietuvių kalbos pamokas yra plačiai taikomos informacinės komunikacinės technologijos. Jos gali būti taikomos ugdant mokinių skaitymo, rašymo, klausymo ir kalbėjimo gebėjimus. Yra nemažai mokomųjų programų ir prietaisų, kurie padeda pedagogams lietuvių kalbos pamokas paversti įdomesnėmis, labiau įtraukiančiomis mokinius ir orientuotomis į mokinių gebėjimus. Bakanovienės, Donielienės ir Šalkuvienės (2008, p. 27) teigimu, informacijos technologija suteikia mokiniams daug naujų galimybių, nes jie gali gauti daug ir įvairios informacijos pačiomis įvairiausiomis formomis, įskaitant tekstinę informaciją, fotografiją, grafiką, garso bei vaizdo medžiagą.

Šiame žinių ir informacinių technologijų amžiuje, suprantama, kad mokymo(si) procesas yra nuolat atsinaujinantis, todėl tam puikiai padeda informacinių komunikacinių technologijų (IKT) taikymas. Merkys, Urbonaitė - Šlyžiuvienė, Balčiūnas, Mikutavičienė (2006, p. 3) rašo, kad IKT naudojimas mokymo ir mokymosi procese yra glaudžiai susijęs su žinių visuomenės vystymusi. Teigiama, kad tai sukuria besimokančiajam palankstesnes sąlygas pasirenkant mokymosi tempą bei turinį, atveria platesnes pasirinkimo galimybes bei padidina mokymosi prieinamumą. Autorių teigimu, visa tai skatina platesnį IKT integravimą į švietimą. Galima teigti, kad IKT diegimas į švietimą didina mokymo(si) inovatyvumą, efektyvina naujų žinių įsisavinimą ir leidžia pedagogams patraukliai perteikti mokomąją medžiagą. Taip pat, IKT taikymas leidžia pedagogams individualizuoti mokymą, didinti mokymo(si) efektyvumą ir motyvaciją. Pedagogas, kuris naudoja informacines komunikacines technologijas ugdymo procese, gali ir dažniausiai labai palengvina mokiniui jo mokymąsi ir padeda jam ugdymąsi padaryti įdomesniu ir efektyvesniu. Tai daro teigiamą įtaką ugdymuisi, o ypač tai svarbu ir aktualu mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių. Tautkevičienė, Bulotaitė (2009, p. 101) teigia, kad asmenų, kurie turi ypatingųjų ugdymosi poreikių, ugdymas skiriasi nuo įprastai besimokančių mokinių. Rašoma, kad jie mokosi lėčiau, tačiau jie gali mokytis ir pasiekti gerų rezultatų. Tautkevičienė ir Bulotaitė (2009) pabrėžia, kad neįgalūs vaikai turi specialiųjų/individualiųjų mokymosi poreikių, todėl pedagogai, kurie ugdo šios grupės vaikus,

turėtų ugdomąją medžiagą parengti taip, kad atitiktų asmenų, turinčių individualių ugdymosi poreikių, galimybes. Manoma, kad norint šį tikslą pasiekti, labai gerai padėtų informacinių komunikacinių technologijų taikymas ugdymo procese.

Dabar yra nemažai informacinių techninių priemonių, prietaisų, programų, kurios yra pritaikytos mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių. Jos gali būti sėkmingai naudojamos ugdyme, taip padarydamos mokiniams ugdymą labiau prieinamą ir suteikdamos galimybę savarankiškai mokytis. Tačiau visa ši sėkmė priklausys nuo mokytojo noro keisti ugdymo procesą, jo entuziazmo, kūrybiškumo ir noro mokytis bei tobulėti pačiam kaip pedagogui. Pedagogas pats turi norėti domėtis naujosiomis technologijomis ir stengtis jas taikyti savo darbe. Dudzinskienė, Kalesnikienė, Paurienė, Žilinskienė (2010) teigia, kad informacinių technologijų taikymas pats savaime nepagerins mokinių ugdymosi rezultatų, nes visa tai priklausys nuo pasirinktos informacinių technologijų programinės įrangos ir nuo to, kaip mokiniai ir pedagogai panaudos šią įrangą. Taip pat labai daug kas priklauso ir nuo pedagogų kompetencijos naudotis informacinėmis technologijomis bei mokyklos aprūpinimo šiuolaikiniais informacinių technologijų prietaisais.

Tyrimo problema gali būti apibrėžta tokiais **probleminiais klausimais**: ar pedagogai per lietuvių kalbos pamokas specialiojoje mokykloje taiko informacines komunikacines technologijas? Ar pedagogai turi pakankamai kompetencijų taikyti IKT? Ar mokykla yra pakankamai aprūpinta informacinėmis komunikacinėmis technologijomis? Kaip dažnai yra pasitelkiamos informacinės komunikacinės technologijos per lietuvių kalbos pamokas? Kokias kompiuterines programas, priemones bei technikos prietaisus taiko mokytojai mokydami lietuvių kalbos? Kokią reikšmę ugdymui turi IKT taikymas per lietuvių kalbos pamokas?

Tyrimo objektas – informacinių komunikacinių technologijų taikymas per lietuvių kalbos pamokas, ugdant mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti informacinių komunikacinių technologijų taikymą per lietuvių kalbos pamokas specialiojoje mokykloje.

Uždaviniai:

1) Remiantis mokslinės literatūros analize, atskleisti informacinių komunikacinių technologijų sampratą, jų reikšmę ugdyme bei įvairovę per lietuvių kalbos pamokas.

2) Atskleisti mokyklos ir pedagogų pasiruošimą taikyti informacines komunikacines technologijas.

3) Ištirti, kaip dažnai ir kokius technikos prietaisus, kompiuterines programas bei priemones pedagogai taiko per lietuvių kalbos pamokas.

4) Išanalizuoti, kokias lietuvių kalbos sritis padeda ugdyti IKT per lietuvių kalbos pamokas ir kokius privalumus bei trūkumus teikia šių technologijų taikymas.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, pusiau struktūruotas interviu, turinio analizė.

Tyrimo dalyviai: Pusiau struktūruotame interviu buvo apklausti 10 X specialiosios mokyklos pedagogų, kurie moko lietuvių kalbą/komunikacinę veiklą. 6 iš apklaustų pedagogų turintys specialiojo pedagogo kvalifikaciją, 3 turintys vyr. specialiojo pedagogo kvalifikaciją ir 3 metodininko kvalifikaciją. Apklausti pedagogai ugdo labai įvairių specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius mokinius nuo 7 iki 20 metų. Kad būtų geriau ir tiksliau atliktas tyrimas, buvo apklausti ir 3 administracijos darbuotojai (ugdymo įstaigos vadovas, direktoriaus pavaduotoja ugdymui ir direktoriaus pavaduotoja neformaliojo švietimo organizavimui). Tyrimo dalyvių pedagoginis darbo stažas nuo 1 iki 38 metų, vidurkis – 23 metai.

Bakalauro darbo struktūra. Bakalauro baigiamąjį darbą sudaro: santrauka lietuvių ir anglų kalbomis; įvadas; du skyriai; išvados; cituotos literatūros sąrašas (33 šaltinių); priedai. Empirinį tyrimą iliustruoja 20 lentelių. Prieduose pateikiama: interviu klausimų pavyzdžiai ir interviuojamųjų atsakymai. Baigiamojo darbo apimtis – 55 psl.

Esminės sąvokos: informacinės komunikacinės technologijos, specialieji ugdymosi poreikiai, lietuvių kalba, specialioji mokykla.

1 skyrius. IKT TAIKYMAS UGDYMO PROCESĖ: TEORINIS ASPEKTAS

1.1 Informacinių komunikacinių technologijų samprata

Kaklauskas (2003, p. 25) teigia, kad sąvoka technologija kilo iš graikų kalbos ir sudaryta iš dviejų žodžių *technē* – menas, amatas ir *logos* – sąvoka, žodis; ją galima apibūdinti kaip technologinių veiksmų ir procesų visumą, reikalingą kažkam sukurti, pagaminti. Autorius rašo, kad sąvoka *informatikos technologija* ypač dažnai vartojama kalbant apie informatikos mokymą ir taikymus.

Skyrius, Mikalauskienė, Zalieckaitė (2008) teigia, jog informacija ir informacijos technologijos visais laikais turėjo ir turi ypatingą vaidmenį visuomenės veikloje. Gebėjimas kaupti, sisteminti ir apdoroti informaciją yra vienas iš svarbiausių žmonių racionalios veiklos veiksmų. Pasak autorių, nors paminėjus terminą „informacinė technologija“ (IT) dažniausiai turima omenyje technologija, vienaip ar kitaip pagrįsta kompiuterine įranga, tačiau įvairių technologijų informacijai apdoroti egzistuoja jau nuo pirmųjų bendruomenės laikų. Tie patys autoriai informacinę technologiją apibrėžia kaip informacijos apdorojimo būdų ir priemonių visumą, kuriai priklauso kompiuteriai ir kita techninė įranga, bendros paskirties programinė įranga, duomenų saugojimo ir perdavimo priemonės, taip pat jų naudojimo būdai ir deriniai (Skyrius, Mikalauskienė, Zaleckienė, 2008, p. 17).

Bakanovienė, Donielienė, Šalkuvienė (2008), cituodamos Dagienę, (2000) teigia, kad informacinės technologijos apima visus metodus ir priemones, kurie yra skirti kompiuteriniams duomenims apdoroti: surinkti, rūšiuoti, laikyti, perduoti bei kitaip automatiškai, pritaikant kompiuterio programas, tvarkyti duomenis. Autorės pabrėžia, kad čia didelė svarba yra skirta žodžiui „kompiuteris“.

Kaklauskienė (2003, p. 23) informacinę technologiją apibrėžia kaip metodų ir būdų sistemą informacijai kaupti ir perduoti vartotojui. Ji teigia, kad šiuolaikinės informacinės technologijos grindžiamos kompiuterinės technikos panaudojimu tam subalansuotoje aplinkoje.

Skyrius, Mikalauskienė, Zalieckaitė (2008) rašo, kad sąvoka „informacinės technologijos“ gana plačiai išplito ir yra dažnai vartojamas lygia greta su kitu ne mažiau paplitusiu terminu „informacinės sistemos“. Jie teigia, kad nors šių sąvokų reikšmės skirtingos, dažnai jie vartojami tai pačiai prasmei išreikšti. Autoriai informacinę sistemą (IS) apibrėžia kaip žmonių, funkcijų ir technologijų sistemą. Informacines technologijas, pagal duomenų apdorojimo etapus, klasifikuoja į: duomenų registravimo ir įvesties technologijas; duomenų perdavimo technologijas; duomenų saugojimo technologijas; duomenų apdorojimo technologijas; duomenų pateikimo technologijas (Skyrius, Mikalauskienė, Zaleckienė, 2008, p. 31–32).

Dudzinskienė, Kalesnikienė, Paurienė, Žilinskienė (2010) informacinių technologijų sąvoką apibrėžia kaip priemonių ir būdų visumą informacijai apdoroti. Informacinės technologijos, pasak autorių, apima įvairius metodus ir priemones (techninę ir programinę įrangą), skirtas duomenims apdoroti: rinkti, rikiuoti, laikyti, perduoti ar kitaip tvarkyti kompiuteriu. Rašoma, kad informacinių technologijų sąvoka vis dažniau pakeičiama į informacinės komunikacinės technologijas (IKT).

Tereševičienė (2012, p. 6) rašo, kad informacinių komunikacinių technologijų (IKT) terminas dažnai suprantamas kaip kompiuterinių programų, kompiuterinės įrangos panaudojimas perteikiant informaciją bei mokant ir mokantis. Autorė pabrėžia, kad šį terminą vartojame aptardami pedagogų IKT taikymo kompetencijas, nes toks trumpinys yra ir aptinkamas mokytojų kompetencijų apraše, švietimo dokumentuose ir UNESCO mokytojų IKT standarte.

Gudonienė, Rutkauskienė, Lauraitis (2013, p. 97–98) teigia, kad informacinių komunikacinių technologijų dėka perduodamos informacijos paskirtis – susižinoti, bendrauti, bendradarbiauti bei dalytis informacija. Autorių nuomone, tai dažniausiai užtikrina įvairios informacinių ir komunikacinių technologijų (IKT) priemonės.

Labutė ir Žemaitaitytė (2015), cituodamos Dagienę ir kt. (2008) rašo, kad IKT – tai priemonių ir būdų visuma informacijai apdoroti, o žodžio „komunikacija“ pridėjimas paryškina tinklų svarbą. Autorės pabrėžia, kad švietimo kontekste IKT galima apibrėžti kaip technologijas, kurios apima kompiuterį (techninę ir programinę įrangą), kompiuterinius tinklus ir kitus skaitmeninius įrenginius, kurie gali būti naudojami, pritaikomi arba integruojami edukacinėje, mokymosi arba kitose veiklose (Labutė, Žemaitaitytė, 2015, p. 294).

Ališauskas ir Danieliūtė (2014), cituodami Paulionytę, Grabauskienę, Žemgulienę, Schoroškienę, Makarskaitę-Petkevičienę (2010) teigia, kad informacinėmis komunikacinėmis technologijomis (IKT) laikoma skaitmeninių būdų ir priemonių visuma, kuriomis ugdymo tikslais kuriama, renkama, saugoma, transformuojama ir skleidžiama informacija. Rašoma, kad tai kompiuterinių programų, įrangos panaudojimas perteikiant, teikiant informaciją, mokant bei mokantis.

Informacinės komunikacinės technologijos, pagal atliekamas funkcijas ugdymo procese, yra suklasifikuotos. Jos gali būti taikomos kaip: 1) mokomoji priemonė, 2) mokymosi priemonė, 3) mokymosi aplinka, 4) bendravimo priemonė, 5) terapinė pagalbos priemonė, 6) diagnostikos priemonė, 7) priemonė administravimo užduotims atlikti (Dudzinskienė, Kalesnikienė, Paurienė, Žilinskienė, 2010, p. 66–67).

1.2 Informacinių komunikacinių technologijų galimybės ugdymo procese

Informacinių komunikacinių technologijų naudojimas mokymo ir mokymosi procese yra glaudžiai susijęs su žinių visuomenės vystymusi. Tai sukuria besimokančiajam lankstesnes sąlygas pasirenkant mokymosi tempą bei turinį, atveria platesnes pasirinkimo galimybes bei padidina mokymosi prieinamumą. Visa tai skatina vis platesnį IKT integravimą į Lietuvos švietimo sistemą (Merkys, Urbonaitė-Šlyžiuvienė, Balčiūnas, ir kt. 2006).

Informacijos ir komunikacijos technologijos diegimo Lietuvos švietime strategijoje (2000) rašoma, kad, remiantis pasaulio šalių patirtimi, yra išskiriami trys pagrindiniai informacijos technologijos taikymo švietime etapai: 1) informacijos technologijos ir informatikos, kaip naujo dalyko, mokymas; 2) informacijos technologijos priemonių ir veiksmingesnių mokymo metodų taikymas mokant įvairių tradicinių dalykų; 3) informacijos technologijos, kaip švietimo reformos katalizatoriaus, teikiančio galimybių iš esmės keisti švietimo sistemos principus, ugdymo turinį ir metodus, taikymas.

Gedvilienė, Bortkevičienė (2013) rašo, kad norint sėkmingai ir kokybiškai integruoti IKT į ugdymo procesą, mokyklos būtinai turi būti aprūpintos IKT, o mokytojai reikiamomis IKT kompetencijomis. Priduriama, kad ugdymo turinys tiesiogiai siejasi su IKT ir tai sukuria mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikius. Tokiu būdu, anot autorių, atsiranda būtinybė pedagogams įgyti IKT taikymo ir naudojimo kompetenciją. Mokytojų kompiuterinio raštingumo programos reikalavimuose (2007) rašoma, kad pedagogas, siekdamas plėtoti IKT taikymo kompetenciją, turi įgyti: technologinio raštingumo pagrindus, atitinkančius visuotinio kompiuterinio raštingumo standarto bazinį lygmenį, nurodytą Visuotinio kompiuterinio raštingumo standarte; edukacinę IKT taikymo kompetenciją, kurią sudaro mokymo ir vadybos komponentės (Reikalavimai mokytojų kompiuterinio raštingumo programoms, 2007).

Šalkuvienė (2007), cituodama Dagienę, (2006) teigia, kad informacinės technologijos vis labiau įsilieja į mokymo ir mokymosi procesą bei tampa neatsiejama jo dalimi. Autorė priduria, kad informacinės komunikacinės technologijos daro didelę įtaką informacinės visuomenės formavimuisi. Autorės teigimu, šiuolaikines informacines priemones ir technologijas skatinama vartoti visuose mokomojo proceso lygmenyse, mokant ir mokantis įvairių dalykų.

Jung (2005) teigia, kad šiandieninėje visuomenėje yra įvairių IKT, kurios gali palengvinti ne tik mokymą, bet ir patį mokymosi procesą. Autorius priduria, kad informacinės komunikacinės technologijos, taip pat, suteikia pedagogams lankstesnes ir veiksmingesnes tobulėjimo galimybes, su kuriomis kartais mokytojai susiduria.

Dovidauskaitė (2014), cituodama Monkevičių (2001), rašo, kad IKT turi būti taikomos ugdymo procese siekiant, kad ir mokymas, ir mokymasis kokybiškai pakistų, kad iš esmės

pagerėtų mokyklų, mokytojų ir mokinių darbo veiksmingumas, o pats mokymo procesas taptų patrauklesnis besimokančiajam, kad kiekvienam šalies piliečiui būtų suteikiama daugiau galimybių kūrybinėms galioms skleisti ir savarankiškos veiklos poreikiams tenkinti.

Bankauskienė (2003, p. 6) išskiria tris informacinių komunikacinių technologijų diegimo švietimo sistemoje priežastis: 1) profesinės; beveik visų sričių specialistai taiko informacines technologijas, todėl kiekvienas moksleivis turėtų įgyti bent pradinį kompiuterinį raštingumą; 2) socialinės; pasak autorės, privalu rengti moksleivius gyvenimui informacijos amžiuje, kurio vienas pagrindinių produktų yra informacija; 3) pedagoginės; šiuolaikinės informacinės technologijos padeda sukurti moksleiviams patrauklią mokymosi aplinką, kurioje lengviau realizuoti didaktikos principus.

Geležinienė, Melienė ir Vaitkevičienė (2013), analizuodamos įvairių mokslininkų (Laurutis, Gumuliauskienė, Šaparnytė, 2003; Dagienė, 2003; Brazdeikis, 2003; Markauskaitė, Dagienė, 2001; Furmanavičienė, 2011 ir kt.) darbus, išskiria informacinių komunikacinių technologijų panaudojimo ugdyme privalumus. Autorės teigia, kad IKT padeda sukurti naują, praturtintą informacijos šaltinių ir bendravimo priemonių įvairovę, taip pat mokymosi aplinką, kurioje lengviau integruoti įvairius dalykus. Teigiama, kad informacinės komunikacinės technologijos leidžia taikyti aktyviuosius mokymo metodus, padeda atskleisti individualius vaikų gebėjimus ir sudaro galimybę mokyti ugdytinius dirbti individualiai bei grupėje.

Ugdymo procese labai dažnai yra naudojamos įvairios kompiuterinės programos, kurios padeda mokiniams palengvinti mokymosi procesą. Dagienė ir kt. (2005, p. 9–10) apibūdino kompiuterinių programų grupes: 1) sisteminė programinė įranga – operacinės sistemos, 2) bendrosios paskirties programinė įranga, naudojama mokyklose, 3) kompiuterinės mokomosios programos. Autoriai teigia, kad didžiausias dėmesys skiriamas kompiuterinėms mokomosios programoms, nes jų nuolat daugėja ir jos yra be galo svarbios. Pečiuliauskienė (2009) teigia, kad mokomoji kompiuterinė programa – profesionalių programuotojų arba darbo grupių (programuotojo, mokytojo, psichologo, dailininko dizainerio ir kitų specialistų) sukurta specialioji taikomoji programinė įranga, skirta atskirų mokomųjų dalykų mokykloje mokymui. Dagienė ir kt. (2005) mokomąsias programas skirsto pagal turinį ir pagal paskirtį. Taigi, pagal turinį mokomosios kompiuterinės programos yra suskirstytos į universaliasias ir dalykines. Universaliosios programos yra tos, kurios nėra specialiai skirtos kuriam nors konkrečiam dalykui mokyti. Jas galima taikyti mokant įvairių dalykų ir siekiant įvairių mokymo tikslų. O dalykinės programos skirtos konkrečioms dalykams ar temoms mokyti. Pasak Lengyel (2012), mokomosiomis programomis galima įvairiai koreguoti ugdymo procesą: mokomosios medžiagos apimtį ir mokymosi tempą kiekvienas mokinis gali pasirinkti pagal savo poreikius bei gebėjimus. Mokomųjų programų gausa ir jų panaudojimas yra labai įvairiapusis: dėstant naują

medžiagą, demonstruojant, susipažįstant su teorine medžiaga, pateikiant moksleiviams testus, uždavinius, tikrinant žinias, ugdant įgūdžius ir t. t.

Dagienė ir kt. (2005) programas pagal paskirtį klasifikuoja į: *demonstravimo* programas, kurios atlieka įprastų demonstravimo priemonių funkciją. Naudojant jas yra derinami keli informacijos pateikimo būdai tai – tekstas, garsas ir vaizdas. Jos pasižymi interaktyvumu, nes galima sustabdyti stebimą vaizdą, pakartoti, pakeisti parametrus ir pan.; *eksperimentavimo ir modeliavimo* programas. Jos imituoja įvairių reiškinių vyksmą, savybes bei įvairių mechanizmų veikimą; *konstravimo ir modeliavimo* programas. Jose yra galimybė keisti modeliuojamojo reiškinio parametrus, konstruoti mechanizmus, stebėti jų veikimą ir tirti reiškinių dėsningumus, kurti hipotezes ir jas tikrinti; *pratybų* programas. Jų dėka galima įtvirtinti teorines žinias ir ugdyti praktinius įgūdžius, mokytis atlikti įvairius veiksmus; *kontroliuojančias* programas. Jos skirtos besimokančiųjų žinioms tikrinti; *savarankiško mokymosi* programas. Jomis galima atlikti visų minėtų programų veiksmus. Jos skirtos padėti mokiniui mokytis; *mokomuosius žaidimus* – tai kompiuteriniai žaidimai, kuriuose yra mokomųjų elementų; *pagalbines priemones*. Jų pagalba galima atlikti įvairius nuobodžius ir mokinius varginančius veiksmus. Šios priemonės leidžia dėmesį sutelkti į esminius dalykus.

Kaip teigia Kasiulynienė, Bajorienė, Jankevičienė (2003), šiandieniniai mokytojai turi būti susipažinę su naujosiomis informacinėmis technologijomis ir mokomosiomis kompiuterinėmis programomis. Pedagogai privalo turėti kompiuterinio raštingumo pagrindus. Pasak autorių, tik pats, įsitikinęs kompiuterio teikiama nauda, mokytojas ims jį naudoti ugdymo procese organizuodamas ugdymą. Kasiulynienės ir kt. (2003) teigimu, pedagogų ir ugdytinių mėgstamiausios ir dažniausiai naudojamos (iš bendrųjų taikomųjų programų grupės) programos yra *Paint*, *Microsoft Word*, *Microsoft Power Point*, *Internet Explore*.

- *Paint* programa yra naudojama grafinei informacijai tvarkyti. Ji padeda lavinti mokinių kūrybiškumą ir vaizduotę.
- *Microsoft Word* programa yra skirta tekstinei informacijai tvarkyti. Tai plačiausiai naudojama programa, kai norima surinkti, redaguoti, perkelti, kopijuoti, išsaugoti ir t. t. tekstą.
- *Microsoft Power Point* programa tokia, kurios dėka galima demonstruoti ir aptarti informacijos vaizdavimo grafiškai privalumus.
- *Internet Explore* internetinė programa, kurią naudodami galime rasti įvairios informacijos internete, ją parsisiųsti, parsisiųsti ir mokomuosius žaidimus, kurie praplėčia ir pajvairina mokymo turinį (Kasiulynienė ir kt., 2003, p. 31–32).

Dagienė (2005) teigia, kad kompiuteris, kuris neturi programų yra tik metalinė dėžė, kuriuo nieko negalėtume nuveikti. Taigi galima suprasti, kokios yra svarbios programos, be

kurių kompiuteris tampa bereikšmis. Suprantama, kad jei pedagogai nesinaudos kompiuterinėmis programomis, klasėje esantys kompiuteriai taps nieko vertais.

Ramanauskas (2006, p. 2) teigia, kad informacinių technologijų naudojimas ugdymo procese neretai yra sulyginamas su įvairių mokomųjų kompiuterinių programų panaudojimu, nes jas galima prilyginti įvairiems vadovėliams, papildomai mokomajai medžiagai, pratybų ir užduočių sąsiuviniams. Kompiuterinės mokomosios programos savyje talpina visų šių mokymo priemonių savybes.

Butkuvienė (2003, p. 11–12) rašo, kad informacijos amžiuje mokiniams mokytojas ir vadovėlis nebėra vieninteliai žinių šaltiniai. Autorė pabrėžia, kad visuomenę pasiekia didelis informacijos srautas, todėl dabar svarbiausias mokymo tikslas yra mokyti moksleivį mokytis. Mokytojas tampa partneriu naujame mokymosi procese, o kompiuteris yra laikomas nepakeičiamu pagalbininku.

Anot Kaklauskienės (2003), informacinių komunikacinių technologijų taikymas mokyklose nemenkina mokytojo vaidmens, išlaisvina mokytoją nuo rutinos ir leidžia jam susikonscentruoti bei efektyviau atlikti kūrybinį darbą. IKT nepakeičia mokytojo, bet pakeičia jo vaidmenį, skatina mokytoją profesiskai tobulėti ir permąstyti mokymo būdus.

Kompiuteris kaip priemonė pamokose naudojamas įvairiai: kaip moderni ir efektyvi įprastinė mokymo priemonė; kaip mokymo priemonė, įgalinanti taikyti naujus mokymo metodus; kaip iš esmės naujoviška mokymo priemonė (Eimutienė, 2003, p. 15). Ši autorė teigia, kad pagal tai, kaip kompiuteris siejamas su mokymu ir kiek jis turi įtakos keistis mokymo procesui, skiriami trys kompiuterio integravimo etapai: 1) Pradinis etapas. Kai kompiuteris dažniausiai naudojamas iki tol taikytiems mokymo metodams automatizuoti. Dažniausiai šiame etape dirbama su mokomosiomis programomis. 2) Pereinamasis etapas. Tai toks etapas, kai panaudojus įvairias komunikacijos ir informacijos priemones, pradedami taikyti nauji mokymo metodai, o mokymosi turinys nesikeičia. Šiame etape tradiciniai dalykai dėstomi naudojant naujus metodus, į kuriuos yra integruojamas ir kompiuteris. 3) Keitimosi etapas. Šiame etape mokymui pasitelkiamos komunikacijos, informacijos priemonės, nauji mokymo metodai, keičiasi mokymo turinys bei mokytojo vaidmuo t. y. keičiasi visi veiksniai, kurie daro įtaką mokymo procesui.

Daukilas, Teresevičienė (2012) aprašo daug įvairių informacinių komunikacinių technologijų taikymo galimybių ugdymo procese. Autoriai išskiria *forumus* ir *diskusijas*. Teigiama, kad žmonės internete ieškodami informacijos, dažnai būna nukreipiami į forumus, kur gali vieni kitiems užduoti klausimus ir diskutuoti įvairiomis temomis. Pasak autorių (p. 76), mokymo procese forumai gali būti naudojami planavimui, konsultavimui ir aiškinimui. Pedagogai gali sukurti forumą, kuriame mokiniai užduos mokytojui įvairius klausimus ir taip bus

sprendžiamos su ugdymu susijusios problemos. Teigiama šio forumo pusė yra ta, kad mokiniai matys pedagogo atsakymus ir nebereikės klausti to paties, jei mokinių klausimai sutaps. Taip sutaupomas pedagogo ir mokinių laikas.

Daukila, Teresevičienė (2012, p. 77–78) aprašė ir *filmuotos medžiagos kūrimą*. Teigiama, kad internete yra daug priemonių vaizdinei medžiagai talpinti ir peržiūrėti, pvz., viena populiariausių programų yra „Youtube“. Šioje svetainėje kiekvienas prisiregistravęs vartotojas gali įkelti, žiūrėti ir dalintis vaizdine medžiaga su kitais vartotojais. Autorių teigimu, ši internetinė svetainė gali būti puiki muzikos, dailės, lietuvių kalbos, istorijos ir kitų pamokų pagalbininkė. Šios programos naudojimas gali būti derinamas su informaciniais mokymo metodais – pasakojimu, demonstravimu, iliustravimu, bei su kūrybinių užduočių sprendimu, probleminiu mokymu(si).

Dar vienas IKT naudojimo būdas, kurį aprašė autoriai, yra *animacinės medžiagos kūrimas, apdorojimas*. Autorių teigimu, panaudojant „Xtranormal“, „Goanimate“ ar „Memoov“ programas, galima sukurti animacinius vaizdo filmukus, kurie gali būti naudojami kaip iliustravimas, demonstravimas ar pratybos. Mokiniai gali padaryti reportažą, kaip praleido vasarą ar pan. Animacijos kūrimas gali būti panaudotas įvairiose pamokose, tačiau labiausiai tiktų dailės pamokoms, taip pat lietuvių kalbos pamokoms, kai mokiniams sunkiai sekasi rašyti. Mokiniai gali vaizdinę medžiagą perduoti vaizdu ir garsu bei tokiu būdu yra kompensuojamas negebėjimas rašyti.

Kitas informacinių technologijų panaudojimas gali būti *bendravimas e. pašto pagalba*. Teigiama, kad mokymosi procese e. paštu galima siųsti parašytus rašinius, konsultuoti, aiškinti ir atlikti kitą įvairią veiklą. Naudojantis e. paštu galima organizuoti mokinių konsultacijas. E. paštas gali būti mokytojų, mokyklos administracijos ir tėvų bendravimo priemonė. Pedagogai gali pakviesti tėvus į įvairius renginius, susirinkimus ir pan. Daukilo, Teresevičienės (2012, p. 81–82) nuomone, *bendravimo realiuoju laiku* programa „Skype“ – tai interneto telefonijos tinklas ir kompiuterinė programa, kurios dėka galima skambinti į visas pasaulio šalis. Privalumas yra tas, kad galima kalbėtis matant vienas kitą. Mokymo procese šią programą galima naudoti aiškinimui, kartojimo pokalbiams, konsultavimui. Mokiniai ir mokytojai šios programos dėka gali bendrauti po pamokų, pedagogas gali konsultuoti mokinius, kalbėtis su mokinio tėvais, organizuoti konferencinį pokalbį su keliais tėvais iš karto ar panaudoti šia programą sergančiam mokiniui, kuris negali dalyvauti pamokoje, konsultuoti jį. Programos dėka mokinys gali matyti ir girdėti mokytojo vedamą pamoką. Autoriai aprašė ir kitas įvairias komunikavimo priemones: *mokyklos radiją, socialinius tinklus, tinklaraščius, Wiki puslapius, apklausas, grupinio darbo sistemas, mokomuosius filmus ir mokomuosius kompiuterinius žaidimus bei garsines priemones*.

Internetiniame puslapyje www.išmaniejirobotai.lt yra pateikta skaitmeninė mokymo priemonė „Išmanieji robotai“. Ši skaitmeninė mokymo priemonė buvo sukurta įgyvendinant Ugdymo plėtotės centro projektą „Pradinio ugdymo tobulinimas“ ir siekiant sudaryti prielaidas veiksmingiau ugdyti pradinių klasių mokinių praktinius, problemų sprendimo gebėjimus ir kūrybiškumą. Šioje skaitmeninėje mokymo priemonėje yra pateikta trumpametražiai filmukai, pateiktys, interaktyvūs pratimai, testai, įvairūs užduočių lapai, laboratoriniai darbai, skirti lietuvių kalbos, matematikos ir pasaulio pažinimo pamokoms. Visa ši skaitmeninė mokymo priemonė yra suskirstyta pagal tam tikras pamokas, temas ir klases, todėl pedagogams, naudojantis šia skaitmenine mokymo priemone, yra labai patogu rasti reikiamą medžiagą. Skaitmeninės mokymo priemonės „Išmanieji robotai“ dėka, pamokos tampa kūrybiškesnės, labiau įtraukiančios mokinius į mokymo(si) procesą ir padeda išlaikyti mokinių susidomėjimą pamokos metu.

Internetinėje svetainėje musumokykla.lt, pasirinkus skiltį „kompiuteris mokykloje“ galimi kiti įvairūs pasirinkimai: „Kalbėk, skaityk, rašyk“, „Pažink, tyrinėk, atrask“, „skaičiuok, matuok, galvok“ ir t. t., kuriuose pateikti internetiniai puslapiai, kurie gali būti taikomi per atitinkamas pamokas mokyklose. Pavyzdžiui, pasirinkus „Kalbėk, skaityk, rašyk“, matome ir galime apsilankyti internetiniame puslapyje www.pasakukampelis.eu, kurio dėka galime rasti tautosakas: lietuvių liaudies pasakų, įgarsintų pasakų, lietuvių liaudies skaičiuočių, mįslių, minklių, patarlių, priežodžių ir pan. Taip pat ši internetinė svetainė suteikia galimybę apsilankyti internetiniame puslapyje www.mitologija.lt, kuriame pedagogai gali rodydami vaizdinę medžiagą, skaitydami sakmes mokinius supažindinti su mitologinėmis būtybėmis (Aitvaru, Ragana, Gabija, Žalčiu, Velniu, Laumėmis). Tai tik keletas pateiktų internetinių puslapių, kuriuos galima rasti šioje internetinėje svetainėje, nes jų yra ir dar daugiau: www.eilerastukaivaikams.blogspot.lt; www.pasakos.lt; www.pasakorius.lt; www.lietuviupasakos.lt; www.eilerasciai.lt ir kt. Internetinė svetainė musumokykla.lt yra labai naudinga pedagogams, nes suteikia galimybę pamokos medžiagą pateikti kūrybiškiau, pasitelkiant kompiuterį ir internetą.

Dar viena informacinių komunikacinių technologijų teikiama galimybė ugdymo procese yra elektroninės pratybos. Internetiniame portale www.epratybos.lt yra pateikta elektroninė mokymo aplinka (EMA) ir spausdintos pratybos, kurios leidžia diferencijuoti ir individualizuoti mokymo(si) procesą bei suteikia interaktyvią motyvavimo sistemą. Šią elektroninę mokymosi aplinką gali naudoti pedagogai, skirdami šias užduotis mokiniams, besimokantiems matematikos, lietuvių kalbos, gamtos ir žmogaus, pasaulio pažinimo, biologijos bei istorijos dalykų. EMA sudaro diagnostiniai testai, užduotys planšetėms ir kompiuteriui bei spausdintos pratybos ir pateikti rezultatai bei motyvavimo sistema. Reikia nepamiršti paminėti, kad ši

programa yra mokama, todėl pedagogai privalo iš anksto, prieš naudojant šias elektronines pratybas pasidomėti ir atitinkamai pasiruošti iš anksto.

1.3 Informacinių komunikacinių technologijų įvairovė per lietuvių kalbos pamokas mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių

Miltenienė, Melienė (2010, p. 133) teigia, kad Lietuvos teisės aktuose ir oficialiuose dokumentuose įsitvirtinus nuostatai, jog visi mokiniai, taip pat ir turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, turi teisę ugdytis arčiausiai namų esančioje ugdymo įstaigoje kartu su savo bendraamžiais. Dabar nuolat yra ieškoma optimalių ugdymo formų ir būdų, užtikrinančių kokybišką ugdymą ir ugdymąsi visiems mokiniams – tiek turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, tiek ir jų neturintiems.

Griffin (2014, p. 7) teigia, kad visi mokiniai, apimant ir mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių, turi tokias pačias teises į ugdymą, kuris yra pritaikytas pagal poreikius. Autorius rašo, kad mokymo tikslai, mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių yra lygiai tokie pat, kaip ir visų mokinių. Griffin rašo, kad ugdymas turi būti pritaikomas visiems mokiniams pagal jų gebėjimus, poreikius ir turi suteikti galimybę gyventi pilnavertį, nepriklausomą gyvenimą ir leisti bendrauti bei bendradarbiauti su kitais visuomenės nariais.

Geležinienė, Melienė ir Vaitkevičienė (2013, p. 195) rašo, kad kompiuterinės mokymosi priemonės, padedančios individualizuoti mokymą(si), kompensuoti sutrikimus ar negales, tampa svarbiu įrankiu ugdant specialiųjų poreikių turinčius mokinius.

Dudzinskienė ir kt. (2010) teigia, kad informacinių komunikacinių technologijų vaidmuo labai svarbus, kuriant asmenybės raidos ir dalyvavimo socialiniame gyvenime galimybes. Autorių nuomone, informacinės komunikacinės technologijos daro įtaką formuojant mokymo ir mokymosi įgūdžius, ugdant teigiamą mokinių požiūrį į mokymąsi bei įgyjant žinių ir mokantis bendradarbiauti. Pasak autorių, ugdant specialiųjų poreikių mokinius reikia įvertinti papildomą sąlygą – IKT prieinamumą kiekvienam, jų pritaikymą individualiems poreikiams. Autorės suskirstė informacines technologines priemones specialiųjų poreikių turintiems mokiniams pagal paskirtį: kompiuterinė kompensacinė technika, programos, skirtos negaliai kompensuoti; specialios mokymo bei ugdymo kompiuterinės programos, skirtos išskirtinių poreikių mokiniams ugdyti ir lavinti; ugdymo ir bendrosios paskirties informacijos šaltiniai; universalios mokymosi terpės ir įrankiai bei kita programinė įranga; įvairių dalykų ir integruoto mokymo bei mokymosi kompiuterinės priemonės; mokomųjų priemonių rengimo ir ugdymo proceso organizavimas (Dudzinskienė ir kt., 2010, p. 68–69).

Vyšniauskienė (2011, p. 7) teigia, kad specialiųjų poreikių turinčius vaikus drauge su bendraamžiais ugdomiems mokytojams nuolat kyla daugybė klausimų, susijusių su jų mokymu, individualių reikmių tenkinimu, įtraukimu į bendrą klasės veiklą ir pan. Autorė rašo, kad svarbiausia yra suprasti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčio vaiko ypatumus, atpažinti jo poreikius, sėkmingai organizuoti darbą klasėje ir pasiekti norimų rezultatų, kai mokinių gebėjimai ir galimybės skiriasi. Tokiu atveju labai puikiai padeda informacinių komunikacinių technologijų įtraukimas į ugdymo procesą. Dudzinskienė ir kt. (2010) teigia, kad informacinių komunikacinių technologijų įtraukimas į ugdymo procesą gali būti naudojamos kaip naujos informacijos pateikimo būdas ir mokytojo aiškinimo papildymas. Toks mokymas suteikia mokiniams galimybę papildomai lavintis bei užsiimti praktine veikla, atitinkančia mokinių poreikius (Dudzinskienė ir kt., 2010, p. 61). Tie patys autoriai (p. 68) teigia, kad IKT taikymo galimybės yra labai plačios: mažina socialinę atskirtį; tenkina specialiuosius poreikius, pvz., leidžia pamatyti, ką pasakei, išgirsti, ką matai, lavina įvairius pojūčius, padeda geriau orientuotis aplinkoje bei ugdo savarankiškumą.

Kaip žinoma, specialiojoje mokykloje mokosi neįgalūs mokiniai, mokiniai turintys specialiųjų/individualiųjų ugdymosi poreikių, todėl, kaip teigia Tautkevičienė, Bulotaitė (2009, p. 101), pedagogai, dirbantys su šios grupės vaikais, turi parengti ugdomąją medžiagą taip, kad ugdymo reikalavimai atitiktų asmenų, turinčių individualiųjų ugdymosi poreikių galimybes. Autorių teigimu, šio tikslo siekti galėtų padėti ugdymo proceso organizavimas, pasitelkiant šiuolaikines informacines komunikacines technologijas (IKT) bei mokomąsias kompiuterines programas (MKP). Taip pat šie autoriai, cituodami Kauffman (2003), teigia, kad, silpnesnius intelektualinius gebėjimus turintiems mokiniams, atsižvelgiant į jų individualiuosius gebėjimus rekomenduoja taikyti kompiuterizuotą mokymą, kuris gali būti kaip naujos informacijos pateikimo būdas, mokytojo aiškinimo papildymas. Tai gali būti mokomosios kompiuterinės programos, skirtos vaizduotės, kalbos, rašymo ir skaitymo įgūdžiams lavinti. Panašias mintis išreiškia ir autorė Kiseliova (2003, p. 45), teigdama, kad pamokos, kuriose yra naudojamas kompiuteris, yra vaizdžios, informatyvios, suprantamos ir įsimintinos. Tokiose pamokose mokymas ir mokymasis yra įdomus, dinamiškas ir lankstus. Jei pamokoje yra naudojamas kompiuteris, atsiranda puiki galimybė individualizuoti ir diferencijuoti darbą bei keisti veiklos pobūdį. Autorės nuomone, kompiuteriniai žaidimai lavina mokinių protines galias, padeda jiems įsisavinti naujas žinias ir panaudoti jas savarankiškoje ar nebūtinai veikloje, stiprina mokinio tikėjimą savo jėgomis (Kiseliova, 2003, p. 45).

Lietuvių kalbos pamokose, ugdam mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių, gali būti naudojamos įvairios kompiuterinės mokomosios programos bei kompiuteriniai žaidimai. Vienas iš populiariausių, lietuvių kalbos ugdymui skirtų internetinių žaidimų yra

FREPY žaidimų planeta. Šį žaidimą sudaro žaismingų lietuvių kalbos ugdymo priemonių rinkinys. Jame pateikti įvairūs daugiafunkciniai kalbos žaidimai, kurie yra įgarsinti. Mokiniai savarankiškai gali žaisti ir atlikti įvairias užduotis. Žaidimas *FREPY žaidimų planeta* yra skirtas ugdyti mokinių tartį, plėtoti žodyną, ugdyti kalbos gramatinį taisyklingumą bei rišliąją kalbą ir gerinti skaitymo įgūdžius. Tai labai patogus žaidimas tiems mokiniams, kuriems sunkiai sekasi skaityti, ar tiems, kurie visai negeba skaityti. Mokiniai gali kompiuterio pelytę užvesti ant įvairių objektų ir išgirsti jų pavadinimus, išklaudyti užduotis, pasakojimus ir pan. Tai padeda mokiniams praplėsti žodyną ir užduotis atlikti be pedagogo pagalbos. Taip pat šis žaidimas įtraukia mokinius, išlaiko jų dėmesingumą, nes žaidime yra pateikti spalvingi piešiniai, netikėtos situacijos, nuotaikinga animacija, garso efektai ir kitos įdomybės.

Internetiniame puslapyje www.ziburelis.lt yra įvairių mokomųjų programų, kurios gali būti naudojamos per lietuvių kalbos pamokas. Šios programos yra pritaikytos naudoti pasitelkiant išmaniąją lentą, todėl ugdytiniai yra aktyviai įtraukiami į darbą pamokoje ir iš karto yra įvertinami, tokiu būdu gaudami grįžtamąjį ryšį. Pavyzdžiui, viena iš mokomųjų programų yra *Rask nurodytą spalvą*. Šios programos dėka, mokiniai yra mokomi arba yra įtvirtinamos spalvų sąvokos. Ši programa yra įgarsinta ir mokinių yra paprašoma rasti tam tikrą spalvą. Ugdytiniai ekrane mato daug įvairių spalvų meškučių, iš kurių turi pasirinkti vieną, atitinkamos spalvos meškutį. Programa yra žaisminga, kelianti teigiamas emocijas ir gali būti pritaikoma specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams. Dar viena šio internetinio puslapio programa yra *Mokykis tarti žodžius*. Šioje programoje yra pateikti įvairūs spalvingi paveikslėliai, ant kurių paspaudus yra ištariamas paveikslėlio pavadinimas. Mokiniai yra mokomi naujų sąvokų ir taisyklingo žodžių tarimo. Pateikti paveikslėliai yra gana nesudėtingi, artimoje aplinkoje esantys daiktai. Programos dėka yra plečiamas mokinių aktyvusis žodynas, be to ir gerėja tartis. Internetiniame puslapyje yra pateikta ir nemažai kitų, lietuvių kalbai pritaikytų programų, pavyzdžiui, *Priešingos reikšmės žodžiai*; *K - G garsų skyrimas*; *Surask daiktus pagal apibūdinimą*; *Teisingi pavadinimai* ir pan., tačiau daugelis programų yra mokamos.

Dar vienas mokomasis lietuvių kalbos ir socialinių įgūdžių lavinimo žaidimas – *LIEPA Pagalbininkas*. Tai žaidimas, kuris yra skirtas lietuvių kalbos žodžių, elementarių frazių tarimo mokymui(si) bei socialinių įgūdžių plėtojimui. Žaidimas pritaikytas specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems asmenims ir gali būti puikiai taikomas per lietuvių kalbos pamokas. Šį žaidimą apima du lygmenys, kuriuose vartotoją nuolat lydi animuotas žaidimo asistentas. Pirmasis žaidimo lygmuo yra skirtas lietuvių kalbos garsų, dvigarsių, dvibalsių ir žodžių tarimo mokymui. Antrasis žaidimo lygmuo yra skirtas socialinių įgūdžių plėtojimui ir kalbinių gebėjimų ugdymui. Kalbiniai gebėjimai yra ugdomi keturiuose socialiniuose kontekstuose: „Aš ir kiti“,

„Parduotuvė“, „Pas gydytoją“ ir „Kavinė“. Žaidimas įdomus ir tuo, kad asmuo, kuris žaidžia šį žaidimą, gali įsikūnyti į atitinkamą personažą.

Internetiniame puslapyje www.pradinukas.jimdo.com mokytoja Rita Šulinskienė yra sukūrusi savo internetinę svetainę, kurioje dalinasi savo sukurtais skaidruolėmis. Pedagogė dalinasi lietuvių kalbos, matematikos, pasaulio pažinimo, dailės ir technologijų pamokoms sukurtais skaidruolėmis. Ji skaidruoles yra suskirsčiusi pagal klases nuo pirmos iki ketvirtos klasės. Pedagogams yra labai patogu naudotis šia svetaine, nes jie greitai gali pasinaudoti reikiama informacija. Skaidruolės yra nemokamos, spalvingos, įtraukiančios mokinius ir atitinkančios mokinių amžių. Skaidruolės, skirtos lietuvių kalbai, yra labai įvairios ir ugdančios įvairius mokinių lietuvių kalbos gebėjimus, tokius kaip skaitymas, rašymas, klausymas ir kalbėjimas. Skaidruolėse pateiktos užduotys, kuriose mokiniai yra mokomi skirtingų garsų, dvibalsių, dvigarsių, diferencijuoti garsus, sudaryti sakinius, sekti pasakojimus, pasakas be galo ir t. t. Taip pat svetainėje yra pateikti diktantai, kurie suskirstyti pagal klases. Pedagogai gali pasirinkti tekstus ar žodžius pagal pamokos temą, mokinių gebėjimus. Ši internetinė svetainė ir joje pateiktos skaidruolės bei užduotys nėra išskirtos būtent specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams, tačiau gali būti tam puikiai pritaikytos.

Interneto platybėse yra dar vienas labai šaunus, skirtas pedagogams, ugdančioms specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus, internetinis puslapis www.lavinamukai.jimdo.com. Tai lavinamosios klasės mokytojos Linos Kuzminskienės sukurtas internetinis puslapis, kuriame ji dalinasi savo mintimis, paveikslėliais, skaidruolėmis ir užduotimis, skirtomis komunikacinei, pažintinei ir orientacinei veiklai. Pasirinkus skyrelį „Sukauptų priemonių spinta“ yra galimi variantai peržiūrėti priemonės, skirtas komunikacinei veiklai. Mokytoja yra pateikusi paveikslėlius, kurie gali būti kompiuterio ar multimedijos pagalba demonstruojami ugdytiniais ir taip visa klasė gali atlikti tam tikras užduotis. Pavyzdžiui, yra eilės tvarka pateikti paveikslėliai, kurie demonstruoja pasaką „Stebuklinga pupa“, „Darbštuolė vištelė“, „Vilkas ir septyni ožiukai“ bei daugelį kitų pasakų. Visi drauge ugdytiniai su pedagoge gali sekti šias pasakas, paveikslėlių pagalba jas atpasakoti, klausyti, kaip bendraklasiai jas seka ar pan. Taip pat šiame internetiniame puslapyje yra pateikti paveikslėliai, iliustruojantys veiksmus, priešingos reikšmės žodžius, asmeninius įvardžius ir prielinksnius. Dar yra pateikta paveikslėlių, kurie mokinių reikalauja papasakoti pagal paveikslėlių seriją, suvokti įvykių, veiksmų eiliškumą, pagal paveikslėlį sudaryti gramatiškai taisyklingus sakinius ar sukurti rišlų pasakojimą. Skyrelyje „Sukurtų priemonių spinta“, mokytoja yra pateikusi savo parengtas skaidruoles komunikacinei veiklai. Skaidruolės yra paruoštos mokyti vaikus suprasti ir vartoti prielinksnius, mokyti parinkti žinomiausių žodžių antonimus, klausyti ir išgirsti kitų sekamas pasakas, jas suvokti ir reikšti mintis, žiūrint į iliustracijas ar užduodamų klausimų pagalba. Taigi,

šis puslapis yra naudingas tiek pedagogams, tiek ugdytiniais, nes pedagogai gali lengvai rasti žaismingus bei spalvingus paveikslėlius ir skaidruoles, kurie padeda ugdyti mokinių lietuvių kalbos rašymo, skaitymo, klausymo ir kalbėjimo įgūdžius. Ugdytiniai gali džiaugtis kūrybiškesnėmis, interaktyviomis veiklomis ir mokytis ne tik iš vadovėlių.

Ugdant mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių, lietuvių kalbos yra naudojama nemažai informacinių komunikacinių technologijų įrenginių bei kompensacinės technikos. Internetinėje svetainėje www.vnvgrupe.lt yra pateikta nemažai kompensacinės technikos, kuri gali būti naudojama lietuvių kalbos pamokose. Viena iš kompensacinių technikos priemonių yra *Sara CE*. Tai skaitymo priemonė silpnaregiams ir neregams, skirta įgarsinti spausdintą tekstą iš knygos, žurnalo ir pan. Uždėjus ant *Sara CE* platformos atverstą tekstą, kamera automatiškai nuskenuoja ir perskaito jį. Šios priemonės privalumas tas, kad ji gali būti jungiama prie kompiuterio ir naudojama kaip vaizdo didintuvas. Silpnaregiams *Sara CE* gali tekstą pateikti kontrastingame fone, padidinti tarpus tarp raidžių, ar tiesiog padidinti tekstą.

Kita internetiniame puslapyje pateikta kompensacinė priemonė, kuri gali būti puikiai taikoma ugdant mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių, yra *A4 / A5 rašymo rėmelis*. Tai priemonė neregams ir silpnaregiams, skirta rašyti ranka įprastu šriftu. Ji padeda savarankiškai rašyti ranka ant popieriaus. Popieriaus lapas įdedamas į plastikinį rėmelį, atsiveriantį į kelias dalis, ir suspaudžiamas kraštuose. Nuo kairio iki dešinio rėmelio krašto ištemptos guminės virvutės sudaro eilutes, kuriomis braukiant pirštu, mokinys gali rašyti tiesiai, nenukrypstant nuo eilutės.

Ugdymo procese, mokant lietuvių kalbos, gali būti taikoma ir *MountbattenWriterPlus* techninė priemonė. Tai elektroninė Brailio rašto mašinėlė, skirta pradinių ir vidurinių klasių neregams rašyti, skaityti bei spausdinti ant popieriaus Brailio raštu. Mokinys, rašydamas Brailiu, girdi klavišų paspaudimus ir gali pasitikrinti popieriuje. Šios priemonės plusas yra tas, kad mokytojas gali matyti rašomą tekstą įprastu raštu ekrane. Svarbu tai, kad su neregium dirbantis žmogus neprivalo mokėti Brailio rašto. Neregys girdi rašomus simbolius ir spaudžiamas kitas funkcijas, parašytą tekstą gali skaityti popieriuje, o regintis mokytojas ar tėvai mato rašomą tekstą įprastu raštu.

Dar viena informacinių komunikacinių technologijų taikymo galimybė per lietuvių kalbos pamokas yra priemonė *Ruby*. Tai kišeninė elektroninė vaizdo didinimo priemonė silpnaregiams, užtikrinanti galimybę šiems žmonėms savarankiškai skaityti ir rašyti. Ji skirta žmonėms, kuriems skaitant tekstus ar kitą informaciją nepakanka įprasto padidinimo stiklo. *Ruby* paprasta ir patogiu naudoti – vaizdą galima padidinti iki 14 kartų bei pasirinkti 5 spalvų derinius, labiausiai tinkančius vartotojo regėjimui. Ši priemonė užtikrina savarankišką informacijos prieinamumą ugdymo procese.

Lietuvių kalbos pamokose gali būti naudojama *JAWS for Windows* programa. Tai ekrano skaitymo programa neregiams, užtikrinanti galimybę savarankiškai dirbti kompiuteriu. Šią programą naudojant kartu su kalbos sintezatoriumi, visa kompiuterio ekrane esanti informacija perduodama balsu. Mokinys gali savarankiškai dirbti įvairiomis kompiuterinėmis programomis ir naršyti internete.

Ugdymo procese per lietuvių kalbos pamokas gali būti naudojami ir komunikatoriai. Vienas iš komunikatorių yra *QuickTalker*. Tai daugiafunkcinis nešiojamas komunikatorius, skirtas vaikams su kalbos ar intelekto sutrikimais. Komunikatoriaus dėka mokinys, turintis specialiųjų ugdymosi poreikių, paspaudžia mygtuką ir aktyvuoja garsinį pranešimą, taip išreišdamas nuomonę ar išsakydamas poreikius. Naudojant *QuickTalker*, vaikai įtraukiami į bendravimo procesą ir darbą klasėje. Kitas komunikatorius, kurį pedagogai, ugdydami mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių, gali naudoti yra *GoBoard* komunikatorius. Tai paveikslėlių laikiklis, naudojamas specialiųjų poreikių vaikų ugdymo procese. Ši priemonė turi šešis paveikslėlių laikiklius, į kuriuos galima įstatyti paveikslėlius, atitinkančius norimą veiklą. Komunikatoriuje gali būti pavaizduota visos dienos darbotvarkė, veiklos, pamokos užduotys. *GoBoard* puikiai tinka vaikams, kurie gerai įsisavina vaizdinę informaciją.

Teorinės analizės apibendrinimas. Atlikus mokslinės literatūros analizę, paaiškėjo, kad informacinės komunikacinės technologijos veržiasi į įvairias gyvenimo sritis, įskaitant ir ugdymą. Apibendrinus įvairių mokslininkų apibrėžimus galima teigti, kad informacinės komunikacinės technologijos yra informacijos apdorojimo būdų ir priemonių visuma, į kurią įeina kompiuteriai ir kiti techniniai prietaisai. Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymas skiriasi nuo įprastai besimokančių mokinių, todėl pedagogai turėtų jiems pritaikyti ugdymosi procesą, o tam puikiai tinka informacinės komunikacinės technologijos. Teigiama, kad pagrindinė informacinių komunikacinių technologijų priemonė ugdymo procese yra kompiuteris su įvairiais išoriniais įrenginiais. Literatūros analizė padėjo atskleisti informacinių komunikacinių technologijų taikymo galimybes per lietuvių kalbos pamokas. Paaiškėjo, kad per pamokos galima naudoti įvairias kompiuterines programas, kompiuterinius žaidimus, internetines svetaines ir įvairius įrenginius, kurių dėka gali būti ugdomi mokinių rašymo, skaitymo, klausymo bei kalbėjimo gebėjimai. Visos šios IKT galimybės palengvina ugdymąsi, daro jį efektyvesniu, skatina mokymosi motyvaciją ir aktyviau įtraukia mokinius į mokymąsi.

2 skyrius. IKT TAIKYMAS PER LIETUVIŲ KALBOS PAMOKAS SPECIALIOJOJE MOKYKLOJE: EMPIRINIS TYRIMAS

2.1 Tyrimo metodika ir organizavimas

Norint ištirti informacinių komunikacinių technologijų taikymą per lietuvių kalbos pamokas specialiojoje mokykloje, buvo pasirinkta X specialioji mokykla ir ten atliktas tyrimas. X specialioji mokykla buvo pasirinkta todėl, nes turėjau galimybę toje mokykloje atlikti mokytojo ir logopedo praktikas. Atliekant logopedo praktiką, drauge su logopedu, dalyvavau specialiųjų pedagogų ir logopedų metodinio būrelio susirinkime, kur specialistams buvo aprodoma mokykloje esanti technika ir buvo demonstruojamas jos pritaikomumas. Mačiau, kad mokykla yra visapusiškai pasiruošusi, turinti įvairių techninių prietaisų, priemonių ir programų, kurių dėka sėkmingai taiko informacines komunikacines technologijas per įvairius mokomuosius dalykus. Kadangi atliekant praktikas nuolat bendravau ir bendradarbiau su mokytojais, žinojau, kad jie nuolat lankosi įvairiuose seminaruose, mokymuose, susijusiuose su informacinėmis komunikacinėmis technologijomis. Taip pat svarbus veiksnys tyrimą atlikti šioje mokykloje buvo tas, kad prieš atliekant tyrimą, bendravau su ugdymo įstaigos vadovu ir iš jo gavau sutikimą. Mokyklos pedagogai, taip pat maloniai sutiko pabendrauti su manimi ir pasidalinti savo patirtimi.

Tyrimo duomenys buvo rinkti taikant kokybinį tyrimą – pusiau struktūruotą interviu. Anot Morkevičiaus, Telšienės ir Žvaliausko (2008), socialiniuose tyrimuose interviu – tai tyrėjo pokalbis su tiriamuoju siekiant surinkti tyrimui reikalingos informacijos. Tyrėjas (dar vadinamas interviuotoju) tiesioginio pokalbio metu pateikia klausimus tiriamajam (dar vadinamam interviuojamuoju) ar jų grupei ir registruoja atsakymus (Morkevičius, Telšienė, Žvaliauskas, 2008, p. 95). Autoriai teigia, kad pusiau struktūruotas interviu remiasi tuo, jog klausimai yra iš anksto numatyti, bet yra leidžiama keisti klausimų seką, reikalui esant, galima užduoti papildomų klausimų, kurie nėra iš anksto numatyti. Mokslinės ir metodinės literatūros analizė padėjo suformuoti interviu klausimyną pedagogams (priedas nr. 1) ir mokyklos administracijai (priedas nr. 2), tačiau atliekant interviu, pagal poreikį, klausimai buvo koreguojami (plačiau paaiškinami, pateikiami pavyzdžiai ir pan.). Pirmiausia buvo pateikiami klausimai, kurie padėjo išsiaiškinti pedagogų ir administracijos darbuotojų demografinę situaciją (pareigas, kvalifikaciją, pedagoginio darbo stažą, kiek metų ugdoma specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius mokinius, kokio amžiaus vaikus ugdo šiuo metu, kokių specialiųjų ugdymosi poreikių turi ugdomi mokiniai). Vėliau buvo pateikiami klausimai, kurie padėjo išanalizuoti pedagogų ir mokyklos administracijos požiūrį į mokyklos pasiruošimą taikyti informacines komunikacines technologijas, į pačių specialistų pasiruošimą taikyti IKT, į IKT taikymo tikslą ir dažnumą. Taip

pat klausimai leido ištirti mokykloje per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas taikomų mokomųjų kompiuterinių programų, technikos priemonių įvairovę; atskleisti kokius gebėjimus ugdo IKT naudojimas per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas; kokiems gebėjimams ugdyti dažniausiai pasitelkiamas IKT taikymas; kokias lietuvių kalbos sritis padeda ugdyti IKT; kokioms sritims trūksta priemonių, programų ir technikos prietaisų; padėjo atskleisti mokytojų gebėjimus kurti priemones patiems; atskleidė mokytojų ir mokyklos administracijos išvelgiamus IKT privalumus ir trūkumus; atskleidė IKT svarbą mokyklos kultūroje. Tyrimo dalyviams iš anksto buvo pranešta, kad yra vykdomas tyrimas, buvo supažindinta su tyrimo tikslu, uždaviniais, gautų rezultatų panaudojimu ir buvo garantuotas konfidencialumas.

Tyrimas vyko pedagogams ir mokyklos administracijai patogiu laiku (po pamokų, laisvų pamokų metu), jų darbo vietose. Vidutinė interviu trukmė apie 30 minučių. Analizuojant gautus tyrimo duomenis, nei pedagogų, nei mokyklos administracijos vardai neminimi, tačiau atsakymai užkoduoti pavadinimais (pedagogė nr. 1; administracijos darbuotojas nr. 1; administracijos darbuotojas nr. 2 ir t. t.). Atsiklausus ir gavus iš interviuojamųjų leidimus, pokalbio informacija buvo įrašinėjama diktofonu. Vėliau buvo klausomi pokalbiai ir atsakymai perrašomi į Microsoft Office Word'o dokumentą bei buvo daug kartų skaitomi, siekiant suvokti pasisakymų turinio visumą. Atliekant interviu turinio analizę, duomenys buvo skirstomi į prasminius vienetus (teiginius). Turinio elementai buvo grupuojami į kategorijas ir į subkategorijas pagal panašumą ir reikšmes bei pateikti tikslūs interviuojamųjų atsakymai, o po kiekvieno atsakymo buvo nurodytas interviu numeris. Iš minėtų kategorijų, subkategorijų ir interviu teiginių, buvo sudarytos lentelės ir jos interpretuojamos.

Tyrimas buvo organizuojamas keliais etapais, kuriuos galima įvardinti kaip: 1 etapas – tyrimo planavimas (temos formulavimas, mokslinių šaltinių analizė, problemos formulavimas, tyrimo aktualumo pagrindimas, tyrimo objekto apibūdinimas, tiriamų probleminių klausimų formulavimas, respondentų pasirinkimas, tyrimo tikslo ir uždavinių formulavimas, tyrimo metodologijos ir metodų pasirinkimas ir argumentavimas). 2 etapas – empirinių duomenų rinkimas (tyrimo instrumento parengimas, remiantis tyrimo uždaviniais ir pasirinktomis tyrimo strategijomis, respondentų pasirinkimo kriterijų aprašymas, kokybinio tyrimo dalyvių pasirinkimo kriterijų pagrindimas, tyrimo organizavimas, empirinių duomenų rinkimas (taikant kokybinį tyrimo metodą – pusiau struktūruotą interviu). 3 etapas – empirinių tyrimo duomenų tvarkymas, analizė, interpretavimas.

2.2 Tyrimo dalyviai

Pusiau struktūruotame interviu buvo apklausti 10 X specialiosios mokyklos pedagogų, kurie moko lietuvių kalbą/komunikacinę veiklą. 6 iš apklaustų pedagogų turintys specialiojo

pedagogo kvalifikaciją, 3 turintys vyr. specialiojo pedagogo kvalifikaciją ir 3 metodinio kvalifikaciją. Apklausti pedagogai ugdo labai įvairių specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius mokinius (judesio ir padėties sutrikimus, elgesio ir emocijų sutrikimus, autizmo spektro sutrikimą, kompleksinę negalę, neurologinių sutrikimų, intelekto sutrikimą ir pan.) nuo 7 iki 20 metų. Kad būtų geriau ir tiksliau atliktas tyrimas, apklausti ir 3 administracijos darbuotojai (ugdymo įstaigos vadovas, direktoriaus pavaduotoja ugdymui ir direktoriaus pavaduotoja neformaliojo švietimo organizavimui). Tyrimo dalyvių pedagoginis darbo stažas nuo 1 iki 38 metų, vidurkis – 23 metai. Pedagogės turi nemažai specialiųjų ugdymosi poreikių mokinių ugdymo patirties, vidurkis – 20 metų.

2.3 Pedagogų požiūris į mokyklos pasiruošimą taikyti informacines komunikacines technologijas

Norint plačiau sužinoti ir atskleisti pedagogų požiūrį į mokyklos pasiruošimą taikyti informacines komunikacines technologijas, buvo pateikti klausimai, kurie padėjo suprasti mokyklos IKT įvairovę ir pedagogų galimybes taikyti IKT savo darbo vietoje.

Pedagogų buvo paklausta, kokias IKT jie turi galimybę taikyti savo mokykloje. Konkrečiau, kaip mokykla yra pasiruošusi ir ar yra visapusiškai aprūpinta IKT. Tyrimas parodė, kad visi pedagogai yra susipažinę su mokykloje esančia technika ir visi pedagogai įvardino įvairias technines priemones, kurias mokykla turi ir gali naudoti ugdymo tikslais (žr. 1 lentelę).

1 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai ¹	Teiginių skaičius
Technikos priemonės, kurias mokykla turi galimybę naudoti	Išmanioji lenta	[Turiu galimybę naudoti smart lentą...](1); [..., smart lentomis...](2); [...smart lentomis...](3); [..., smart lentas...](4); [... ir smart lentas...](5); [..., smart lentas...](6); [..., interaktyvias lentas...](7); [..., išmanią lentą...](8); [..., išmaniąją lentą...](9); [..., išmaniąją lentą...](10).	10
	Išmanusis stalas	[..., smart stalą...](1); [..., smart stalu...](2); [ir smart stalais...](3); [ir smart stalus](4); [..., smart stalą](5); [ir smart stalą turime.](6); [..., interaktyvius stalus...](7); [ir išmanųjį stalą](8); [ir išmanųjį stalą...](9); [..., išmanųjį stalą...](10).	10
	Kompiuteris	[..., kompiuterį...](1); [Mokykloje galime naudotis kompiuteriais...](2); [Mokykla yra aprūpinta kompiuteriais...](3); [..., kompiuterius...](4); [..., kompiuterius...](5); [Naudojame kompiuterius...](6); [Mokykloje galime naudoti kompiuterius...](7); [Mokykloje galime taikyti kompiuterius...](8); [Kompiuterius...](9); [..., kompiuterius...](10).	10
	Planšetė	[..., planšetes ir pan.](1); [...bei planšetėmis...](2); [...planšetėmis...](3); [Turime planšetes...](4); [...,	10

¹Pateikiama neredaguota interviuojamųjų kalba

		<i>planšetes...](5); [Taip pat turime daug planšečių...](6); [..., planšetes ir kt.](7); [..., planšetes...](8); [..., planšetes...](9); [Turime planšečių...](10).</i>	
	Multimedija	<i>[...ir multimedijomis.](3); [..., multimedijas...](4); [...turime multimedijas...](5); [..., multimedijas...](6); [..., projektorius...](7); [..., multimediją...](8); [..., multimediją...](9); [..., multimediją ir pan.](10).</i>	8
	3D sistema	<i>[..., 3D sistema...](2); [bei 3D sistemą...](4); [Taip pat turime 3D sistemą...](5); [ir 3D sistemą...](6); [..., 3D sistemą...](9); [..., 3D sistemą...](10).</i>	6
	LEGO robotas	<i>[ir robotą...](5).</i>	1

Kaip iš pateiktų duomenų matome, visi apklausti 10 pedagogų žino ir įvardino kaip mokykloje esančią technikos priemonę – išmaniąją lentą, išmanųjį stalą, kompiuterį bei planšetę. Galime daryti prielaidą, kad šias priemones pedagogai dažniausiai naudoja, todėl labiausiai jos įsimintinos ir buvo įvardintos. Taip pat beveik visi pedagogai, t. y. 8 iš 10 pedagogų įvardino ir multimediją (*[...ir multimedijomis.](3); [...,multimedijas...](4); [...turime multimedijas...](5) ir kt.*). Tyrimas atskleidė, kad multimedija yra viena iš techninių priemonių, kurią pedagogai gerai žino ir įvardina kaip galimybę, kurią mokykla gali naudoti. Dar mažiau nei multimediją, tik 6 pedagogai įvardino 3D sistemą (*[...,3D sistema...](2); [bei 3D sistemą...](4); [Taip pat turime 3D sistemą...](5) ir kt.*) ir tik vienintelis iš apklaustų pedagogų pasisakė, kad mokykla turi galimybę naudoti LEGO robotą. Galbūt, su šiomis priemonėmis, kurias įvardino ne visi pedagogai, yra mažai susipažinę, o galbūt, neteko jų naudoti, todėl jų ir neįvardino.

Kitas klausimas, kuris buvo užduotas pedagogams, norint atskleisti jų požiūrį į mokyklos pasiruošimą taikyti IKT, buvo paprašyta jų įvardinti technikos priemones, kurias jie turi galimybę taikyti savo darbo vietoje (klasėje/kabinete). Atsakymai buvo įvairūs ir juos vaizduoja 2 lentelė.

2 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai ²	Teiginių skaičius
Technikos priemonės, kurias pedagogai turi galimybę taikyti savo darbo vietoje (klasėje/kabinete)	Kompiuteris	<i>[..., kompiuterį](1); [Kompiuterį...](2); [Klasėje turiu kompiuterį...](3); [Klasėje turiu galimybę naudotis kompiuteriu...](4); [Pas mane pačią kabinete yra kompiuteris...](5); [Savo klasėje aš turiu kompiuterį...](6); [Klasėje turiu galimybę naudotis kompiuteriu...](7); [Klasėje turiu kompiuterį...](8); [..., kompiuteris...](9); [Mano klasėje galiu naudoti kompiuterį...](10).</i>	10
	Išmanioji lenta	<i>[T. y. smart lentą...](1); [ir smart lentą...](2); [Mano klasėje yra išmanioji lenta...](9); [ir išmaniąją lentą...](10).</i>	4
	Išmanusis stalas	<i>[..., smart stalą...](1); [..., smart stalą](2); [..., smart stalu...](4); [..., smart stalą...](6).</i>	4
	Multimedija	<i>[..., multimediją...](1); [ir multimediją...](3);</i>	9

²Pateikiama neredaguota interviuojamųjų kalba

		[...,multimedija](4); [..., multimedija...](5); [...,multimedija...](6); [..., projektoriumi...](7); [..., multimedija...](8); [..., multimedija.](9); [..., multimedija...](10).	
	Planšetė	[..., planšėtes...](1); [ir planšėtėmis.](4); [..., planšėtė...](5); [ir planšėtes, ir tuo labai džiaugiuosi ir naudojuosi.](6); [bei planšėtėmis.](7); [ir planšėtes.](8); [..., planšėtės...](9); [..., planšėtes...](10).	8

Pateikta lentelė (žr. 2 lentelę) rodo, kad techniką, kurią pedagogai įvardino, jog mokykla turi galimybę taikyti yra ne visose klasėse/kabinetuose. Tyrimas atskleidė, kad visi pedagogai savo darbo vietoje turi galimybę taikyti kompiuterius (*[Klasėje turiu kompiuterį...](3); [Klasėje turiu galimybę naudotis kompiuteriu...](4); [Pas mane pačią kabinete yra kompiuteris...](5) ir kt.)* ir 9 iš 10 pedagogų savo klasėje/kabinete gali naudotis multimedija. Taip pat 4 iš 10 pedagogų savo darbo vietoje turi galimybę naudoti išmaniąją lentą ir išmanųjį stalą (*[T.y. smart lentą...](1); [ir smart lentą.](2); [Mano klasėje yra išmanioji lenta...](9); [..., smart stalą...](1); [..., smart stalu...](4) ir kt.)*). Nors ne visose klasėse yra išmaniosios lentos ir stalai, tačiau pedagogai pasisakė, kad visada turi galimybę eiti į kitas erdves ir naudoti reikiamas technikos priemones. Dar viena, tarp pedagogų populiari technikos priemonė, kurią gali naudoti mokytojai savo klasėje/kabinete yra planšetės. Net 8 pedagogai iš 10 gali naudoti planšėtes įvairiais tikslais (*[..., planšėtes...](1); [ir planšėtėmis.](4); [..., planšėtė...](5); [ir planšėtes, ir tuo labai džiaugiuosi ir naudojuosi.](6) ir kt.)*). Apibendrinus gautus rezultatus yra matyti, kad nors mokykla ir turi 3D sistemą bei LEGO robotą, tačiau nei vienas iš apklaustų pedagogų neturi galimybės taikyti šias technikos priemones savo klasėse/kabinetuose.

Norint ištirti ar mokykla tikrai yra gerai viską apgalvojusi ir pasiruošusi suteikti galimybę pedagogams be jokių rūpesčių naudotis visais mokykloje esamais prietaisais, buvo klausama pedagogų ar jie turi prieinamą interneto ryšį savo klasėje/kabinete. Atlikus tyrimą, paaiškėjo, kad visi pasisakę pedagogai net nesudvejodami atsakė, kad turi galimybę naudotis internetu ne tik savo klasėje, bet ir visose kitose ugdymo erdvėse (*[Tai žinoma.](1); [Taip.](2); [Taip, turime. Ne tik savo klasėje, bet ir visoje mokykloje, jei einame į kitas ugdymo erdves.](3); [Žinoma turiu ir juo naudojuosi.](4); [Be abejonės, taip.](5); [Žinoma, be jo visi prietaisai tampa menkaverčiais.](6); [Taip turiu.](7); [Be abejo.](8); [Žinoma, o kaip kitaip galėtume panaudoti visas IKT priemones.](9); [Kai tiek technologijų, tai internetas būtinas, todėl tikrai turiu.](10)). Tokie rezultatai labai džiugina, nes ir teorinėje darbo dalyje yra minima labai daug mokomųjų programų ir priemonių, kurias be interneto pedagogai tiesiog negalėtų naudoti. Kadangi kiekvienoje klasėje yra internetas, galima daryti išvadą, kad mokytojai turi puikias sąlygas naudoti įvairias technikos priemones, kurios yra jų klasėje/kabinete.*

2.4 Pedagogų požiūris į jų pasiruošimą taikyti IKT

Siekiant, kad tyrimas būtų kuo išsamesnis, apklausti pedagogai turėjo galimybę įsivertinti savo kompetenciją taikyti IKT. Interviuojamiesiems buvo užduoti klausimai, kurie padėjo atskleisti jų pačių požiūrį į tai, kaip jie vertina savo kompetenciją taikyti IKT ir kodėl vertina būtent taip. Taip pat buvo klausama, kaip pedagogai gerina savo kompetenciją taikyti IKT ir kokiais tikslais taiko įvairias kompiuterines technikos priemones bei programas.

Mokytojų paklausus apie tai, kaip jie vertina savo kompetenciją taikyti IKT, buvo gauti įvairūs atsakymai. Galima tik pasidžiaugti, kad iš esmės visi pedagogai savo kompetenciją vertina palankiai ir nebuvo nei vieno pedagogo, kuris būtų pasisakęs, jog neturi kompetencijų taikyti IKT. Plačiau gautus duomenis vaizduoja pateikta lentelė (žr. 3 lentelę).

3 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai ³	Teiginių skaičius
Pedagogų savo kompetencijų vertinimas taikyti IKT	Vertina puikiai	[Vertinu puikiai. Turėjau galimybę ir esu dalyvavusi įvairiuose mokymuose...](5).	1
	Vertina gerai	[Vertinu teigiamai: lankau įvairius kursus, gebu kurti priemones, nuolat naudoju...](2); [Vertinu palankiai. Turiu kompiuterinio raštingumo pagrindus...](3); [Gebu valdyti ir moku naudotis IKT. Jei iškyla kokių nors neaiškumų, kreipiuosi į...](6); [Vertinu 8 balais lygindama su kolegomis, kurie...](7); [Vertinu gerai, nes domiuosi ir stengiuosi naudoti...](9); [Savo kompetenciją vertinu gerai. Veiklų metu taikau IKT...](10).	6
	Vertina patenkinamai	[Na, manau, kad vertinu patenkinamai, juk tobulėjimui ribų nėra.](1).	1
	Vertina vidutiniškai	[Kompetencijų turiu, bet atsiradus naujam prietaisui, visada turiu mokytis naudotis juo...](4); [Vertinu vidutiniškai, manau, dar yra kur tobulėti.](8).	2

Pateikta lentelė (žr. 3 lentelę) atskleidžia, kad net 7 pedagogai iš 10 savo kompetenciją taikyti IKT vertina gerai ar net puikiai ([Vertinu puikiai. Turėjau galimybę ir esu dalyvavusi įvairiuose mokymuose...](5); [Vertinu teigiamai: lankau įvairius kursus, gebu kurti priemones, nuolat naudoju...](2); [Vertinu palankiai. Turiu kompiuterinio raštingumo pagrindus...](3) ir kt.). Tai rodo, kad pedagogai yra pasiruošę savo darbe taikyti įvairias technikos priemones ar programas. Pateikti duomenys rodo, kad vienas mokytojas savo kompetenciją vertina patenkinamai ([Na, manau, kad vertinu patenkinamai, juk tobulėjimui ribų nėra.](1).) Pasisakymas leidžia suprasti, kad mokytojas kompetencijų taikyti IKT turi, tačiau suvokia, kad, galbūt, nežino visko tiek, kiek norėtų ir pagal savo galimybes galėtų. Užduoti pedagogams klausimai atskleidė ir tai, kad 2 mokytojai savo

³Pateikiama neredaguota interviuojamųjų kalba

kompetencijas vertina tik vidutiniškai (*[Kompetencijų turiu, bet atsiradus naujam prietaisui, visada turiu mokytis naudotis juo...]*(4); *[Vertinu vidutiniškai, manau, dar yra kur tobulėti.]*(8)). Panašiai kaip ir mokytojai, kurie sakė, jog kompetencijas vertina patenkinamai, šie pedagogai laikosi nuomonės, juk visko niekada negali žinoti ir visada yra dar kur tobulėti. Galbūt, gerai, kad yra taip pasisakančių mokytojų, nes yra atskleidžiamas jų siekis vis tobulėti ir sužinoti kažką naujo. Teorinėje darbo dalyje buvo minima, kad informacinių technologijų taikymas pats savaime nepagerins mokinių ugdymosi rezultatų, nes visa tai priklausys nuo pasirinktos informacinių technologijų techninės bei programinės įrangos ir nuo pedagogų kompetencijos naudotis IKT.

Norint plačiau suvokti mokytojų kompetenciją taikyti IKT, buvo užduodamas klausimas, kuris leido suprasti, kokiais būdais pedagogai stengiasi ir gerina šią kompetenciją. Buvo atskleista, kad mokytojai gebėjimą taikyti IKT tobulina įvairias būdais (žr. 4 lentelę).

4 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai ⁴	Teiginių skaičius
Pedagogų pastangos gerinti IKT taikymo kompetenciją	Domisi savarankiškai	<i>[Stengiuosi domėtis naujovėmis...]</i> (1); <i>[Stengiuosi domėtis pati visomis naujovėmis...]</i> (5); <i>[Stengiuosi ją gerinti domėdamasi...]</i> (7); <i>[..., savarankiškai ieškau informacijos...]</i> (10).	4
	Informaciją gauna iš interneto	<i>[..., taip pat ieškau informacijos internete.]</i> (4); <i>[..., ieškau ir randu internete įvairios naudingos medžiagos...]</i> (5); <i>[..., ieškau informacijos internete...]</i> (6); <i>[Ieškau informacijos internete...]</i> (8); <i>[Dar ieškau informacijos internete...]</i> (9).	5
	Skaito literatūrą	<i>[..., skaitau literatūrą.]</i> (1); <i>[<...> skaitau naujausią literatūrą...]</i> (6).	2
	Informaciją gauna iš kolegų	<i>[..., taip pat bendradarbiauju su kolegomis...]</i> (1); <i>[Taip pat konsultuojuosi su kolegomis.]</i> (3); <i>[..., kalbėdama su kolegomis dalinuosi savo patirtimi ir gaunu iš jų naujų žinių...]</i> (4); <i>[..., ar pasimokyti naujovių iš kolegų.]</i> (6); <i>[..., bei konsultuodamasi ir mokydami iš kolegų.]</i> (7); <i>[Diskutuoju su kolegomis...]</i> (9).	6
	Kuria priemones	<i>[Igdžius tobulinu kurdama įvairias priemones.]</i> (2).	1
	Dalyvauja seminaruose, kursuose	<i>[<...> dalyvaudama įvairiuose seminaruose...]</i> (4); <i>[..., dalyvauju mokymuose bei seminaruose.]</i> (5); <i>[..., nepraleidžiu progos dalyvauti seminaruose...]</i> (6); <i>[..., dalyvaudama mokymuose, seminaruose...]</i> (7); <i>[..., lankau seminarus.]</i> (8); <i>[..., lankau įvairius seminarus ir mokymus.]</i> (9); <i>[Dalyvauju tobulinimosi kursuose...]</i> (10).	7

Peržvelgus pedagogų pasisakymus, yra matyti, kad populiariausias būdas gerinti IKT taikymo kompetenciją pedagogų tarpe yra seminarų ir kursų lankymas. Net 7 pedagogai teigia, kad lankydami seminarus ir įvairius tobulinimosi kursus gerina savo IKT taikymo kompetenciją (*[<...> dalyvaudama įvairiuose seminaruose...]*(4); *[..., dalyvauju mokymuose bei seminaruose.]*(5); *[...,*

⁴Pateikiama neredaguota interviuojamųjų kalba

nepraleidžiu progos dalyvauti seminaruose...](6) ir kt.). Kitas, antras pagal populiarumą, mokytojams priimtinas būdas gerinti savo kompetencijas yra informacijos pasidalinimas su kolegomis. 6 pedagogai pasisako, kad žinių ir patirties semiasi iš kolegų ([..., kalbėdama su kolegomis dalinuosi savo patirtimi ir gaunu iš jų naujų žinių...](4); [..., ar pasimokyti naujovių iš kolegų.](6); [..., bei konsultuodamasi ir mokydami iš kolegų.](7) ir kt.). Tai svarbus aspektas, kuris parodo, kad mokykloje yra bendradarbiaujama ir puikus įrodymas, kad norint tobulėti nėra būtina kažkur keliauti ar investuoti savo lėšas. Dar vienas kompetencijų tobulinimo būdas, kurį pedagogai įvardino yra informacijos gavimas iš interneto. Penkiems pedagogams IKT taikymo kompetenciją padeda tobulinti žinios, kurių jie ieško ir gauna interneto pagalba (ieškau ir randu internete įvairios naudingos medžiagos...](5); [..., ieškau informacijos internete...](6); [Ieškau informacijos internete...](8) ir kt.). Tai panašus tobulėjimo būdas, kurį pedagogai įvardino kaip savarankišką domėjimusi ([Stengiuosi domėtis naujovėmis...](1); [Stengiuosi domėtis pati visomis naujovėmis...](5) ir kt.). Duomenys atskleidžia, kad pedagogai IKT taikymo kompetenciją gerina ir skaitydami literatūrą ([..., skaitau literatūrą.](1); [<...> skaitau naujausią literatūrą...](6)) bei kurdami įvairias priemones ([Ilgūdžius tobulinu kurdama įvairias priemones.](2)).

Mokytojų kompetencijos taikyti IKT tikrumą atskleisti padėjo ir klausimas, kuris parodė mokytojų IKT taikymo dažnumą per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas (žr. 5 lentelę).

5 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai ⁵	Teiginių skaičius
IKT taikymo dažnumas per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas	Taiko labai dažnai	[Labai dažnai. 3-4 kartus per savaitę, o kartais ir kasdien.](2); [Beveik kiekvieną dieną.](3); [Dažniausiai taikau 2-4 kartus, o kartais ir dar dažniau.](4); [<...> bet būna, kad taikau ir kasdien.](7); [Nebijočiau pasakyti, kad taikau beveik kasdien.](9); [Naudoju beveik kasdien.](10).	6
	Taiko dažnai	[Dažnai. Gal 2-3 kartus per savaitę.](1); [<...> nors 2 kartus per savaitę, o jei reikia pagal poreikį, taikau ir dažniau.](5); [<...> ne mažiau kaip 2 kartus per savaitę, o kartais ir dažniau.](6).	3
	Taiko retai	[1-2 kartus per savaitę.](8).	1

Pateikti duomenys rodo, kad visi apklausti mokytojai per savo vedamas lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas taiko IKT, tačiau skiriasi taikymo dažnumas. Paaiškėjo, kad šeši pedagogai savo vedamose lietuvių kalbos pamokose/komunikacinėse veiklose IKT taiko labai dažnai ([Labai dažnai. 3-4 kartus per savaitę, o kartais ir kasdien.](2); [Beveik kiekvieną dieną.](3); [Dažniausiai taikau 2-4 kartus, o kartais ir dar dažniau.](4) ir kt.), o trys pasisakę mokytojai taiko

⁵Pateikiama neredaguota interviuojamųjų kalba

dažnai ([*Dažnai. Gal 2-3 kartus per savaitę.*](1); [*<...>nors 2 kartus per savaitę, o jei reikia pagal poreikį, taikau ir dažniau.*](5)). Nors buvo ir vienas mokytojas, kuris sako, jog IKT taiko retai ([*1-2 kartus per savaitę.*](8)), bet smagu, jog nebuvo tokių mokytojų, kurie savo organizuojamose pamokose/veiklose visai netaikytų IKT. Gauti duomenys tik dar kartą patvirtino, kad mokytojai tikrai turi kompetencijų taikyti IKT.

Pedagogams buvo užduodamas dar vienas klausimas, kuris atskleidė jų požiūrį į kompetenciją taikyti IKT. Paaiškėjo, kad mokytojai per lietuvių kalbos pamokas IKT taiko įvairiais tikslais (žr. 6 lentelę).

6 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Irodantys teiginiai ⁶	Teiginių skaičius
IKT taikymo per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas tikslai	Naujos medžiagos teikimui	[<i><...> dėstydamą naują medžiagą.</i>](3); [<i>Mėgstu naują medžiagą pateikti pasitelkiant IKT...</i>](4); [<i>Taip pat naudoju medžiagos perteikimui...</i>](7); [<i>..., taip pat pamokos dėstyje, kai mokiniams pateikiu naują medžiagą.</i>](8); [<i>ir perteikčiau jiems naują dėstomą medžiagą.</i>](9).	5
	Sudominimui	[<i><...> sudominti mokinius...</i>](1); [<i>..., ir sudominimui...</i>](2); [<i>kad mokiniai būtų susidomėję...</i>](4); [<i>Dažniausiai IKT naudoju mokinių sudominimui...</i>](5); [<i><...> mokinių sudominimui...</i>](8); [<i>Dažniausiai, kad sudominčiau mokinius...</i>](9); [<i><...>pritraukti mokinių dėmesį.</i>](9).	6
	Savarankiška m darbui	[<i>ar savarankiškam darbui.</i>](2).	1
	Kartojimui	[<i>ir kartojimui...</i>](5).	1
	Mokinių atpalaidavimui	[<i><...>ir mokinių atpalaidavimui.</i>](5); [<i>..., tačiau kartais ir mokinių atpalaidavimui...</i>](6); [<i>Kartais taikau mokinių atsipalaidavimui...</i>](8).	3
	Informacijos įtvirtinimui	[<i>..., ar ją įtvirtindama.</i>](3); [<i>..., ir geriau įsisavintų informaciją</i>](4); [<i>ar medžiagos įtvirtinimui.</i>](5); [<i>..., įtvirtinimui...</i>](7); [<i>..., užtvirtinti dėstomą informaciją...</i>](10).	5
	Pasakų peržiūroms ir aptarimui	[<i>pasakų peržiūroms, jų aptarimui ir pan.</i>](7).	1
	Žaidimui	[<i><...> ir žaidimui...</i>](2); [<i>..., žaidimui.</i>](6).	2
	Atliekant užduotis	[<i>..., atliekant įvairias lietuvių kalbos užduotis.</i>](10).	1

Duomenys rodo, kad IKT per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas pedagogai dažniausiai taiko mokinių sudominimui ([*<...> sudominti mokinius...*](1); [*..., ir sudominimui...*](2); [*kad mokiniai būtų susidomėję...*](4) ir kt.). Dar po penkis pedagogus pasisako, kad IKT taiko ugdytiniams perteikti naują medžiagą ([*<...> dėstydamą naują medžiagą.*](3); [*Mėgstu naują medžiagą pateikti pasitelkiant IKT...*](4); [*Taip pat naudoju medžiagos perteikimui...*](7)

⁶Pateikiama neredaguota interviuojamųjų kalba

ir kt.) ir teikiamos medžiagos įtvirtinimui (*[..., ar ją įtvirtindama.](3); [..., ir geriau įsisavintų informaciją](4); [ar medžiagos įtvirtinimui.](5) ir kt.*). Pasirodo, kad mokytojai IKT taiko ne vien tik ugdymo tikslais, bet kartais ir mokinių atpalaidavimui. Tokiu tikslu IKT taiko trys mokytojai (*[<...>ir mokinių atpalaidavimui.](5); [..., tačiau, kartais ir mokinių atpalaidavimui...](6); [Kartais taikau mokinių atsipalaidavimui...](8)*). Dar du pedagogai per savo vedamas lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas IKT naudoja žaidimui (*[<...> ir žaidimui...](2); [..., žaidimui.](6)*). Po vieną mokytoją pasisakė, kad IKT naudoja atliekant savarankiškas užduotis (*[ar savarankiškam darbui.](2)*), kartojantis naują medžiagą (*[ir kartojimui...](5)*), peržiūrint ir aptariant pasakas (*[pasakų peržiūroms, jų aptarimui ir pan.](7)*) bei atliekant įvairias užduotes (*[..., atliekant įvairias lietuvių kalbos užduotis.](10)*). Atlikus literatūros analizę, teorinėje dalyje, taip pat buvo minima, kad IKT galima taikyti įvairiais tikslais, įskaitant ir tuos, kuriuos įvardino apklausti mokytojai, t. y. naujos informacijos pateikimo, aiškinimo papildymo, ugdyti savarankiškumą, sudominimui ir kt.

Pedagogų kompetenciją taikyti IKT parodo ir jų gebėjimai kurti įvairias kompiuterines programas, pateiktis ir priemones. Mokytojų buvo klausiama, ar jie yra kada nors bandę tai daryti ir pritaikyti per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas. Visi apklausti pedagogai pasisakė panašiai, nes gauti atsakymai buvo tik teigiami (*[Taip, esu bandžiusi kurti ir sukūriau nemažai pateikčių...](1); [Taip, dažnai kuriu įvairias pateiktis ir priemones.](2); [Taip.](3); [Taip, kuriu priemones ir pateiktis smart lentai bei Power Point programomis.](4); [Taip, dažniausiai ir kuriu pati.](5); [Esu, bet tik savo ugdytiniams.](6); [Taip esu<...> esu pakankamai įgudusi.](7); [Bandžiau...](8); [Taip esu, dažnai jas kuriu...](9); [Bandžiau iš esamų programų koreguoti pagal poreikius ir dažnai darau si skaidruoles.](10)*). Gauti duomenys įrodo, kad pedagogai geba naudotis informacinėmis komunikacinėmis technologijomis ir turimas žinias pritaikyti praktikoje, panaudojant jas ugdymo tikslais.

2.5 IKT įvairovė per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas

Literatūros analizė teorinėje darbo dalyje padėjo atskleisti, jog yra nemažai kompiuterinių mokomųjų programų, internetinių svetainių ir technikos prietaisų, kuriuos pedagogai gali sėkmingai taikyti savo darbe organizuojant ir vedant lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas. Tyrimo metu interviuojamieji buvo paprašyti pasidalinti savo patirtimi, kokias mokomąsias kompiuterines programas, technikos priemones taiko per savo organizuojamas lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas, iš kur jas gauna ir kokią technikos prietaisų išskirtų, kurį taiko dažniausiai bei pagrįstų kodėl. Pateikti mokytojų atsakymai įvairūs ir gautus duomenis iliustruoja 7, 8, 9 ir 10 lentelės.

Pedagogų buvo prašoma pasidalinti savo patirtimi, iš kur ir kokiais būdais jie gauna įvairių IKT priemonių, kurias gali taikyti per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas. Pasirodo, kad apklaustieji savo organizuojamas pamokas/veiklas praturtina labai įvairiai ir kad to pasiektų, naudoja labai įvairius būdus, kuriuos vaizduoja 7 lentelė.

7 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai ⁷	Teiginių skaičius
Būdai, kurių dėka pedagogai gauna mokomųjų kompiuterinių programų, priemonių, skirtų lietuvių kalbos ugdymui	Internetu	<i>[Ieškau internete, įvairiose elektroninėse svetainėse...](1); [Dažniausiai iš svetainių...](2); [Ieškau internetu...](3); [Įvairiai: gaunu iš socialinių tinklų...](4); [...], dažnai ieškau internete...](5); [susirandu internete...](6); [Ieškau internete.](8).</i>	7
	Dalinasi su kolegomis	<i>[ir, žinoma, dalinamės drauge su kolegomis.](1); [o kartais ir dalinamės su kolegomis.](3); [...], dalinamės su kolegomis...](4); [Taip pat dalinamės su kolegomis...](5); [ar gaunu iš kolegų bei bendradarbiaudama su kitų mokyklų pedagogais.](6); [dalinamės su kolegomis...](7); [O su kolegomis kartais dalinamės...](8); [...], dalinamės su kolegomis...](9); [ir dalinamės kolegos vieni su kitais.](10).</i>	9
	Gaminasi patys	<i>[..., bandau daryti pati...](3); [Stengiuosi kurti pati...](5); [papildome jau turimą medžiagą ar programas.](7); [Na, dar kartais pati pasidarau skaidrių.](8); [...], kuriu pati arba koreguoju jau esamas priemones.](9); [Asmeniniais ištekliais...](10).</i>	6
	Remia mokykla	<i>[..., kartais nuperka mokykla...](5); [<...> aprūpina mokykla...](6); [nes mokykla nuperka...](7); [Užsako ir nuperka įstaiga](9); [...], remia mokykla...](10).</i>	5
	Iš seminarų/mokymų	<i>[Dar gauname iš seminarų, įvairių mokymų.](5).</i>	1

Interviuojamieji, kaip matome iš pateiktos lentelės, išskyrė net 5 būdus, kurių dėka, kaip jie sako gauna mokomąsias kompiuterines programas ir priemones, skirtas lietuvių kalbos pamokoms/komunikacinėms veikloms. Populiariausias būdas, kurį 9 mokytojai įvardino yra dalinimasis su kolegomis (*[ir, žinoma, dalinamės drauge su kolegomis.](1); [o kartais ir dalinamės su kolegomis.](3); [...], dalinamės su kolegomis...](4) ir kt.*). Kitas, pedagogų tarpe populiarus šaltinis, iš kurio gaunamos įvairios IKT priemonės yra internetas (*[Ieškau internete, įvairiose elektroninėse svetainėse...](1); [Dažniausiai iš svetainių...](2); [Ieškau internetu...](3) ir kt.*). Dar vienas būdas, kurį apklaustųjų pedagogų pasisakymai atskleidė yra, kad šias priemones jie gaminasi patys (*[..., bandau daryti pati...](3); [Stengiuosi kurti pati...](5); [papildome jau turimą medžiagą ar programas.](7) ir kt.*) arba būna, kad remia mokykla (*[..., kartais nuperka mokykla...](5); [<...> aprūpina*

⁷Pateikiama neredaguota interviuojamųjų kalba

mokykla...](6) ir kt.). Taip pat vienas mokytojas nepamiršo paminėti, kad turimas žinias papildo ir gauna naudingos medžiagos seminaruose ir mokymuose ([Dar gauname iš seminarų, įvairių mokymų.](5)).

Kadangi ankstesni duomenys parodė, kad pedagogai įvairių mokomųjų kompiuterinių programų ir priemonių gauna iš interneto, buvo užduodamas klausimas, kuris padėjo atskleisti kokias mokomąsias kompiuterines programas taiko pedagogai per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas (žr. 8 lentelę).

8 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai ⁸	Teiginių skaičius
Pedagogų taikomos mokomosios kompiuterinės programos per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas	www.emokykla.lt	[Iš mokomųjų programų tai www.emokykla.lt...](1); [<...>pagalbines mokymo programas, tokias kaip www.emokykla.lt...](6); [...,www.emokykla.lt...](9).	3
	www.peliukai.lt	[<...>www.peliukai.lt...](2); [Dažniausiai taikau programą www.peliukai.lt.](3); [..., www.peliukai.lt.](6); [dažnai pasitelkiu www.peliukai.lt...](8); [..., www.peliukai.lt...](9); [..., www.peliukai.lt...](10).	6
	www.ismaniejrobotai.lt	[... , www.ismaniejrobotai.lt...](2); [..., www.ismaniejrobotai.lt...](8).	2
	www.lavinamukai.jimdo.com	[... , www.lavinamukai.jimdo.com ir kitas.](2); [..., www.lavinamukai.jimdo.com...](8); [..., www.lavinamukai.jimdo.com...](9); [..., www.lavinamukai.jimdo.com.](10).	4
	FREPY žaidimų planeta	[<...>tinkamos yra www.frepy.eu...](5); [Dar įjungiu vaikams žaidimų www.frepy.eu ir pan.](6); [mokomuosius kompiuterinius lietuvių kalbos žaidimus www.frepy.eu...](7); [įjungiu pažaisti www.frepy.eu.](8); [Įvairias programėles, tokias kaip www.frepy.eu...](9).	5
	www.plickers.com	[... , www.plickers.com...](5); [..., www.plickers.com...](9).	2

⁸Pateikiama neredaguota interviuojamųjų kalba

	www.storyjumper.com	[..., storyjumper.com.](5).	1
--	---------------------	-----------------------------	---

Pateikta lentelė (žr. 8 lentelę) vaizduoja duomenis, kurie yra gauti apklausus pedagogus ir sužinojus, kokias mokomąsias kompiuterines programas, internetines svetaines jie naudoja per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas. Populiariausia tarp apklaustų mokytojų internetinė svetainė yra *www.peliukai.lt* ([<...>*www.peliukai.lt...*](2); [*Dažniausiai taikau programą www.peliukai.lt.*](3); [..., *www.peliukai.lt.*](6) ir kt.). Antras pagal populiarumą mokytojų tarpe yra internetinis žaidimas *FREPY žaidimų planeta* ([<...>*tinkamos yra www.frepy.eu...*](5); [*Dar įjungiu vaikams žaidimukų www.frepy.eu ir pan.*](6); [*mokomuosius kompiuterinius lietuvių kalbos žaidimus www.frepy.eu...*](7) ir kt.). Duomenys rodo, kad vienos iš populiariausių, kurias įvardino keturi mokytojai, internetinių svetainių yra *www.lavinamukai.jimdo.com* ([..., *www.lavinamukai.jimdo.com ir kitas.*](2); [..., *www.lavinamukai.jimdo.com...*](8) ir kt.) ir trys pedagogai pasisakė naudojantys internetinį portalą *www.emokykla.lt* ([*Iš mokomųjų programų tai www.emokykla.lt...*](1); [<...>*pagalbines mokymo programas, tokias kaip www.emokykla.lt...*](6) ir kt.). Interviuojamieji pasisakė naudojantys ir kitas programas: *elektroniniai žodynai* ([*dar taikau elektroninius žodynus...*](1)); *interaktyvios knygos* ([..., *interaktyvias knygas ir pan.*](4)); *www.ziburelis.lt* ([*www.ziburelis.lt.*](1)); *www.sesioszasys.lt* ([..., *www.sesioszasys.lt...*](2)); *kryžiažodžiai* ([<...>*įvairius kryžiažodžius, atspėti žodžius...*](4)); „*Įvardink daiktą*” ([<...>*skaitmeninė mokymo priemonė „Įvardink daiktą”*](7)); „*ABC lietuviška abėcėlė*” ([*Taikau programėles „ABC lietuviška abėcėlė”...*](10)) ir „*ABCC pratybos*” ([..., „*ABCC pratybos*”...](10)). Iš pateiktos lentelės matome, kad du pedagogai įvardino naudojantys ir internetinę svetainę *www.išmanieji robotai.lt*. Iš duomenis iliustruojančios lentelės galime pamatyti, jog mokytojai naudojami ne tik lietuviškomis mokomosiomis kompiuterinėmis programomis, tačiau ir užsienio autorių sukurtais darbais. Vienas pedagogas naudojasi internetiniu portalu *www.storyjumper.com* ir du pedagogai įvardino, kad naudojami *www.plickers.com*. Apibendrinus gautus duomenis, galime daryti išvadą, kad lietuvių kalbos pamokoms yra nemažai internetinių programų ir mokomųjų kompiuterinių žaidimų, kuriuos pedagogai gali ir taiko per savo organizuojamas pamokas.

Kaip ir mokomąsias kompiuterines programas, taip ir technikos priemonės per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas pedagogai taiko labai įvairias (žr. 9 lentelę).

9 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai ⁹	Teiginių skaičius
Technikos priemonės, kurias pedagogai taiko	Kompiuteris	[<i>Per lietuvių kalbos pamokas taikau kompiuterį...</i>](1); [..., <i>kompiuterį...</i>](2); [<i>ir</i>	10

⁹Pateikiama neredaguota interviuojamųjų kalba

per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas		<i>kompiuterį...](3); [Nežinau, turbūt, kompiuterį...](4); [Taikau kompiuterį...](5); [..., kompiuterį...](6); [Taikau kompiuterį...](7); [<...>kompiuterį...](8); [Pritaikau kompiuterį...](9); [Kompiuterį...](10).</i>	
	Multimedija	<i>[..., multimediją...](1); [ir multimediją...](2); [Būtent per lietuvių kalbos pamokas tai multimediją...](3); [..., multimediją...](4); [..., multimediją...](5); [ir multimediją...](6); [..., projektorių...](7); [..., multimediją...](8); [dar multimediją...](9); [..., multimediją...](10).</i>	10
	Išmanioji lenta	<i>[..., smart lentą...](1); [Smart lentą...](2); [..., smart lentą...](5); [<...>smart lenta...](7); [bei išmaniąją lentą...](9); [..., išmaniąją lentą...](10).</i>	6
	Išmanusis stalas	<i>[ir stalą...](1); [bei smart stalą...](5); [Taikau išmanųjį stalą...](6).</i>	3
	Telefonas	<i>[Na, būna, kad duodu ir telefoną...](4); [..., telefoną...](9).</i>	2
	3D sistema	<i>[Dar naudoju 3D sistemą...](6); [kartais naudojamės 3D sistema...](10).</i>	2
	Planšetė	<i>[ir planšetę...](4); [Galėčiau paminėti ir planšetes...](5); [ir planšetes...](8); [naudojame planšetes...](9); [..., planšetes...](10).</i>	5
	LEGO robotas	<i>[Būna, kad pritaikau ir pasinaudoju LEGO robotu...](5).</i>	1

Iš pateiktų duomenų galima matyti, kad populiariausia ir visų dešimties pedagogų įvardinta technikos priemonių yra kompiuteris (*[Per lietuvių kalbos pamokas taikau kompiuterį...](1); [..., kompiuterį...](2); [ir kompiuterį...](3) ir kt.*) bei multimedija (*[..., multimediją...](1); [ir multimediją...](2); [Būtent per lietuvių kalbos pamokas tai multimediją...](3) ir kt.*). Kaip jau buvo matyti iš ankstesnių pedagogų atsakymų, visi mokytojai savo klasėse/kabinetuose turi šias priemones, todėl galime daryti prielaidą, jog visi jas pritaiko ir naudoja per savo vedamas lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas. Paaiškėjo, kad per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas gana gausiai, net šeši mokytojai iš dešimties, taiko ir išmaniąsias lentas (*[..., smart lentą...](5); [<...>smart lenta...](7); [bei išmaniąją lentą...](9) ir kt.*). Vienas iš populiarių technikos prietaisų yra ir planšetė. Net penki mokytojai pasisako, jog per savo vedamas pamokas naudoja planšetes (*[ir planšetę...](4); [Galėčiau paminėti ir planšetes...](5); [ir planšetes...](8) ir kt.*). Duomenys atskleidžia, kad trys pedagogai taiko išmanųjį stalą (*[bei smart stalą...](5); [Taikau išmanųjį stalą...](6) ir kt.*), po du pedagogus pasisakė taikantys 3D sistemą (*[Dar naudoju 3D sistemą...](6); [kartais naudojamės 3D sistema...](10)*) bei telefoną (*[Na, būna, kad duodu ir telefoną...](4); [..., telefoną...](9).*). Buvo vienas mokytojas, kuris teigė, kad per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas taiko LEGO robotą (*[Būna, kad pritaikau ir pasinaudoju LEGO robotu...](5).*). Taigi, gauti duomenys atskleidžia, kad X mokykloje pedagogai geba taikyti ir pritaiko įvairias technikos priemones.

Tyrimu buvo siekta ištirti ir kokia technikos priemonė yra naudojama dažniausiai per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas bei kodėl. Pedagogų buvo paprašyta pasidalinti savo asmenine patirtimi ir įvardinti technikos priemonę, kurią pedagogai asmeniškai naudoja dažniausiai. Duomenys rodo (žr. 10 lentelę), kad gauti atsakymai nėra vieningi ir leidžia sudaryti net šešias subkategorijas.

10 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai ¹⁰	Teiginių skaičius
Technikos priemonė, kurią pedagogai taiko dažniausiai per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas	Kompiuteris	<i>[<...>kompiuterį..., nes siejasi vaizdas, garsas ir veiksmas.](1); [Kompiuteris, nes jis man priimtiniausias ir turiu daugiausiai gebėjimų juo dirbti.](7); [Kompiuterį, nes su juo dirbti esu labiausiai pripratusi.](8); [Kompiuterį, nes jį patogiausia taikyti.](10).</i>	4
	Multimedija	<i>[ir multimediją...](1); [Multimediją, nes mokiniams tokios pamokos įdomesnės, kai tekstinė informacija yra papildoma vaizdu.](3).</i>	2
	Planšetė	<i>[<...>planšetę, nes ji patogiausia ir mokiniams prieinamiausia.](4).</i>	1
	Išmanusis stalas	<i>[<...>smart stalą, nes mano mokiniams jis labiausiai patinka ir nėra atsibodęs.](6).</i>	1
	Išmanioji lenta	<i>[<...>smart lentą. Išskirčiau ją todėl, nes tai daugiausiai funkcijų turintis daiktas.](5); [Išmaniąją lentą, nes jis vaikams labiausiai patinka, jie patys įsitraukia į darbą.](9).</i>	2
	Negali išskirti vienos	<i>[Visos priemonės, kurias naudoju yra pritaikytos specialiųjų poreikių turintiems mokiniams, todėl išskirti vienos negalėčiau.](2).</i>	1

Iš pateiktos lentelės matome (žr. 10 lentelę), kad keturi pedagogai iš dešimties pasisako, jog dažniausiai per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas pasitelkia kompiuterį (*[<...>kompiuterį..., nes siejasi vaizdas, garsas ir veiksmas.](1); [Kompiuteris, nes jis man priimtiniausias ir turiu daugiausiai gebėjimų juo dirbti.](7) ir kt.*) Kaip interviuojamieji pasisakė, jie kompiuterį dažniausiai naudoja todėl, nes turi daugiausiai su juo gebėjimų dirbti, jis yra patogiausias ir jie yra labiausiai prie jo pripratę. Du mokytojai pasisakė, kad dažniausiai naudoja multimediją ir argumentavo, kad mokiniams patinka, kai tekstinė informacija yra papildyta vaizdu (*[ir multimediją...](1); [Multimediją, nes mokiniams tokios pamokos įdomesnės, kai tekstinė informacija yra papildoma vaizdu.](3).*) Dar du pedagogai teigė dažniausiai taikantys išmaniąją lentą ir argumentavo, kad tai daug funkcijų turintis daiktas ir padedantis įtraukti mokinius į pamokos veiklą (*[<...>smartlentą. Išskirčiau ją todėl, nes tai daugiausiai funkcijų turintis daiktas.](5); [Išmaniąją lentą, nes jis vaikams labiausiai patinka, jie patys įsitraukia į darbą.](9).*) Tyrimas atskleidė, kad po vieną pedagogą pasisakė, jog dažniausiai taiko planšetę (*[<...>planšetę, nes ji*

¹⁰Pateikiama neredaguota interviuojamųjų kalba

patogiausia ir mokiniams prieinamiausia.](4)), išmanųjį stalą (*[<...>smart stalą, nes mano mokiniams jis labiausiai patinka ir nėra atsibodęs.](6)*) ir vienas pedagogas negalėjo išskirti vienos technikos priemonės, nes visas, kurias jis naudoja priemonės, jos yra pritaikytos specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams (*[Visos priemonės, kurias naudoju yra pritaikytos specialiųjų poreikių turintiems mokiniams, todėl išskirti vienos negalėčiau.](2)*).

2.6 Informacinių komunikacinių technologijų taikymo reikšmė per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas

Mokslinės ir metodinės literatūros analizės metu buvo atskleista, kad IKT taikymas pamokų metu daro įtaką mokinių mokymui ir mokymuisi. Siekiant išsiaiškinti ar teorinės žinios siejasi su praktika, pedagogams buvo užduodami įvairūs klausimai, kurie padėjo atskleisti jų požiūrį į tai, kokius bendruosius ir lietuvių kalbos gebėjimus padeda ugdyti IKT, kokioms lietuvių kalbos sritims šių priemonių trūksta labiausiai bei kokius teikiamus privalumus ir trūkumus mokytojai įžvelgia naudojant IKT per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas.

Interviuojamųjų buvo paprašyta pasidalinti savo požiūriu į tai, kokius lietuvių kalbos gebėjimus, jų nuomone, padeda ugdyti IKT per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas. Apklausti mokytojai įvardino ne tik lietuvių kalbos gebėjimus, tačiau ir bendruosius gebėjimus, kuriuos vaizduoja 11 lentelė.

11 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Išrodantys teiginiai ¹¹	Teiginių skaičius
Lietuvių kalbos gebėjimai, kuriuos padeda ugdyti IKT	Kalbėjimas	<i>[<...>padeda taisyklingai ir tinkamai vartoti kalbą...](1); [ir kalbėjimo gebėjimus...](3); [Dar padeda ugdyti kalbėjimo...](5); [Gebėjimą bendrauti...](7); [...], formuoja kalbos gramatinį taisyklingumą, bendravimo įgūdžiai gerėja.](9).</i>	5
	Vaizduotė	<i>[..., ugdo vaizduotę...](1).</i>	1
	Mąstymas	<i>[ir mąstymą.](1).</i>	1
	Rašymas	<i>[<...>bei rašymo gebėjimus ir pan.](1); [<...>rašymo...](2); [Padeda ugdyti raštingumą...](3); [ir rašymo.](4); [bei rašymo įgūdžiams.](5); [ir rašymo gebėjimus.](6); [...], rašyti...](7); [...], įtvirtinti rašymo įgūdžius...](8); [Tai padeda gerinti rašybos įgūdžius...](9); [Padeda ugdyti rašymo...](10).</i>	10
	Vertybinių nuostatų suvokimas	<i>[<...>formuoja vertybines nuostatas...](1).</i>	1
	Klausymas	<i>[lavina kalbos suvokimą.](2); [tai lavina gebėjimą klausytis...](8).</i>	2
	Skaitymas	<i>[..., skaitymo...](1); [...], skaitymo įgūdžius...](2); [...], skaitymo...](3); [<...>mokiniai gerina skaitymo gebėjimus...](4); [...], skaitymo...](5); [Ugdytiniai gerina</i>	9

¹¹Pateikiama neredaguota interviuojamųjų kalba

		<i>skaitymo...](6); [ir skaityti.](7); [<...>mokiniai gali išmokyti geriau skaityti...](8); [ir skaitymo gebėjimus.](10).</i>	
	Kūrybiškumas	<i>[bei kūrybiškumą.](3).</i>	1
	Dėmesio sukaupimas	<i>[Taip pat ugdo susikaupimą.](7); [...], padeda išlaikyti dėmesio koncentraciją.](8).</i>	2

Iš pateiktos lentelės galime matyti ir verta pabrėžti, kad visi pedagogai įvardino, jog naudojant IKT yra ugdomi rašymo gebėjimai (*[<...>bei rašymo gebėjimus ir pan.](1); [<...>rašymo...](2); [Padeda ugdyti raštingumą...](3) ir kt.*), beveik visi mokytojai, t. y. 9 iš 10 įvardino, kad IKT padeda ugdyti skaitymo gebėjimus (*[..., skaitymo įgūdžius...](2); [...], skaitymo...](3); [<...>mokiniai gerina skaitymo gebėjimus...](4) ir kt.*) ir dar vienas gebėjimas, kuris daugelio (penkių) apklaustų mokytojų buvo įvardintas kaip ugdytinąs IKT dėka yra ugdomas kalbėjimas (*[<...>padeda taisyklingai ir tinkamai vartoti kalbą...](1); [ir kalbėjimo gebėjimus...](3); [Dar padeda ugdyti kalbėjimo...](5) ir kt.*). Pedagogų pasisakymai atskleidė, kad naudojant IKT per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas yra ugdomi ir klausymo gebėjimai (*[lavina kalbos suvokimą.](2); [tai lavina gebėjimą klausytis...](8)*). Interviuojamieji pasisakė, kad IKT naudojimas ugdo ne tik lietuvių kalbos gebėjimus, bet ir bendruosius gebėjimus, tokius kaip vaizduotė (*[..., ugdo vaizduotę...](1)*), mąstymą (*[ir mąstymą.](1)*), teigiama, kad tai padeda formuoti vertybines nuostatas (*[<...>formuoja vertybines nuostatas...](1)*), ugdyti kūrybiškumą (*[bei kūrybiškumą.](3)*) ir yra naudinga dėmesio sukaupimui (*[Taip pat ugdo susikaupimą.](7); [...], padeda išlaikyti dėmesio koncentraciją.](8)*). Teorinės analizės metu, buvo minėti šie visi gebėjimai, todėl galime daryti išvadą, kad mokslininkų nuomonė ir pasisakymai sutampa su apklaustų pedagogų požiūriu.

Supratus, kad mokytojų nuomone, IKT tikrai padeda ugdyti įvairius lietuvių kalbos gebėjimus, buvo norima plačiau suprasti ir suvokti, ar tikrai IKT užtektinai ugdo visus lietuvių kalbos gebėjimus ir apima visas lietuvių kalbos sritis. Pedagogų buvo pasitikslinama, ar jų nuomone, yra užtektinai technikos priemonių ir mokomųjų kompiuterinių programų, kurios ugdytų visas lietuvių kalbos sritis. Interviuojamųjų nuomonės gana išsiskyrė ir šiuos duomenis pavaizduoja 12 lentelė.

12 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai ¹²	Teiginių skaičius
Pedagogų požiūris į IKT trūkumą ugdyti lietuvių kalbos sritis	Kalbėjimas	<i>[Galbūt, kalbėjimo.](1); [<...>kurios ugdytų kalbėjimo gebėjimus.](3); [Nežinau, manau, kad kalbėjimui.](5); [<...>kurios padėtų gerinti kalbėjimo gebėjimus...](9); [kur mokinių reikalaudų daugiau kalbėti.](10).</i>	5
	Klausymas	<i>[Manyčiau, kad trūksta programėlių klausymui...](10).</i>	1
	Pakanka IKT	<i>[Man netrūksta.](2); [Turbūt, pakanka visoms sritims...](4); [Mano mokiniams jų pakanka...](6);</i>	5

¹²Pateikiama neredaguota interviuojamųjų kalba

		<i>[Netrūksta. Reikia ieškoti, kurti ir netrūks.](7); [Nežinau, gal nelabai ir trūksta.](8).</i>	
--	--	--	--

Iš pateiktos lentelės matome, kad nors ir anksčiau penki pedagogai buvo pasisakę, jog IKT padeda ugdyti kalbėjimo gebėjimus, bet dabar lygiai toks pat skaičius pedagogų pripažįsta, kad yra jaučiamas IKT trūkumas būtent ugdyti šią lietuvių kalbos sritį (*[Galbūt, kalbėjimo.](1); [<...>kurios ugdytų kalbėjimo gebėjimus.](3); [Nežinau, manau, kad kalbėjimui.](5)*). Dar vienas mokytojas išsakė pastebėjimą, kad IKT trūksta ugdant klausymo gebėjimus (*[Manyčiau, kad trūksta programėlių klausymui...](10)*). Tyrimo metu paaiškėjo, kad pusė pedagogų yra linkę manyti, kad IKT yra užtektinai ugdyti visoms sritims, tik reikia gebėti jų ieškoti ir mokėti kurti patiems (*[Turbūt, pakanka visoms sritims...](4); [Mano mokiniams jų pakanka...](6); [Netrūksta. Reikia ieškoti, kurti ir netrūks.](7)*). Taigi, gauti duomenys rodo, kad daliai apklaustų mokytojų trūksta IKT, kai yra ugdomi kalbėjimo ir klausymo gebėjimai, tačiau dalis mokytojų laikosi nuomonės, jog yra pakankamai IKT, kurios padeda ugdyti visas lietuvių kalbos sritis.

Esant pasisakymams, kad mokytojams trūksta IKT kai yra ugdomas klausymas ir kalbėjimas, pakartotinai pedagogų buvo klausama ir tikimasi atskleisti jų požiūrį į tai, ar nėra įžvelgiamos problemos, jog pasitelkiant IKT per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas nukenčia kalbėjimo ir klausymo gebėjimų ugdymas. Mokytojų nuomonės išsiskyrė ir jų atsakymus buvo galima suskirstyti į keturias subkategorijas, kurias įrodė mokytojų išsakyti teiginiai (žr. 13 lentelę).

13 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai ¹³	Teiginių skaičius
Pedagogų požiūris į IKT naudą per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas kalbėjimo ir klausymo gebėjimų ugdymui	Ugdomi pakankamai	<i>[Manau, kad taip.](2); [Taip, pakankamai...](4); [Sakyčiau, kad pakankamai...](5); [Taip...](6); [Pakankamai, nes...](7).</i>	5
	Nepakankamai ugdomi kalbėjimo gebėjimai	<i>[<...>galėtų būti sukurta daugiau programėlių ar priemonių kurios ugdytų ar padėtų ugdyti kalbėjimo gebėjimus...](1); [Kalbėjimui programėlių yra mažai...](5).</i>	2
	Ugdoma iš dalies	<i>[Turbūt, galėtų būti ugdomi labiau...](3); [Ugdomi tik iš dalies.](10).</i>	2
	Nepakanka	<i>[<...>manau, kad nepakankamai.](8); [Nepakankamai...](9).</i>	2

Iš pateiktų duomenų matome, kad pirma išskirta subkategorija ir daugiausia mokytojų t. y. net pusė pasisakė, kad klausymo ir kalbėjimo gebėjimai yra ugdomi pakankamai (*[Manau, kad taip.](2); [Taip, pakankamai...](4); [Sakyčiau, kad pakankamai...](5) ir kt.*). Mokytojai argumentavo šiuos savo pasisakymus ir atskleidė, kad jų toks požiūris yra dėl to, jog jie su

¹³Pateikiama neredaguota interviuojamųjų kalba

mokiniais klauso įgarsintų pasakų; nes yra daug priemonių, kurios yra su įvairiais garsais, įgarsintais paveikslėliais ir pan.; galima koreguoti turimas programas ar priemones pagal poreikį; IKT yra taikoma su kitais metodais ir taip yra ugdomos visos sritys. Po du pedagogus pasisakė, kad nėra pakankamai ugdomi kalbėjimo gebėjimai (*[<...>galėtų būti sukurta daugiau programėlių ar priemonių kurios ugdytų ar padėtų ugdyti kalbėjimo gebėjimus...]*(1); *[Kalbėjimui programėlių yra mažai...]*(5)) ir argumentavo, kad daugiausia viskas yra susikoncentruota į skaitymą ir rašymą. Du mokytojai teigė, kad klausymo ir kalbėjimo gebėjimai yra ugdomi tik iš dalies (*[Turbūt, galėtų būti ugdomi labiau...]*(3); *[Ugdomi tik iš dalies.](10)*) ir du pedagogai pasisakė, kad šie gebėjimai yra ugdomi nepakankamai (*[<...>manau, kad nepakankamai.](8)*; *[Nepakankamai...]*(9)). Galime daryti išvadą, kad nors ir pedagogai anksčiau išsakė nuomonę, jog IKT dėka yra ugdomos visos lietuvių kalbos sritys, tačiau pasitikslinus, vis dar yra matoma, kad mokytojai pripažįsta, jog IKT nepakankamai ugdo kalbėjimo ir klausymo gebėjimus, bet yra ir pasisakančių, kad yra ugdoma tik, galbūt, neužtektinai. Paaiškėjo, kad yra ir mokytojų, kurie sako, jog IKT nepakankamai ugdo tiek kalbėjimo, tiek klausymo gebėjimus.

Siekiant plačiau ištirti IKT reikšmę lietuvių kalbos pamokoms/komunikacinėms veikloms, interviuojamųjų buvo paprašyta išskirti, jų nuomone, IKT teikiamus privalumus. Pedagogai labai plačiai apžvelgė IKT naudą, kuri pavaizduota lentelėje (žr. 14 lentelę).

14 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai ¹⁴	Teiginių skaičius
Privalumai, kuriuos teikia IKT taikymas per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas	Pamokų pavairinimas	<i>[<...>pamokos tampa daug įvairesnės...]</i> (1); <i>[IKT labai pavairina pamokos darbą...]</i> (9).	2
	Mokinių sudominimui	<i>[..., įdomesnės pritraukia mokinių dėmesį ir padeda jį išlaikyti nemažai laiko.](1); [Vaikams pamokos daug įdomesnės<...>Tai sudominimą...](2); [<...>kaip privalumą išskirčiau sudominimą...](5); [<...>mokiniai būna labiau susidomėję...](7); [Padeda sudominti mokinius ir sukcentruoti jų dėmesį.](8); [..., pritraukia mokinių dėmesį...](9); [Kai kuriuos mokinius tai labai sudomina...](10).</i>	7
	Gerina mokinių nusiteikimą	<i>[<...>mokiniai būna gerai nusiteikę.](1); [Mokiniai su didesniu noru įsitraukia į bendrą veiklą.](7).</i>	2
	Pamokų/veiklų žaismingumas	<i>[Jos tampa žaismingesnės...](2).</i>	1
	Padeda žinių įtvirtinimui	<i>[<...>išskirčiau privalumą naudojant žinių įtvirtinimui...](3).</i>	1
	Padeda dėstant naują medžiagą	<i>[ir naujos medžiagos teikimui.](3); [ir mokiniai geriau įsimena naują</i>	2

¹⁴Pateikiama neredaguota interviuojamųjų kalba

		<i>medžiagą.](10).</i>	
	Motyvacijos skatinimas	<i>[ir motyvacijos skatinimą...](5).</i>	1
	Gerina mokymąsi	<i>[Manau, kad IKT gerina mokymąsi...](6).</i>	1
	Didina mokymosi efektyvumą	<i>[bei didina mokymosi efektyvumą.](6); [ir efektyviau juos įtraukia į aktyvią veiklą...](9).</i>	2
	Skatina pastabumą	<i>[<...>skatina mokinių pastabumą...](7).</i>	1
	Gerina mąstymą	<i>[..., mąstymą...](7).</i>	1
	Ugdomi praktiniai gebėjimai	<i>[ir yra plečiami praktiniai gebėjimai.](7).</i>	1

Pateiktoje lentelėje galima matyti, kad didžioji dalis pedagogų, net septyni mokytojai paminėjo ir lyg pagrindinį privalumą išskyrė, kad IKT padeda sudominti mokinius (*[..., įdomesnės pritraukia mokinių dėmesį ir padeda jį išlaikyti nemažai laiko.](1); [Vaikams pamokos daug įdomesnės<...>Tai sudominimą...](2) ir kt.*) Jei tiek daug pedagogų išskyrė šį privalumą, galima daryti prielaidą, kad ugdant specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius mokinius yra labai svarbu sudominti juos ir išlaikyti jų dėmesį. Dar po du pedagogus IKT taikymo per pamokas privalumus išskyrė pamokos pajvairinimą (*[<...>pamokos tampa daug įvairesnės...](1); [IKT labai pajvairina pamokos darbą...](9)*), mokinių nuteikimo pagerinimą (*[<...>mokiniai būna gerai nusiteikę.](1); [Mokiniai su didesniu noru įsitraukia į bendrą veiklą.](7)*), mokymosi efektyvumo pagerinimą (*[bei didina mokymosi efektyvumą.](6); [ir efektyviau juos įtraukia į aktyvią veiklą...](9)*) ir išskyrė, kad IKT padeda dėstant naują medžiagą (*[ir naujos medžiagos teikimui.](3); [ir mokiniai geriau įsimena naują medžiagą.](10)*). Interviuojamųjų pasisakymai atskleidė, kad IKT taikymas per pamokas daro jas žaismingesnes (*[Jos tampa žaismingesnės...](2)*), padeda įtvirtinant žinias (*[<...>išskirčiau privalumą naudojant žinių įtvirtinimui...](3)*), skatina motyvaciją ir gerina mokymąsi (*[ir motyvacijos skatinimą...](5); [Manau, kad IKT gerina mokymąsi...](6)*). Taip pat mokytojai įvardino kaip privalumus tai, kai IKT gerina mąstymą, skatina pastabumą ir padeda ugdant mokinių praktinius gebėjimus. Peržvelgus šią lentelę, apibendrintai galima pasakyti, kad apklaustieji suvokia, jog IKT yra naudingos jų dėstomose lietuvių kalbos pamokose/komunikacinėse veiklose, todėl jie pasitelkia įvairiomis IKT priemonėmis.

Kaip ir privalumus, pedagogų buvo paprašyti pasidalinti savo nuomone apie IKT teikiamus trūkumus. Paaiškėjo, kad mokytojai įžvelgia ir IKT taikymo per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas neigiamų aspektų, kuriuos vaizduoja 15 lentelė.

15 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Irodantys teiginiai ¹⁵	Teiginių skaičius
Trūkumai, kuriuos teikia IKT taikymas per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas	Programų, priemonių lietuvių kalbai trūkumas	[<...>nėra pakankamai programų, kurios būtų pritaikytos būtent lietuvių kalbos ugdymui, norėtusi, kad jų būtų daugiau.](1).	1
	Kenkia sveikatai	[<...> tai kenkia akims, taisyklingai laikysenai, stokojama fizinio aktyvumo.](2).	1
	Reikalauja daug laiko sąnaudų	[<...>pasiruošti pateiktis užima labai daug laiko<...>](3); [labai daug laiko užtrunki, kol susirandi ar pasidarai, ko reikia.](5); [ir tai pareikalauja nemažai laiko...](6).	3
	Tampa mokiniams nuobodu	[<...>per dažnai naudojant, mokiniams atsibosta.](4); [dažnai pasitelkiant IKT, mokiniams ima tai atsibosti ir jie ima labiau blaškytis.](7); [kad mokiniams tai netaptų rutina ir vėliau jų IKT nebesudomins.](9); [sunkiai susikaupia ir išlaiko dėmesį, todėl ima nuobodžiauti.](10).	4
	Pritrūksta kompetencijų naudotis IKT	[Kartais nesigauna padaryti tai, ko nori kuriant programas ar pateiktis<...> kartais ir pritrūksta kompetencijų.](6).	1
	Eikvojamas pamokos laikas	[galbūt yra šiek tiek eikvojamas pamokos laikas.](8).	1

Duomenis iliustruojanti lentelė rodo, kad mokytojai įvardino šešis IKT naudojimo per lietuvių kalbos/komunikacines veiklas trūkumus. Vienas iš įvardintų pagrindinių minusų, kurį įvardino keturi pedagogai yra, kad jei per dažnai yra naudojamos IKT, mokiniams tai atsibosta ir tampa nuobodu ([<...>per dažnai naudojant, mokiniams atsibosta.](4); [dažnai pasitelkiant IKT, mokiniams ima tai atsibosti ir jie ima labiau blaškytis.](7) ir kt.). Galima daryti prielaidą, kad pasitelkiant IKT pamokų metu, reikia nepersistengti ir nenaudoti šių šiuolaikinių technologijų per dažnai. Kaip ir visose gyvenimo situacijose, reikia jausti balansą ir nepersistengti. Kitas neigiamas aspektas, kuris atsiskleidė pasisakius pedagogams yra, kad tai reikalauja daug laiko ([<...>pasiruošti pateiktis užima labai daug laiko<...>](3); [labai daug laiko užtrunki, kol susirandi ar pasidarai, ko reikia.](5) ir kt.). Kadangi visi pedagogai ankstesniuose klausimuose pasisakė, kad yra bandę kurti ir kuria įvairias pateiktis ir priemones, galime suprasti, kad jie žino, jog tai užima labai daug laiko ir įvardina tai kaip IKT trūkumą. Interviuojamieji atskleidė, kad jiems nėra pakankamai priemonių ir programų, kurios būtų pritaikytos lietuvių kalbos pamokoms ([<...>nėra pakankamai programų, kurios būtų pritaikytos būtent lietuvių kalbos ugdymui, norėtusi, kad jų būtų daugiau.](1)). Šiuo klausimu pedagogų pasisakymai ir teorinės analizės pateikti duomenys skiriasi, nes teorinėje darbo dalyje yra pateikta tikrai nemažai IKT taikymo galimybių per lietuvių kalbos pamokas. Taip pat vienas iš apklaustų pedagogų teigė, kad IKT naudojimas pamokų metu kenkia sveikatai ([<...> tai kenkia akims, taisyklingai laikysenai, stokojama fizinio

¹⁵Pateikiama neredaguota interviuojamųjų kalba

aktyvumo.](2)), dar vienas mokytojas išsakė nuomonę, kad naudojant IKT yra eikvojamas pamokos laikas (*[galbūt, yra šiek tiek eikvojamas pamokos laikas.](8)*), o vienas mokytojas pripažino, kad kartais pritrūksta kompetencijų taikant IKT (*[Kartais nesigauna padaryti tai, ko nori kuriant programas ar pateiktis<...> kartais ir pritrūksta kompetencijų.](6)*). Apibendrinus šią pateiktą lentelę, galime teigti, kad IKT naudojimas turi ir neigiamų aspektų, tačiau jų yra daug mažiau nei privalumų, o tai pozityviai nuteikia. Galima daryti prielaidą, kad šie įvardinti IKT trūkumai nėra labai blogi ir darantys žalą ugdymui bei ugdymuisi, todėl pedagogai neturėtų nustoti naudoti IKT per savo organizuojamas ir vedamas lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas.

2.7 Mokyklos administracijos požiūris į IKT ir jų taikymą per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas

Norint, kad tyrimas X specialiojoje mokykloje būtų atliktas kuo išsamiau ir gauti rezultatai būtų kuo tikresni ir atskleistų mokykloje esančią realybę, buvo apklausti ir mokyklos administracijos darbuotojai (ugdymo įstaigos vadovas, direktoriaus pavaduotoja ugdymui ir direktoriaus pavaduotoja neformaliojo švietimo organizavimui). Jiems buvo užduodami įvairūs klausimai, kurie padėjo atskleisti mokyklos požiūrį į IKT naudojimą ugdyme, mokyklos pasiruošimą taikyti IKT, užduoti netiesioginiai klausimai leido susidaryti įspūdį, ar mokyklos administracijos darbuotojai turi kompetencijų taikyti IKT ir kokią vietą IKT užima mokyklos kultūroje.

Administracijos darbuotojams buvo užduodamas klausimas, kuris padėjo ištirti jų požiūrį į IKT taikymą, ugdant mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių. Visų interviuojamųjų pasisakymai buvo teigiami ir atsiskleidė pozityvus požiūris (*[Puikiai.](1); [Žinoma, kad vertinu gerai.](2); [Vertinu gerai.](3)*).¹⁶ Apklausti administracijos darbuotojai argumentavo savo pasisakymus ir paaiškėjo, kad teigiamas požiūris yra dėl įvairių priežasčių (*[Tai motyvuoja mokinius, naudojant IKT, mokymo ir mokymosi procese sužadinamas noras atlikti įvairias užduotis, pamatyti galutinį rezultatą.](1); [<...>skatina pastabumą, mąstymą, įtaigiau pavyksta perteikti medžiagą, plečiami praktiniai gebėjimai.](2); [Kai kurios pamokos yra tiesiog neįmanomos mokytojams įgyvendinant pamokos uždavinius. Taip pat, IKT palengvina vedamose pamokose pasiekti norimą rezultatą.](3)*). Visi šie pasisakymai įrodo, kad mokyklos administracija yra teigiamai nusiteikusi į IKT taikymą, ugdant mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių, nes tai skatina mokinių motyvaciją, mąstymą, pastabumą ir pan.

Siekiant ištirti mokyklos administracijos kompetenciją taikyti IKT, buvo užduodami tiesioginiai ir netiesioginiai klausimai. Darbuotojų buvo klausiama, ar jie lankosi seminaruose, mokymuose, susijusiuose su IKT taikymo tobulinimu. Gauti atsakymai buvo vieningi (*[Žinoma,*

¹⁶Pateikiama neredaguota interviuojamųjų kalba

jei tik yra galimybė visada dalyvauju.](1); [Jei tik yra galimybė, taip.](2); [Taip, dalyvauju.](3)) ir paaiškėjo, kad tik esant galimybėms, administracijos darbuotojai nepraleidžia progos ir dalyvauja seminaruose bei mokymuose, kurių dėka yra tobulinami jau turimi IKT taikymo įgūdžiai ir įgyjami nauji. Norint plačiau suvokti mokyklos administracijos žinias apie IKT, tai išsiaiškinti padėjo netiesiogiai užduodami klausimai. Mokyklos administracijos darbuotojų buvo pasiteirauta ar jie žino kas yra vėbinarai ir ar juose yra dalyvavę. Gauti atsakymai atskleidė, kad visi pasisakę administracijos darbuotojai žino ir yra girdėję, kas yra vėbinarai ([Girdėti teko...](1); [Teko...](2); [Taip girdėjau...](3)), na, o net du darbuotojai yra juose dalyvavę ([dalyvauju seminaruose, kurie yra transliuojami internetu.](2); [<...>ir teko vieną kartą dalyvauti.](3)). Kitas klausimas, kuris buvo užduotas mokyklos administracijai, atskleidė, ar mokyklos administracija žino, kas yra programa *Dropbox* ir ar ja naudojasi. Interviuojamųjų atsakymai vėl buvo vieningi ir visi pasisakė žinantys bei naudojantys šią programą ([Taip, ne tik girdėjau, bet ir naudoju šią programą, nes tai labai patogiu.](1); [Girdėjau ir tenka naudotis.](2); [Taip, žinau šią programą ir kartais naudoju.](3)). Taigi, apibendrinant galima teigti, kad mokyklos administracijos darbuotojai yra susipažinę su gan naujomis programomis, tokiomis kaip *Dropbox*. Jie ne tik žino šią programą, bet pasisakė ir naudojantys ją. Tyrimas atskleidė, kad mokyklos administracija žino ir kas yra vėbinarai ir tai, kad juose dalyvauja. Tokie pasisakymai įrodo, kad darbuotojai tobulinasi internetu, kas rodo jų kompetenciją naudotis IKT.

Atliekant tyrimą, buvo siekta sužinoti, kam mokykla šiuo metu skiria daugiausiai savo lėšų ir ar yra skiriami mokyklos pinigai, kad mokyklą būtų aprūpinta IKT. Iš gautų atsakymų matyti (žr. 16 lentelę), kad mokykla dirba kaip komanda ir atsakymai buvo labai panašūs.

16 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai ¹⁷	Teiginių skaičius
Prioritetai, kuriems mokykla skiria daugiausia savo lėšų	Ugdymosi patrauklumui	[<...>skiriame ugdymosi patrauklumo...](1); [ir esamų aplinkų turtinimui.](2).	2
	Edukacinių erdvių kūrimui	[<...>edukacinių erdvių kūrimui...](2); [Manau, edukacinėms erdvėms.](3).	2

Iliustruojanti lentelė parodo, kad administracijos atsakymus buvo galima suskirstyti į dvi subkategorijas. Interviuojamųjų pasisakymai atskleidė, kad mokykla šiuo metu daugiausiai savo lėšų skiria mokyklos ugdymosi patrauklumui ([<...>skiriame ugdymosi patrauklumo...](1); [ir esamų aplinkų turtinimui.](2)) ir edukacinių erdvių kūrimui ([<...>edukacinių erdvių kūrimui...](2); [Manau, edukacinėms erdvėms.](3)). Galima daryti prielaidą, kad gautuose atsakymuose yra užslėptas ir mokyklos aprūpinimas IKT, nes paklausus, ar yra skiriamos lėšos IKT, daryta prielaida tik pasitvirtino. Visi administracijos darbuotojai teigė, kad lėšos IKT yra skiriamos

¹⁷Pateikiama neredaguota interviuojamųjų kalba

([<...>IKT aprūpinimui šios lėšos yra skiriamos.](1); [Mokyklos aprūpinimui IKT taip pat yra skiriamos lėšos.](2); [Lėšos mokyklos aprūpinimui IKT yra skiriamos.](3)). Supratus, kad lėšos mokyklos aprūpinimui IKT yra skiriamos, natūralu, kad administracijos darbuotojų buvo klausama, iš kur jie gauna šių lėšų. Kaip ir visuose ankstesniuose atsakymuose, taip ir atsakydami į šį klausimą, mokyklos administracijos darbuotojai pateikė vienodus atsakymus, kad mokykla pinigų IKT pirkimui ima iš mokinio krepšelio ir mokyklos ūkio lėšų ([IKT perkame už ūkio lėšas ir iš mokinio krepšelio lėšų.](1); [IKT perkame iš krepšelio lėšų ir ūkio lėšų.](2); [IKT perkame iš mokinio krepšelio ir ūkio lėšų.](3)). Apibendrinant visus šiuos gautus atsakymus apie mokyklos aprūpinimą IKT, administracijos darbuotojų buvo pasiteirauta, ar jų nuomone, mokykla yra pakankamai aprūpinta IKT. Visi interviuojamieji užtikrintai pasisakė teigiamai ([Manau, kad pakankamai.](1); [Pakankamai...](2); [Taip...](3)) ir savo atsakymus argumentavo, kad turi daug įvairių IKT, kurias taiko ugdyme ([Turime nemažai techninių prietaisų, priemonių, programų, kurias sėkmingai naudojame ugdyme.](1)), teigė, kad tai vienas iš mokyklos prioritetų ([<...>vienas iš prioritetų yra patrauklumo ir efektyvumo didinimas ugdymo procese.](3)). Tačiau nors ir visi apklaustieji pasisakė, kad mokykla yra pakankamai aprūpinta IKT, vienas iš interviuojamųjų pasisakė, kad jei tik yra galimybė, visada reikia atsinaujinti ([esant galimybei reikia visada atsinaujinti.](2)). Kaip ir teorinėje darbo dalyje, buvo teigiama, kad šiuolaikinės technologijos nuolat sparčiai keičiasi, tokį pat požiūrį ir žinias atskleidė vienas iš administracijos darbuotojų. Galime daryti prielaidą, kad pasisakęs administracijos darbuotojas supranta, kad IKT nuolat keičiasi ir atsinaujina, todėl pasisakė, kad visada reikia atsinaujinti, jei tik galimybės leidžia.

Mokyklos administracijos darbuotojų buvo klausama, kokią vietą IKT užima jų mokyklos kultūroje. Interviuojamieji visi pasisakė, kad IKT jų mokykloje yra labai reikšmingos ir užima svarbią vietą ([Svarbią vietą užima.](1); [Svarbią ir galiu teigti, kad labai svarbią vietą užima...](2); [Užima svarbią vietą.](3)). Gavus tokius atsakymus, buvo paprašyta, kad jie argumentuotų savo pasisakymus. Interviuojamųjų argumentai, įrodantys, kad IKT tikrai yra svarbios jų mokyklos kultūroje, buvo suskirstyti į keturias subkategorijas. Išskirti aspektai, kurie įrodo IKT svarbą yra vaizduojami 17 lentelėje.

17 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai ¹⁸	Teiginių skaičius
IKT svarbą mokyklos kultūroje įrodantys aspektai	IKT dėka bendrauja ir bendradarbiauja ugdymo proceso dalyviai	[IKT dėka bendraujame su kolegomis, tėvais, globėjais...](1); [IKT naudojame kiekvieną dieną, bendraudami su kolegomis tarpusavyje, susisiekiame su tėvais el. paštu.](2); [padeda bendrauti tarpusavyje su kolegomis ir tėvais bei globėjais.](3).	3
	Sukurta mokyklos	[turime ir mokyklos svetainę susikūrę](1); [Nuolat atnaujiname savo internetinę svetainę.](2);	3

¹⁸Pateikiama neredaguota interviuojamųjų kalba

	internetinė svetainė	[<...>internetinę svetainę...](3).	
	Naudojamas socialinis tinklas	[užsiregistravę socialiniame tinkle](1); [Turime paskyrą socialiniame tinkle...](3).	2
	Interneto dėka talpinama įvairi, su mokykla susijusi informacija	[talpiname įvairias naujienas, skelbimus, kontaktinę informaciją ir kt.](1); [<...>dalinamės visomis naujienomis ir pan.](3).	2

Pateikta lentelė rodo, kad administracijos darbuotojai akcentavo, jog IKT svarbios jų mokyklos kultūroje yra dėl to, kad naudojant jas, visi ugdymo proceso dalyviai gali bendrauti ir bendradarbiauti tarpusavyje (*[IKT dėka bendraujame su kolegomis, tėvais, globėjais...](1); [IKT naudojame kiekvieną dieną, bendraudami su kolegomis tarpusavyje, susisiekiame su tėvais el. paštu.](2) ir kt.*). Taip pat visi trys apklausti darbuotojai pasisakė, kad IKT yra svarbios ir tai įrodo, nes mokykla turi susikūrusi savo internetinę svetainę (*[turime ir mokyklos svetainę susikūrę](1); [Nuolat atnaujiname savo internetinę svetainę.](2) ir kt.*). Šis pasisakymas tikrai leidžia suprasti, kad mokykloje yra svarbios IKT, juk mokykloje atsakingi už internetinę svetainę darbuotojai turi nuolat atnaujinti informaciją apie mokyklą, jos naujienas ir pan. Kitas aspektas, kurį išskyrė du interviuojamieji kaip IKT svarbą mokykloje yra socialinis tinklas. Paašškėjo, kad mokykla turi susikūrusi savo mokyklos paskyrą viename iš populiariausių socialinių tinklų *Facebook* (*[užsiregistravę socialiniame tinkle](1); [Turime paskyrą socialiniame tinkle...](3)*). Na ir paskutinis aspektas, įrodantis, kad mokyklos kultūroje IKT užima svarbią vietą yra toks, jog mokykla interneto dėka gali talpinti įvairią informaciją, susijusią su mokykla (*[talpiname įvairias naujienas, skelbimus, kontaktinę informaciją ir kt.](1); [<...>dalinamės visomis naujienomis ir pan.](3)*). Pateikti mokyklos administracijos atsakymai yra gana svarūs ir įrodantys, kad mokyklos kultūroje šiuolaikinės technologijos yra svarbios.

Dar vienas klausimas, kuris buvo užduodamas mokyklos administracijai, siekiant suprasti, ar mokykloje esančios įvairios technikos priemonės, programos ir pan. yra naudojamos tikslingai atskleidė, kad pedagogai, administracijos nuomone, jas taiko pagal paskirtį ir naudingai (*[Manau, tikslingai.](1); [Taip...](2); [Tikslingai.](3)*). Interviuojamieji pagrindė savo pasisakymus ir teigė, kad mokytojai, naudodami IKT, gali informatyviau ir efektyviau perteikti informaciją (*[Jie gali informatyviau ir paprasčiau perteikti mokomąją medžiagą...](1)*), administracija mato, kad pedagogai taiko tikslingai ir parenka IKT atliekant užduotis ir teikiant mokomąją medžiagą (*[<...>matau stebėdama mokytojų vedamas pamokas<...>, tikslingai parenka naudoti įvairias programas ir priemones, kurios būna skirtos atlikti įvairioms užduotims ar pateikti mokymo medžiagą.](2)*), bei sudomindami mokinius ir įgyvendindami išsikeltus uždavinius (*[sudomina ugdytinius, lengviau gali įgyvendinti išsikeltus uždavinius...](3)*). Administracijos pasisakymai yra

argumentuoti, todėl galima susidaryti įspūdį, kad mokykloje IKT yra taikomos tiksliai, kas yra labai svarbu ugdant mokinius.

Kaip buvo pedagogų paprašyta įvardinti IKT teikiamus privalumus ir trūkumus per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas, buvo norima atskleisti daugiau šių aspektų ir mokyklos administracijos paprašyta įvardinti, kokia yra jų nuomonė šiuo klausimu. Apklaustų administracijos darbuotojų pasisakymai vaizduojami 18 ir 19 lentelėse.

Paprašius įvardinti IKT teikiamus privalumus, administracijos darbuotojai jų įvardino net šešis (žr. 18 lentelę).

18 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai ¹⁹	Teiginių skaičius
Privalumai, kuriuos teikia IKT per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas	Efektyvumas	<i>[ir efektyviau pateikti mokomąją medžiagą](1).</i>	1
	Vaizdumas	<i>[IKT padeda vaizdžiau perteikti dėstomą medžiagą...](2).</i>	1
	Greitesnė informacijos paieška	<i>[..., leidžia greičiau susirasti informaciją...](2).</i>	1
	Žaismingumas	<i>[..., pamokos yra žaismingesnės...](2).</i>	1
	Įtraukumas	<i>[..., labiau įtraukiančios mokinius.](2).</i>	1
	Informacijos platumas	<i>[<...> galima plačiau<...> pateikti mokomąją medžiagą](1); [<...> gali pateikti daugiau medžiagos nei tokiose pamokose, kuriose nenaudojama IKT.](3).</i>	2

Iš pateiktos lentelės matome, kad administracijos darbuotojai didžiausią dėmesį skyrė informacijos platumui. Jie teigė, kad naudojant IKT, galima pateikti daugiau medžiagos nei įprastai (*[<...> galima plačiau<...> pateikti mokomąją medžiagą](1); [<...> gali pateikti daugiau medžiagos nei tokiose pamokose, kuriose nenaudojama IKT.](3)*). Dar interviuojamieji išskyrė mokymo efektyvumą (*[ir efektyviau pateikti mokomąją medžiagą](1)*), vaizdumą (*[IKT padeda vaizdžiau perteikti dėstomą medžiagą...](2)*), žaismingumą (*[..., pamokos yra žaismingesnės...](2)*) bei įtraukumą (*[..., labiau įtraukiančios mokinius.](2)*). Taip pat apklaustieji pasisakė, kad IKT dėka, galima greičiau susirasti reikiamos informacijos (*[..., leidžia greičiau susirasti informaciją...](2)*). Gavus šiuos atsakymus yra matyti, kad administracijos darbuotojai ne taip plačiai apžvelgė IKT privalumus kaip apžvelgė pedagogai, tačiau galima matyti ir bendrumo. Tiek pedagogai, tiek administracijos darbuotojai, kaip privalumus išskyrė efektyvumą ir pamokų žaismingumą.

IKT teikiamų trūkumų per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas administracijos darbuotojai įžvelgė žymiai mažiau nei privalumų. Interviuojamieji pasisakė ir atskleidė, kad trūkumų yra tik du (žr. 19 lentelę).

¹⁹Pateikiama neredaguota interviuojamųjų kalba

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai ²⁰	Teiginių skaičius
Trūkumai, kuriuos teikia IKT per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas	Mažiau dėmesio skiriama rašto darbams	[<...>mažiau atliekama rašto darbų.](1); [<...>mokiniai mažiau rašo...](3).	2
	Mažiau dėmesio skiriama kalbėjimui	[<...>mokiniai mažiau kalba, o tik atlieka skaitymo ir rašymo užduotis.](2); [<...>ir kalba, todėl prastėja bendravimo įgūdžiai.](3).	2

Kaip matoma iš iliustruojančios lentelės, interviuojamieji IKT taikymo per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas trūkumus išskyrė tai, jog jas taikant yra skiriama mažiau dėmesio rašto darbams ([<...>mažiau atliekama rašto darbų.](1); [<...>mokiniai mažiau rašo...](3)) ir kalbėjimui ([<...>mokiniai mažiau kalba, o tik atlieka skaitymo ir rašymo užduotis.](2); [<...>ir kalba, todėl prastėja bendravimo įgūdžiai.](3)). Šiuo klausimu administracijos darbuotojų ir pedagogų pasisakymai skyrėsi ir atsiskleidė nauji IKT taikymo trūkumai, kurių neįvardino pedagogai.

Tyrimu siekta atskleisti ar X specialiojoje mokykloje vyksta dalinimasis sukurtais įvairiomis kompiuterinėmis programomis ir priemonėmis. Kai buvo apklausti pedagogai, visi teigė, kad dalinasi šiomis technologijomis. Gautus rezultatus patvirtino ir administracija ([Žinoma dalinamės.](1); [Taip dalijamasi.](2); [Dalijasi.](3)). Norint plačiau sužinoti, kokiais būdais tai vyksta, interviuojamieji išskyrė keturis būdus (žr. 20 lentelę).

20 lentelė

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai ²¹	Teiginių skaičius
Būdai, kurių dėka dalinamasi kompiuterinėmis programomis, priemonėmis	Įrašoma į atmintines	[Įrašomos į kompiuterinę atmintį ir persiunčiamos į kitus kompiuterius.](1); [yra įkeliamos į atmintines, jos lieka tame pačiame kompiuteryje, kuriuo dauguma pedagogų naudojasi.](3).	2
	Dalinamasi su kolegomis	[Mokykloje vyksta kolegialus bendravimas ir bendradarbiavimas<...> siunčiasi programas ir priemones vieni iš kitų...](2); [Kolegos tarpusavyje pasidalina persiųsdami programėles ir priemones...](3).	2
	Internetu	[..., iš interneto...](2); [el. paštu.](3).	2
	Perka mokykla	[..., perka mokykla.](2).	1

Pasisakius administracijos darbuotojams, buvo atskleisti būdai, kuriais vyksta sukurtų kompiuterinių programų ir priemonių pasidalinimas. Darbuotojai sakė, kad tai vyksta įrašant į atmintines ([Įrašomos į kompiuterinę atmintį ir persiunčiamos į kitus kompiuterius.](1) ir kt), dalinamasi tarpusavyje su kolegomis ([Mokykloje vyksta kolegialus bendravimas ir

20

21Pateikiama neredaguota interviuojamųjų kalba

bendradarbiavimas<...> siunčiasi programas ir priemones vieni iš kitų...](2) ir kt.) ir interneto pagalba ([..., iš interneto...](2); [el. paštu.](3)) bei iš mokyklos lėšų ([..., perka mokykla.](2)). Administracijos darbuotojai ir pedagogai išsakė savo požiūrius ir galime matyti bendrumą. Abejos apklaustųjų pusės įvardino, kad kompiuterines priemones ir programas jie gauna iš interneto, dalinasi su kolegomis bei jas nuperka mokykla.

Paskutinis klausimas, kuris buvo užduotas mokyklos administracijos darbuotojams ir kuriuo buvo siekiama atskleisti, ar X specialioji mokykla IKT dėka bendradarbiauja su kitomis mokyklomis atskleidė, kad šių technologijų pagalba vyksta bendravimas ir bendradarbiavimas su rajono mokyklomis. Administracijos darbuotojai pasisakė, kad vyksta bendravimas dalinantis ugdomųjų renginių akimirkomis (*[ugdomuosius renginius, jų akimirkas pedagogai dalinasi paskyroje, mokyklos svetainėje, socialiniame tinkle.](1); [dalinamės informacija apie renginius, pamokas, atviras veiklas savo svetainėje, socialiniame tinkle](2)*) ir yra bendraujama el. paštu (*[Taip pat bendraujame el. paštu.](1); [Bendraujame el. paštu įvairiais klausimais.](2); [Bendraujame ir el. paštu, dalinamės naudingomis nuorodomis, informacija.](3)*). Taigi, kaip matome iš pateiktų pasisakymų, mokykla noriai, pasitelkdama IKT priemonėmis geba bendrauti bei bendradarbiauti su rajono mokyklomis. Jei tai vyksta IKT pagalba, galime suprasti, kad mokyklos gyvenime šiuolaikinės technologijos yra labai svarbios ir naudingas, kurios gali sutelkti mokyklas vieningo tikslo link.

Empirinio tyrimo apibendrinimas. Atlikus tyrimą ir interpretavus gautus pedagogų ir mokyklos administracijos darbuotojų atsakymus, atsiskleidė X specialiosios mokyklos požiūris į IKT taikymą ugdymo procese, mokyklos pasiruošimas taikyti IKT, pedagogų ir administracijos darbuotojų kompetencijos taikyti IKT. Tyrimu buvo atskleista IKT reikšmė ugdymui ir jų įvairovė. Paaiškėjo, kad mokykla yra gana gerai aprūpinta įvairiais technikos prietaisais, kompiuterinėmis programomis ir priemonėmis. Buvo ištirta, kad mokyklos mokytojai ir administracijos darbuotojai turi kompetencijų taikyti IKT. Pedagogai geba ieškoti įvairiais būdais kompiuterinių priemonių bei programų, kurias taiko per organizuojamas ir vedamas lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas. Buvo ištirta, kad pedagogai ir patys geba kurti įvairias kompiuterines priemones ir dalinasi jomis tarpusavyje. Apklausti pedagogai ir mokyklos administracijos darbuotojai išskyrė nemažai IKT teikiamų privalumų ir trūkumų. Paaiškėjo, kad IKT užima svarbią vietą X specialiosios mokyklos kultūroje.

Išvados

1. Remiantis mokslinės literatūros analize, informacinės komunikacinės technologijos yra informacijos apdorojimo būdų ir priemonių visuma, į kurią įeina kompiuteriai ir kiti techniniai prietaisai. IKT ugdymo procese teikia labai plačias galimybes: įvairūs kompiuterinių programų, techninės įrangos ir kitų informacinių technologijų taikymo būdai palengvina, pajvairina mokymo(si) procesą, skatina mokinių motyvaciją ir aktyviau įtraukia mokinius į ugdymąsi, padarydami jį efektyvesniu. IKT taikymas per lietuvių kalbos pamokas yra labai reikšmingas, nes yra daug įvairių techninių prietaisų, kompiuterinių programų, priemonių, kurios padeda ugdyti visas lietuvių kalbos sritis.
2. Tyrimo metu paaiškėjo, kad X specialioji mokykla yra gerai aprūpinta informacinėmis komunikacinėmis technologijomis. Mokykloje yra gausu įvairių technikos priemonių, kurios gali būti naudojamos ugdymo tikslais. Pedagogai yra gerai susipažinę su mokykloje ir savo klasėje/kabinete esančia technika ir geba ją naudoti per lietuvių kalbos pamokas. Ištirta, kad mokykloje esantys pedagogai turi pakankamai kompetencijų taikyti IKT.
3. Ištirta, kad daugiau nei pusė apklaustų pedagogų informacines komunikacines technologijas per lietuvių kalbos pamokas taiko labai dažnai ar net kasdien. Pedagogai naudoja įvairius technikos prietaisus, kompiuterines programas, priemones, internetinius žaidimus ir pan., kuriuos galima sėkmingai pritaikyti mokant lietuvių kalbą.
4. Atlikus tyrimą, atsiskleidė mokytojų ir administracijos darbuotojų požiūris, kad informacinių komunikacinių technologijų taikymas per lietuvių kalbos pamokas padeda ugdyti įvairius gebėjimus. IKT taikymas ugdo visas lietuvių kalbos sritis, nors buvo pripažinta, kad daugiausiai priemonių ir programų trūksta kalbėjimo ir klausymo gebėjimams ugdyti. Ištirta, kad IKT taikymas teikia nemažai privalumų (sudomina mokinius, pamokos tampa žaismingesnės, skatinama mokinių motyvacija, gerėja mokymosi efektyvumas ir pan.). Paaiškėjo, kad IKT teikia ne tik privalumus, bet yra įžvelgiama ir trūkumų (reikalauja daug laiko sąnaudų, per dažnai naudojant mokiniams tampa nuobodu, mažiau dėmesio skiriama kalbėjimui ir kt.).

Literatūra

1. Ališauskas, A., Danieliūtė, V. (2014). Informacinių technologijų taikymas logopedo darbe. *Specialusis ugdymas*, 1(30), 113–123. Prieiga per internetą: <<http://gs.elaba.lt/object/elaba:2029962/>> [žiūrėta 2017-12-15].
2. Bakanovienė, T., Donielienė, I., Šalkuvienė, O. (2008). *Informacinių technologijų taikymas ugdymo praktikoje*. Šiauliai: Lucilijus.
3. Bankauskienė, R. (2003). Kompiuterinių technologijų taikymas ugdymo procese. Kaklauskienė, D. (Sud.). *Kompiuterinių technologijų taikymas ugdymo procese*. Respublikinės mokslinės praktinės konferencijos medžiaga (p. 6–11). Šiauliai: Lucilijus.
4. Butkuvienė, J. (2003). Kompiuterinių technologijų taikymas pradinėse klasėse, kuriant „Žodžių sodą“. Kaklauskienė, D. (Sud.). *Kompiuterinių technologijų taikymas ugdymo procese*. Respublikinės mokslinės praktinės konferencijos medžiaga (p. 11–15). Šiauliai: Lucilijus.
5. Dagienė, V. (2005). *Tavo bičiulis kompiuteris. Informacinės technologijos 5-6 kl.* I dalis. Vilnius: TEV.
6. Dagienė, V., Aukštuolienė, M. D., Balsys, M., Dagys, V., Grigas, G., Jaustienė, E.,..., Rudneva, V. (2005). *Mokomųjų kompiuterinių priemonių ir virtualiųjų mokymosi aplinkų profesinio mokymo srityse diegimas*. Mokslinio tyrimo darbo ataskaita. Vilnius: Švietimo informacinių technologijų centras. Prieiga per internetą: <<http://www.itec.smm.lt/wp-content/uploads/2009/11/MKP-prof-ataskaita.pdf>>[žiūrėta 2017-12-15].
7. Daukilas, S., Teresevičienė, M. (2012). Internetinių technologijų panaudojimo ugdymo procese galimybės. Teresevičienė, M. (Sud.). *Informacinės technologijos ugdymo procese*. Mokytojo knyga (p. 75–96). Kaunas: Lietuvos nuotolinio ir e. mokymosi asociacija. Prieiga per internetą: <http://mokykla.liedm.net/mokytojo_knyga/>[žiūrėta 2017-12-15].
8. Dovidauskaitė, D. (2014). Kokios IKT integravimo į švietimą kryptys sumanumo link žengiančioje visuomenėje?“. *Švietimo problemos analizė*, 5(110), 1–8. Prieiga per internetą: <https://www.smm.lt/uploads/documents/tyrimai_ir_analizes/IKT.pdf>[žiūrėta 2017-12-15].
9. Dudzinskienė, R., Kalesnikienė, D., Paurienė, L., Žilinskienė, I. (2010). *Inovatyvių mokymo(-si) metodų ir IKT taikymas*. Metodinė priemonė pradinį klasių mokytojams ir specialiesiems pedagogams. II knyga. Vilnius: Ugdymo plėtotės centras.
10. Eimutienė, S. (2003). Kompiuteris ir pradinukų ugdymas. Kaklauskienė, D. (Sud.). *Kompiuterinių technologijų taikymas ugdymo procese*. Respublikinės mokslinės praktinės konferencijos medžiaga (p. 15–19). Šiauliai: Lucilijus.

11. Gedvilienė, G., Bortkevičienė, V. (2013). Mokytojų IKT kompetencijos tobulinimo poreikiai. *Sveikatos ir socialinių mokslų taikomieji tyrimai: sandūra ir sąveika*. 1(10), 33–43. Prieiga per internetą: <<http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=13&sid=ee148cad-e41d-42e0-bc13-b48e75861c39%40sessionmgr4010>> [žiūrėta 2018-05-22].
12. Geležinienė, R., Melienė, R., Vaitkevičienė, A. (2013). Mokinių informacinių komunikacinių technologijų naudojimo įpročiai mokytojų požiūriu. *Specialusis ugdymas*, 2(29), 194-204. Prieiga per internetą: <<http://gs.elaba.lt/object/elaba:6096606/6096606.pdf>> [žiūrėta 2017-12-15].
13. Griffin, T. (2014). *Children with Special Educational Needs*. Information Booklet for Parents. National Council for Special Education. Prieiga per internetą: <<http://ncse.ie/wp-content/uploads/2014/10/ChildrenWithSpecialEdNeeds1.pdf>> [žiūrėta 2017-04-29].
14. Gudonienė, D., Rutkauskienė, D., Lauraitis, A. (2013). Pažangių mokymosi technologijų naudojimas ugdymo procese. *Informacijos mokslai*, 66, 96–107. Prieiga per internetą: <<http://www.zurnalai.vu.lt/informacijos-mokslai/article/view/2064>> [žiūrėta 2017-12-15].
15. *Informacijos ir komunikacijos technologijos diegimo Lietuvos švietime strategija*. (2000) Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/docs3/kad4/W3_VIEWER.ViewDoc_p_int_tekst_id=7671&p_int_tv_id=858&p_org=0.htm> [žiūrėta 2017-12-15].
16. *Įsakymas dėl reikalavimų mokytojų kompiuterinio raštingumo programoms patvirtinimo*. (2007). Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.E25DB708E9BE>> [žiūrėta 2018-05-22].
17. Jung, I. (2005). ICT-Pedagogy Integration in Teacher Training: Application Cases Worldwide. *Educational Technology & Society*. 8(2), 94–101. Prieiga per internetą: <<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.103.3805&rep=rep1&type=pdf>> [žiūrėta 2017-05-22].
18. Kaklauskas, L. (2003). *Informatikos mokymo metodika*. II dalis. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
19. Kaklauskienė, D. (2003). Naujos mokymo technologijos ugdymo procese. Kaklauskienė, D. (Sud.). *Kompiuterinių technologijų taikymas ugdymo procese*. Respublikinės mokslinės praktinės konferencijos medžiaga (p. 22–28). Šiauliai: Lucilijus.
20. Kasiulynienė, L., Bajorienė, V., Jankevičienė, R. (2003). Kompiuteris neatsiejama šių dienų ugdymo dalis. Kaklauskienė, D. (Sud.). *Kompiuterinių technologijų taikymas ugdymo procese*. Respublikinės mokslinės praktinės konferencijos medžiaga (p. 28–35). Šiauliai: Lucilijus.

21. Kiseliova, O. (2003). Dinaminių vaizdinių priemonių taikymas pradinėje mokykloje. Kaklauskienė, D. (Sud.). *Kompiuterinių technologijų taikymas ugdymo procese*. Respublikinės mokslinės praktinės konferencijos medžiaga (p. 41–47). Šiauliai: Lucilijus.
22. Labutė, Ž., Žemaitytė, I. (2015). Informacinių komunikacinių technologijų pritaikymo galimybės socialinio ugdymo pamokose. *Socialinių mokslų studijos*, 7(2), 292–304. Prieiga per internetą: <<https://repository.mruni.eu/pdfpreview/bitstream/handle/007/14439/4308-9478-1-SM.pdf?sequence=1>> [žiūrėta 2017-12-15].
23. Lengyel, E. (2012). *Mathematics for 3D games programing and computer graphics*. Boston: Course technology.
24. Merkys, G., Urbonaitė-Šlyžiuvienė, D., Balčiūnas, S., Mikutavičienė, I. (2007). *IKT taikymas ugdyme (SITES 2006 Lietuva)*. Statistinio tyrimo ataskaita. Kaunas, Šiauliai. Prieiga per internetą: <<http://portlas.emokykla.lt/Documents/Tyrimai/SITES%202006%20tyrimo%20ataskaita%20%284%29.pdf>> [žiūrėta 2017-12-15].
25. Miltenienė, L., Melienė, R. (2010). Specialiojo ugdymo formos inkliuzinio ugdymo kontekste: Olandijos patirtis. *Specialusis ugdymas*, 1(22), 133–140. Prieiga per internetą: <<http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/get/LT-LDB-0001:J.04~2010~1367172392551/DS.002.0.01.ARTIC>> [žiūrėta 2017-12-15].
26. Morkevičius, V., Telešienė, A., Žvaliauskas, G. (2008). *Pavyzdinis metodologinis mokomasis studijų paketas „Kompiuterizuota kokybinių duomenų analizė su NVivo ir Text Analysis Suite“*. Kaunas. Prieiga per internetą: <http://www.lidata.eu/files/mokymai/NVivo/KKDA_20080914_esf%27ui.pdf> [žiūrėta 2018-04-22].
27. Pečiuliauskienė, P. (2009). Informacinės komunikacinės technologijos kaip mokymosi aplinkos komponentas būsimųjų mokytojų edukacinėje praktikoje. *Mokytojų ugdymas*, 13(2), 93–108. Prieiga per internetą: <<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:4VGRx-QBD0cJ:gs.elaba.lt/object/elaba:6118272/6118272.pdf+&cd=1&hl=lt&ct=clnk&gl=lt>> [žiūrėta 2017-12-15].
28. Ramanauskas, R. (2006). IKT panaudojimo pamokose ypatybės. *Informacinės technologijos mokykloje: raida ir perspektyvos*. 2-osios tarptautinės konferencijos medžiaga. (p. 1–7). Vilnius. Prieiga per internetą: <http://ims.mii.lt/ims/konferenciju_medziaga/IMRPVilnius2006/straipsniai/str9h.pdf> [žiūrėta 2017-12-15].

29. Skyrius, R., Mikalauskienė, A., Zalieckaitė, L. (2008). *Informacijos ir komunikacijos technologijos*. Vadovėlis. Vilnius: Vilniaus universitetas.
30. Šalkuvienė, O. (2007). Informacinių komunikacinių technologijų taikymo pradinio ugdymo procese teorinės prielaidos. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 3(14), 91–96. Prieiga per internetą: <<http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/get/LT-LDB-0001:J.04~2007~1367184041643/DS.002.0.01.ARTIC>> [žiūrėta 2017-12-15].
31. Tautkevičienė, G., Bulotaite, D. (2009). Pedagogų požiūris į informacinių komunikacinių technologijų ir mokomųjų kompiuterinių programų taikymą ugdant neįgalius vaikus Kauno specialiosiose ugdymo įstaigose. *Specialusis ugdymas*, 1(20), 101–109. Prieiga per internetą: <<https://epubl.ktu.edu/object/elaba:6082988/>> [žiūrėta 2017-12-15].
32. Teresevičienė, M. (Sud.).(2012). *Informacinės technologijos ugdymo procese*. Mokytojo knyga. Kaunas: Lietuvos nuotolinio ir e. mokymosi asociacija. Prieiga per internetą: <http://mokykla.liedm.net/mokytojo_knyga/> [žiūrėta 2017-12-15].
33. Vyšniauskienė, A. (2011). Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų pažinimas, jų poreikių tenkinimas. Geležinienė, R., Vasiliausienė, L., Vyšniauskienė, A. (Sud.). *Mokomės kartu*. Metodinės rekomendacijos mokytojams ir švietimo pagalbos teikėjams. (p. 7–35). Vilnius: Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras.

THE APPLICATION OF INFORMATION COMMUNICATION TECHNOLOGIES DURING LITHUANIAN LANGUAGE LESSONS IN A SPECIAL NEEDS SCHOOL

The bachelor theses

Summary

The application of information communication technologies during the Lithuanian language lessons in a special needs school is analyzed in this bachelor thesis. In order to reveal the topic in question, the analysis of scientific literature, semi-structured interviews and content analysis were carried out.

The study involved 10 X special needs school teachers who teach Lithuanian language/communication activities. In the semi-structured interview, 3 administrative staff (the head of the educational institution, the deputy director for education and the deputy director for the organization of non-formal education) were also interviewed.

The study sought to identify the readiness of the school and the teachers themselves to apply information communication technologies; to investigate how frequently and what kind of technical devices, computer programs and tools are applied by teachers during Lithuanian language lessons; to analyze what kind of Lithuanian language areas are contributed by the development of ICT during the Lithuanian language lessons and the advantages and disadvantages of ICT application.

The results of the research showed that X special school is well equipped with information communication technologies. The school has a wide range of technical equipment that can be used for educational purposes. Teachers are well acquainted with the technology available in the school as well as in their classroom and office and can easily use it during the Lithuanian lessons. It was investigated that more than half of the interviewed Lithuanian language teachers use information communication technologies very often or even on a daily basis. Teachers use various technical devices, computer programs, tools, online games, etc. that can be successfully applied in teaching Lithuanian language. The study revealed the attitude of teachers and administrators on the fact that the use of information communication technologies during the Lithuanian language lessons helps to develop all areas of the Lithuanian language, although it was acknowledged that the majority of tools and programs are lacking in speaking and listening skills improvement. The respondents claim that ICT offer a number of advantages although there are some disadvantages as well.

Key words: information communication technologies, special educational needs, Lithuanian language, special school.

Priedai

Interviu klausimai pedagogams

1. Kokios Jūsų pareigos specialiojoje mokykloje?
2. Koks Jūsų pedagoginio darbo stažas?
3. Kokia Jūsų pedagoginio darbo kvalifikacija?
4. Kiek metų turite specialiųjų ugdymosi poreikių mokinių ugdymo patirties?
5. Kokio amžiaus mokinius ugdote šiuo metu?
6. Kokių specialiųjų ugdymosi poreikių turi Jūsų ugdomi mokiniai?
7. Kokias IKT turite galimybę taikyti savo mokykloje?
8. Kurias iš jų turite galimybę taikyti savo klasėje/kabinete?
9. Ar savo klasėje/kabinete turite galimybę naudotis internetu?
10. Kaip vertinate savo kompetenciją taikyti IKT darbe? Pagrįskite kodėl?
11. Kaip ugdote ir gerinate savo kompetenciją taikyti IKT?
12. Kaip dažnai (kelis kartus per savaitę) taikote kompiuterines technologijas per Jūsų vedamas lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas?
13. Kokiu tikslu dažniausiai taikote kompiuterines technologijas per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas?
14. Kokias mokomąsias kompiuterines programas taikote per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas?
15. Kokias technikos priemones taikote per savo vedamas lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas?
16. Kurią vieną IKT priemonę išskirtumėte, kurią taikote dažniausiai? Kodėl?
17. Kokius lietuvių kalbos gebėjimus, Jūsų nuomone, padeda ugdyti IKT?
18. Kokioms lietuvių kalbos sritims ugdyti, Jūsų manymu, labiausiai trūksta IKT?
19. Ar, Jūsų nuomone, taikant IKT per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas yra pakankamai ugdomi kalbėjimo ir klausymo gebėjimai? Kodėl?
20. Kokiais būdais gaunate įvairių mokomųjų kompiuterinių programų, priemonių skirtų lietuvių kalbos ugdymui? Ar dalinatės jomis tarpusavyje su kolegomis?
21. Ar Jūs esatę bandę sukurti pateiktis, kompiuterines programas ar priemones, kurias galėtumėte taikyti per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas?
22. Kokių privalumų, o gal trūkumų, Jūsų nuomone, teikia IKT taikymas per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas? Kodėl?

Interviu klausimai mokyklos administracijai

1. Kokios Jūsų pareigos specialiojoje mokykloje?
2. Koks Jūsų pedagoginio darbo stažas?
3. Kaip vertinate IKT taikymą ugdydami mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių? Kodėl?
4. Ar dalyvaujate drauge su mokytojais seminaruose ar kituose renginiuose, kurie padeda tobulinti kompiuterinio raštingumo įgūdžius?
5. Ar teko girdėti, kas yra vėbinarai? Galbūt dalyvaujate juose?
6. Ar girdėjote kas yra programa *Dropbox*? Ar naudojate ją?
7. Kokiems, Jūsų nuomone, prioritetams mokykla skiria daugiausiai savo lėšų? Ar yra skiriamos lėšos mokyklos aprūpinimui IKT?
8. Iš kur gaunate lėšų, kurias skiriate IKT?
9. Ar, Jūsų nuomone, mokykla yra pakankamai aprūpinta informacinėmis komunikacinėmis technologijomis? Kodėl?
10. Kokią vietą užima IKT Jūsų mokyklos kultūroje?
11. Ar, Jūsų nuomone, pedagogai tikslingai naudoja IKT pamokų metu? Kodėl?
12. Kokius, Jūsų nuomone, privalumus ir trūkumus lietuvių kalbai daro IKT naudojimas per lietuvių kalbos pamokas/komunikacines veiklas?
13. Ar jūsų mokykloje yra dalijamasi sukurtomis kompiuterinėmis priemonėmis, programomis? Jei taip, koku būdu tai vyksta?
14. Ar bendraujate, bendradarbiaujate su kitomis rajono mokyklomis, naudodami IKT?

Interviuojamųjų atsakymai

Pedagogė nr. 1

1. Mokytoja.
2. 37 metai.
3. *Esu Specialioji pedagogė, metodininkė.*
4. *Jau 37 metai.*
5. *Ugdau nuo 17 iki 20 metų mokinius.*
6. *Ugdau mokinius, turinčius didelių specialiųjų ugdymosi poreikių.*
7. *Turiu galimybę naudoti smart lentą, smart stalą, kompiuterį, kompiuterių klasę, planšetes ir pan.*
8. *Iš visų jau išvardintų, turiu galimybę taikyti jas visas savo klasėje. T.y. smart lentą, smart stalą, planšetes, kompiuterį, multimediją.*
9. *Tai žinoma.*
10. *Na, manau, kad vertinu patenkinamai, juk tobulėjimui ribų nėra.*
11. *Stengiuosi domėtis naujovėmis, taip pat, bendradarbiauju su kolegomis, skaitau literatūrą.*
12. *Dažnai. Gal 2-3 kartus per savaitę.*
13. *Dažniausiai taikau ugdymo tikslais: sudominti mokinius, nes kai būna susidomėję, tada geriau įsitraukia į pamokos darbą ir geriau įsisąvina naują informaciją.*
14. *Iš mokomųjų programų tai www.emokykla.lt skaitmeninę mokymo priemonę, dar taikau elektroninius žodynus, programą „Lietuvių tautosaką“, „Žiburėlis“.*
15. *Per lietuvių kalbos pamokas taikau kompiuterį, multimediją, smart lentą ir stalą.*
16. *Manau, kad dažniausiai kompiuterį ir multimediją, nes siejasi vaizdas, garsas ir veiksmas.*
17. *Mano nuomone, padeda taisyklingai ir tinkamai vartoti kalbą, ugdo vaizduotę ir mąstymą. Dar IKT taikymas formuoja vertybines nuostatas, kalbinius įgūdžius, skaitymo bei rašymo gebėjimus ir pan.*
18. *Galbūt, kalbėjimo.*
19. *Manyčiau, galėtų būti sukurta daugiau programėlių ar priemonių kurios ugdytų ar padėtų ugdyti kalbėjimo gebėjimus, nes dažniausiai viskas būna susitelkta į skaitymą ir rašymą. Tokiu būdu dažniausiai nukenčia kalbėjimo gebėjimai.*
20. *Ieškau internete, įvairiose elektroninėse svetainėse ir žinoma dalinamės drauge su kolegomis.*
21. *Taip, esu bandžiusi kurti ir sukūriau nemažai pateikčių, kurias sėkmingai naudoju savo vedamose lietuvių kalbos pamokose.*

22. IKT dėka, vedamos pamokos tampa daug įvairesnės, įdomesnės, pritraukia mokinių dėmesį ir padeda jį išlaikyti nemažai laiko. Naudojant kompiuterines technologijas, mokiniai būna gerai nusiteikę. Na, o trūkumas gal tas, kad nėra pakankamai programų, kurios būtų pritaikytos būtent lietuvių kalbos ugdymui, norėtusi, kad jų būtų daugiau.

Pedagogė nr. 2

1. *Esu lavinamųjų klasių mokytoja.*
2. *24 metai.*
3. *Vyr. specialioji pedagogė.*
4. *Mokinius, su SUP ugdu 24 metus.*
5. *Šiuo metu 13-16 metų mokinius.*
6. *Mokiniai turi vidutinį intelekto sutrikimą ir kompleksinę negalią.*
7. *Mokykloje galime naudotis kompiuteriais, smart lentomis, smart stalų, 3D sistema bei planšetėmis.*
8. *Kompiuterį, smart stalą ir smart lentą.*
9. *Taip.*
10. *Vertinu teigiamai: lankau įvairius kursus, gebu kurti priemones, nuolat naudoju savo kurtas priemones pamokų metu.*
11. *Įgūdžius tobulinu kurdama įvairias priemones.*
12. *Labai dažnai. 3-4 kartus per savaitę, o kartais ir kasdien.*
13. *Sunku pasakyti. Taikau įvairiais tikslais: ir ugdymui ir žaidimui, ir sudominimui ar savarankiškam darbui.*
14. *Taikau programas, kurios yra svetainėse www.peliukai.lt, www.sesioszasys.lt, www.ismaniejrobotai.lt, www.lavinamukai.jimdo.com ir kitas.*
15. *Smart lentą, kompiuterį ir multimediją.*
16. *Visos priemonės, kurias naudoju yra pritaikytos specialiųjų poreikių turintiems mokiniams, todėl išskirti vienos negalėčiau.*
17. *IKT padeda ugdyti rašymo, skaitymo įgūdžius, lavina kalbos suvokimą.*
18. *Man netrūksta.*
19. *Manau, kad taip. Klausome su mokiniais įgarsintų pasakų, žiūrime filmukus, todėl klausymo gebėjimai yra pakankamai ugdomi.*
20. *Dažniausiai iš svetainių, kuriomis dalinasi pedagogai: www.pradinukai.lt ir android programėlių.*
21. *Taip, dažnai kuriu įvairias pateiktis ir priemones.*

22. *Trūkumas tas, kad vaikai nori kuo ilgiau dirbti prie kompiuterių (laiko atžvilgiu), o tai kenkia akims, taisyklingai laikysenai, stokojama fizinio aktyvumo.*

Pedagogė nr. 3

1. *Mokytoja.*
2. *10 metų.*
3. *Specialioji pedagogė.*
4. *10 metų.*
5. *Ugdau mokinius, kuriems nuo 16 iki 19 metų.*
6. *Ugdau mokinius, kurie turi kompleksinių negalių, judesio ir padėties bei neurologinių sutrikimų bei intelekto sutrikimus.*
7. *Mokykla yra aprūpinta kompiuteriais, smart lentomis ir smart stalais, planšetėmis ir multimedijomis.*
8. *Klasėje turiu kompiuterį ir multimediją, tačiau jei reikia, einame į kitas klases, erdves.*
9. *Taip, turime. Ne tik savo klasėje, bet ir visoje mokykloje, jei einame į kitas ugdymo erdves.*
10. *Vertinu palankiai. Turiu kompiuterinio raštingumo pagrindus. Savo žinias noriu perteikti mokiniams, o IKT padeda man ugdymo turinio kūrimui, informacijos paieškai.*
11. *Domiuosi. Pedagogams ypač svarbus yra geras profesinis pasirengimas, todėl norint kokybiškai atlikti savo darbą, turi pasižymėti tam tikrais funkciniais gebėjimais. Taip pat konsultuojuosi su kolegomis.*
12. *Beveik kiekvieną dieną.*
13. *Dažniausiai taikau ugdymo tikslais, dėstydamą naują medžiagą, ar ją įtvirtindama.*
14. *Dažniausiai taikau programą www.peliukai.lt.*
15. *Būtent per lietuvių kalbos pamokas tai multimediją ir kompiuterį.*
16. *Multimediją, nes mokiniams tokios pamokos įdomesnės, kai tekstinė informacija yra papildoma vaizdu.*
17. *Padedą ugdyti raštingumą, skaitymo ir kalbėjimo gebėjimus bei kūrybiškumą.*
18. *Galbūt reikėtų daugiau priemonių ar programų, kurios ugdytų kalbėjimo gebėjimus.*
19. *Turbūt galėtų būti ugdomi labiau, tačiau, nėra pakankamai tokių programų ar priemonių.*
20. *Ieškau internetu, bandau daryti pati, o kartais ir dalinamės su kolegomis.*
21. *Taip.*
22. *Vaikams pamokos daug įdomesnės, jei yra taikoma IKT. Jos tampa žaismingesnės, mokiniai mėgsta ateiti prie lentos ar kompiuterio atlikti įvairias užduotis. Tai sudominimą ir išskirčiau kaip pagrindinį privalumą. O kaip trūkumą išskirčiau tai, kad pasiruošti pateiktis užima labai daug laiko, todėl nevisada gali jas parengti atitinkamai pamokai.*

Pedagogė nr. 4

1. *Lavinamųjų klasių mokytoja.*
2. *1 metai.*
3. *Aš specialioji pedagogė.*
4. *Su mokiniais turinčiais SUP turiu jau 4 metus patirties.*
5. *Mano ugdytiniai yra nuo 15 iki 17 metų.*
6. *Mano ugdomi vaikai turi labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių.*
7. *Mūsų mokykla yra gana apsirūpinusi IKT. Turime planšetes, kompiuterius, multimedijas, smart lentas ir smart stalus bei 3D sistemą.*
8. *Klasėje turiu galimybę naudotis kompiuteriu, multimedija, smart stalu ir planšetėmis.*
9. *Žinoma turiu ir juo naudojuosi.*
10. *Kompetencijų turiu, bet atsiradus naujam prietaisui, visada turiu mokytis naudotis juo ir išmokyti jį taikyti ugdyme.*
11. *Visada stengiuosi gerinti savo visas kompetencijas ir įgyti naujų. IKT taikymo kompetenciją stengiuosi gerinti dalyvaudama įvairiuose seminaruose, kalbėdama su kolegomis dalinuosi savo patirtimi ir gaunu iš jų naujų žinių, taip pat ieškau informacijos internete.*
12. *Stengiuosi naudoti pagal poreikį, kad nebūtų piktnaudžiaujama. Dažniausiai taikau 2-4 kartus, o kartais ir dar dažniau.*
13. *Taikau ugdymo tikslais. Mėgstu naują medžiagą pateikti pasitelkiant IKT, kad mokiniai būtų susidomėję ir geriau įsisavintų informaciją ir ji kuo ilgiau išliktų jų atmintyje.*
14. *Oj, taikau įvairias lietuviškas mokomąsias, ugdomąsias programas. Duodu mokiniams spręsti įvairius kryžiažodžius, atspėti žodžius, interaktyvias knygas ir pan.*
15. *Nežinau, turbūt, kompiuterį, multimediją ir planšetę. Na, būna kad duodu ir telefoną.*
16. *Dažniausiai, turbūt, taikau planšetę, nes ji patogiausia ir mokiniams prieinamiausia.*
17. *Manau, padeda ugdyti daug gebėjimų, pavyzdžiui, įtvirtinti įgytas žinias kai naudojami įvairūs žaidimai, kryžiažodžiai ir kitos priemonės. Taip pat mokiniai gerina skaitymo gebėjimus ir rašymo.*
18. *Turbūt, pakanka visoms sritims, tik reikia mokėti ir gebėti pritaikyti.*
19. *Taip, pakankamai, nes yra galimybė iš karto pasitikrinti ir mokiniai turi galimybę pasitaisyti.*
20. *Įvairiai: gaunu iš socialinių tinklų, dalinamės su kolegomis, kurie gauna iš kitų kolegų, kurie dirba kituose Lietuvos miestuose.*
21. *Taip, kuriu priemones ir pateiktis smart lentai bei Power Point programomis.*
22. *IKT teikia daug privalumų, tačiau išskirčiau privalumą naudojant žinių įtvirtinimui ir naujos medžiagos teikimui. Trūkumas tas, kad per dažnai naudojant, mokiniams atsibosta.*

Pedagogė nr. 5

1. Mokytoja
2. 10 metų.
3. Esu vyr. specialioji pedagogė.
4. Tokius mokinius ugdu jau 10 metų.
5. Mokau vaikus nuo pirmos iki dešimos klasės, tai mokiniai nuo 7 iki 17 metų.
6. Ugdomi mokiniai turi didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių.
7. Mokykla yra apsirūpinusi įvairiomis kompiuterinėmis programomis, turime multimedijas, kompiuterius, smart stalą ir smart lentas. Taip pat turime 3D sistemą, planšetes ir robotą.
8. Pas mane pačią kabinete yra kompiuteris, multimedija, planšetė, įvairios kompiuterinės programos.
9. Be abejonės, taip.
10. Vertinu puikiai. Turėjau galimybę ir esu dalyvavusi įvairiuose mokymuose kaip reikia dirbti su IKT.
11. Stengiuosi domėtis pati visomis naujovėmis, ieškau ir randu internete įvairios naudingos medžiagos, dalyvauju mokymuose bei seminaruose.
12. Per mano vedamas pamokas, stengiuosi IKT naudoti nors 2 kartus per savaitę, o jei reikia pagal poreikį, taikau ir dažniau.
13. Dažniausiai IKT naudoju mokinių sudominimui ir kartojimui ar medžiagos įtvirtinimui. Kartais tenka IKT naudotis ir mokinių atpalaidavimui.
14. Programų tinkančių lietuvių kalbos ugdymui yra gana nemažai, tačiau dažniausiai naudoju ir mano darbui tinkamos yra www.frepy.eu, www.plickers.com, storyjumper.com. Taip pat, naudoju įvairias kitas lietuvių kurtas arba užsienio užsienio puslapiuose rastas programėles.
15. Taikau kompiuterį, multimediją. Galėčiau paminėti ir planšetes, smart lentą bei smart stalą. Būna, kad pritaikau ir pasinaudoju LEGO robotu.
16. Dažniausiai, turbūt, taikau smart lentą. Išskirčiau ją todėl, nes tai daugiausiai funkcijų turintis daiktas.
17. Pirmiausia, manau padeda sudominimui ir motyvavimui. Dar padeda ugdyti kalbėjimo, skaitymo bei rašymo įgūdžiams.
18. Nežinau, manau, kad kalbėjimui.
19. Sakyčiau, kad pakankamai, nes yra daug priemonių, kurios yra su įvairiais garsais, įgarsintais paveikslėliais, pasakos ir pan. Kalbėjimui programėlių yra mažai, tačiau jas galima susikurti pačiai ar koreguoti pagal poreikį.

20. *Stengiuosi kurti pati, nes pasidarau priemones tokias, kokių man reikia ir kurias tikslingai galiu naudoti. Taip pat, dalinamės su kolegomis, dažnai ieškau internete, kartais nuperka mokykla. Dar gauname iš seminarų, įvairių mokymų,*
21. *Taip, dažniausiai ir kuriu pati. Naudojuosi programomis Bordmaker, Power Point, smart lenta, plickers, storyjumper*
22. *IKT taikymą, kaip privalumą išskirčiau sudominimą ir motyvacijos skatinimą, na, o trūkumą tokį, kad labai daug laiko užtrunki, kol susirandi ar pasidarai, ko reikia.*

Pedagogė nr. 6

1. *Mokytoja.*
2. *38 metai.*
3. *Specialioji pedagogė - metodininkė.*
4. *Su SUP turinčiais vaikais dirbu 38 metus.*
5. *Mokau vaikus nuo 7 iki 17 metų.*
6. *Ugdau mokinius, kurie turi vidutinių, didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių.*
7. *Mokykloje yra nemažai informacinių technologijų, kurias galime taikyti. Naudojame kompiuterius, multimedijas, smart lentas ir smart stalą turime. Taip pat, turime daug planšečių ir 3D sistemą.*
8. *Savo klasėje aš turiu kompiuterį, multimediją, SMART stalą ir planšetes ir tuo labai džiaugiuosi ir naudojuosi.*
9. *Žinoma, be jo visi prietaisai tampa menkaverčiais.*
10. *Gebu valdyti ir moku naudotis IKT. Jei iškyla kokių nors neaiškumų, kreipiuosi į jaunesnius kolegas, dalyvauju seminaruose.*
11. *Kad mano kompetencija taikyti IKT gerėtų, skaitau naujausią literatūrą, ieškau informacijos internete, nepraleidžiu progos dalyvauti seminaruose, ar pasimokyti naujovių iš kolegų.*
12. *Stengiuosi nenaudoti per dažnai, kad mokiniams neatsibostų, tad taikau ne mažiau kaip 2 kartus per savaitę, o kartais ir dažniau.*
13. *Mokinių ugdymui naudoju, tačiau, kartais ir mokinių atpalaidavimui, žaidimui.*
14. *Naudoju įvairias pateiktis, pagalbines mokymo programas, tokias kaip www.emokykla.lt, www.peliukai.lt. Dar įjungiu vaikams žaidimų www.frepy.eu ir pan.*
15. *Taikau išmanųjį stalą, kompiuterį ir multimediją. Dar naudoju 3D sistemą.*
16. *Dažniausiai taikau SMART stalą, nes mano mokiniams jis labiausiai patinka ir nėra atsibodęs.*

17. *Informacinės technologijos padeda mokiniams greičiau įsisavinti naują medžiagą. Mokiniai lengviau įtvirtina praeitą pamokos medžiagą ir būna susidomėję. Ugdytiniai gerina skaitymo ir rašymo gebėjimus.*
18. *Mano mokiniams jų pakanka. Bet aišku, džiugu, kai atsiranda naujovių.*
19. *Taip, nes yra daug įvairių programų, ir medžiagos, kurią galima patobulinti ir taip bus ugdomi visi gebėjimai.*
20. *Gaunu labai įvairiais būdais. Programomis ir priemonėmis aprūpina mokykla, taip pat, jų susirandu internete ar gaunu iš kolegų bei bendradarbiaudama su kitų mokyklų pedagogais.*
21. *Esu, bet tik savo ugdytiniais.*
22. *Manau, kad IKT gerina mokymąsi bei didina mokymosi efektyvumą. Trūkumų taip pat įžvelgiu. Kartais nesigauna padaryti tai, ko nori kuriant programas ar pateiktis ir tai pareikalauja nemažai laiko, pastangų, o kartais ir pritrūksta kompetencijų.*

Pedagogė nr. 7

1. *Mokytoja.*
2. *37 metai.*
3. *Specialioji pedagogė - metodininkė.*
4. *Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus ugdau 35 metus.*
5. *Mano ugdytiniai yra penkiolikmečiai.*
6. *Ugdomi vaikai yra didelių specialiųjų ugdymosi poreikių.*
7. *Mokykloje galime naudoti kompiuterius, projektorius, interaktyvias lentas, interaktyvius stalus, spausdintuvus, planšetes ir kt.*
8. *Klasėje turiu galimybę naudotis kompiuteriu, projektoriumi, bei planšetėmis.*
9. *Taip turiu.*
10. *Vertinu 8 balais lygindama su kolegomis, kurie, mano nuomone, yra labiau pažengia šioje srityje.*
11. *Stengiuosi ją gerinti domėdamasi, dalyvaudama mokymuose, seminaruose bei konsultuodamasi ir mokydamasi iš kolegų.*
12. *Priklauso nuo to, kokia savaitė, bet būna, kad taikau ir kasdien.*
13. *Dažniausiai taikau mokydama vaikus ir siekdama pasiekti užsibrėžto tikslo. Taip pat, naudoju medžiagos perteikimui, užduočių įtvirtinimui, pasakų peržiūroms, jų aptarimui ir pan.*
14. *Naudoju daug įvairių, tokių kaip skaitmeninė mokymo priemonė „Įvardink daiktą“, mokomuosius kompiuterinius lietuvių kalbos žaidimus www.frepy.eu ir kitus.*
15. *Taikau kompiuterį, projektorį, kartais einame su vaikais į kitas erdves, kur yra smart lenta.*

16. *Kompiuteris, nes jis man priimtinausias ir turiu daugiausiai gebėjimų juo dirbti.*
17. *Gebėjimą bendrauti, rašyti ir skaityti. Taip pat, ugdo susikaupimą.*
18. *Netrūksta. Reikia ieškoti, kurti ir netrūks.*
19. *Pakankamai, nes IKT taikoma su kitais metodais kartu ir ugdome visas sritis.*
20. *Gauname, nes mokykla nuperka, jei galima atsisiunčiame patys, dalinamės su kolegomis, papildome jau turimą medžiagą ar programas.*
21. *Taip esu, seniau sunkiai sekdavos, bet dabar jau esu pakankamai įgudusi.*
22. *Informacinės technologijos skatina mokinių pastabumą, mąstymą, leidžia įtaigiau pateikti medžiagą, todėl mokiniai būna labiau susidomėję, geriau supranta naują informaciją ir yra plečiami praktiniai gebėjimai. Mokiniai su didesniu noru įsitraukia į bendrą veiklą. Trūkumas gal toks, kad dažnai pasitelkiant IKT, mokiniams ima tai atsibosti ir jie ima labiau blaškytis.*

Pedagogė nr. 8

1. *Lavinamųjų klasių mokytoja.*
2. *Dirbu dar tik vienerius metus.*
3. *Mokytoja.*
4. *Mokinius, turinčius SUP mokau vienus metus.*
5. *Šiuo metu mano mokiniai yra nuo 7 iki 12 metų.*
6. *Ugdau mokinius, turinčius didelių ugdymosi poreikių. Klasėje yra mokinių, turinčių autizmo spektro sutrikimą, elgesio ir emocijų sutrikimus, intelekto sutrikimą ir pan.*
7. *Mokykloje galime taikyti kompiuterius, planšetes, multimediją, išmanią lentą ir išmanųjį stalą.*
8. *Klasėje turiu kompiuterį, multimediją ir planšetes.*
9. *Be abejo.*
10. *Vertinu vidutiniškai, manau, dar yra kur tobulėti.*
11. *Ieškau informacijos internete, lankau seminarus.*
12. *1-2 kartus per savaitę.*
13. *Taikau pamokos pradžioje, mokinių sudominimui, taip pat, pamokos dėstyje, kai mokiniams pateikiu naują medžiagą. Kartais taikau mokinių atsipalaidavimui, kai matau, kad mokiniai pavargę.*
14. *Vesdama komunikacines veiklas dažnai pasitelkiu www.peliukai.lt; www.ismaniejirobotai.lt, www.lavinamukai.jimdo.com; įjungiu pažaisti www.frep.py.eu.*
15. *Taikau visas, kurias turiu savo klasėje: kompiuterį, multimediją ir planšetes.*
16. *Kompiuterį, nes su juo dirbti esu labiausiai pripratusi.*

17. Kai taikau IKT, mokiniai gali išmokyti geriau skaityti, įtvirtinti rašymo įgūdžius, tai lavina gebėjimą klausytis, padeda išlaikyti dėmesio koncentraciją.
18. Nežinau, gal nelabai ir trūksta.
19. Mano ugdomi mokiniai nekalba, o klausydami trumpiau sukoncentruoja dėmesį, todėl, manau, kad nepakankamai.
20. Ieškau internete. O su kolegomis kartais dalinamės, tačiau, manau, kad galėtume ir labiau bendradarbiauti ir dalintis daugiau. Na, dar kartais pati pasidarau skaidrių.
21. Bandžiau, bet kūriau tik skaidres savo naudojimui.
22. Padeda sudominti mokinius ir sukoncentruoti jų dėmesį. Minusas, kad, galbūt yra šiek tiek eikvojamas pamokos laikas.

Pedagogė nr. 9

1. Mokytoja.
2. 31 metai.
3. Esu vyr. specialioji pedagogė.
4. Tokios praktikos turiu 22 metus.
5. Moku vaikus nuo 12 iki 14 metų.
6. Labai didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių.
7. Kompiuterius, planšetes, multimediją, išmaniąją lentą ir išmanųjį stalą, 3D sistemą.
8. Mano klasėje yra išmanioji lentą, kompiuteris, planšetės, multimedija.
9. Žinoma, o kaip kitaip galėtume panaudoti visas IKT priemones.
10. Vertinu gerai, nes domiuosi ir stengiuosi naudoti visas technologijas, kurias turiu galimybę taikyti.
11. Diskutuoju su kolegomis, lankau įvairius seminarus ir mokymus. Dar ieškau informacijos internete ir taip stengiuosi tobulėti pati.
12. Nebijočiau pasakyti, kad taikau beveik kasdien.
13. Dažniausiai, kad sudominčiau mokinius ir perteikčiau jiems naują dėstomą medžiagą. Kartais, kai matau, kad vaikai labai išsiblaškę po savaitgalio ar atostogų, IKT labai padeda pritraukti mokinių dėmesį.
14. Įvairias programėles, tokias kaip www.frepy.eu; www.lavinamuikai.jimdo.com; www.plickers.com; www.peliukai.lt; www.emokykla.lt ir panašiai.
15. Pritaikau kompiuterį, dar multimediją, naudojame planšetes, telefoną bei išmaniąją lentą.
16. Išmaniąją lentą, nes jis vaikams labiausiai patinka, jie patys įsitraukia į darbą.
17. Tai padeda gerinti rašybos įgūdžius, formuoja kalbos gramatinį taisyklumą, bendravimo įgūdžiai gerėja.

18. *Trūksta programų ir priemonių, kurios padėtų gerinti kalbėjimo gebėjimus, bet stengiuosi pati patobulinti kai kurias priemones ir pritaikyti jas ugdydama visas sritis.*
19. *Nepakankamai, nes daugiausia programų būna pateiktos užduotys skaityti tekstą, įrašyti praleistas raides, nurašyti žodžius ir pan, o kalbėjimui beveik nėra skirtų programų, nebent pedagogai patys pasitobulina jas.*
20. *Užsako ir nuperka įstaiga, dalinamės su kolegomis, kuriu pati arba koreguoju jau esamas priemones.*
21. *Taip esu, dažnai jas kuriu, nes nepavyksta rasti tinkamu.*
22. *IKT labai pajvairina pamokos darbą, pritraukia mokinių dėmesį ir efektyviau juos įtraukia į aktyvią veiklą, todėl pamokos tampa nenuobodžios, aktyvios. Norėčiau tik pasakyti, kad nereikėtų taikyti pernelyg dažnai, nes turi būti protinga pusiausvyra tarp IKT ir įprastų mokymo priemonių, kad mokiniams tai netaptų rutina ir vėliau jų IKT nebesudomins.*

Pedagogė nr. 10

1. *Mokytoja.*
2. *2 metai.*
3. *Specialioji pedagogė.*
4. *Nuo darbo pradžios, tai dvejus metus.*
5. *Ugdau mokinius nuo 7 iki 10 metų.*
6. *Ugdomi mokiniai turi didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių. Mokau vaikus, kurie turi įvairių sutrikimų, tokių kaip Dauno sindromas, autizmo spektro sutrikimai, elgesio ir emocijų sutrikimai, judesio ir padėties sutrikimai ir pan.*
7. *Mūsų mokykla yra gerai aprūpinta IKT priemonėmis. Turime planšečių, kompiuterius, išmaniąją lentą, išmanųjį stalą, 3D sistemą, multimediją ir pan.*
8. *Mano klasėje galiu naudoti kompiuterį, planšetes, multimediją ir išmaniąją lentą.*
9. *Kai tiek technologijų, tai internetas būtinas, todėl tikrai turiu.*
10. *Savo kompetenciją vertinu gerai. Veiklų metu taikau IKT, pajvairinu veiklas, stengiuosi įtraukti naujus metodus.*
11. *Dalyvauju tobulinimosi kursuose, savarankiškai ieškau informacijos, domiuosi naujomis programomis.*
12. *Nauduju beveik kasdien.*
13. *Taikau edukaciniais tikslais, užtvirtinti dėstomą informaciją, atliekant įvairias lietuvių kalbos užduotis.*
14. *Taikau programėles „ABC lietuviška abėcėlė“, „ABCC pratybos“, www.peliukai.lt; www.lavinamuikai.jimdo.com.*

15. *Kompiuterį, planšetes, multimediją, išmaniąją lentą, kartais naudojamės 3D sistema.*
16. *Kompiuterį, nes jį patogiau taikyti.*
17. *Padedą ugdyti rašymo ir skaitymo gebėjimus.*
18. *Manyčiau, kad trūksta programėlių klausymui ir tokių, kur mokinių reikalaujama daugiau kalbėti.*
19. *Ugdomi tik iš dalies. Visos priemonės labiau koncentruotos į skaitymą ir rašymą.*
20. *Asmeniniais ištekliais, remia mokykla ir dalinamės kolegos vieni su kitais.*
21. *Bandžiau iš esamų programų koreguoti pagal poreikius ir dažnai darau si skaidruoles.*
22. *Tai labai priklauso nuo vaikų. Kai kuriuos mokinius tai labai sudomina, o kiti tuo tarpu sunkiai susikaupia ir išlaiko dėmesį, todėl ima nuobodžiauti. Privalumas tas, kad tai labai padeda vizualiniam mokymuisi ir mokiniai geriau įsimena naują medžiagą.*

Administracijos darbuotojas nr. 1

1. *Mokyklos direktorė.*
2. *Pedagoginį darbą dirbu jau 34 metus.*
3. *Puikiai. Tai motyvuoja mokinius, naudojant IKT mokymo ir mokymosi procese sužadinamas noras atlikti įvairias užduotis, pamatyti galutinį rezultatą.*
4. *Žinoma, jei tik yra galimybė visada dalyvauju.*
5. *Girdėti teko, bet dalyvauti, deja dar neteko.*
6. *Taip, ne tik girdėjau, bet ir naudoju šią programą, nes tai labai patogu.*
7. *Šiuo metu daugiausia savo lėšų skiriame ugdymosi patrauklumo ir efektyvumo didinimui, o IKT aprūpinimui šios lėšos yra skiriamos.*
8. *IKT perkame už ūkio lėšas ir iš mokinio krepšelio lėšų.*
9. *Manau, kad pakankamai. Turime nemažai techninių prietaisų, priemonių, programų, kurias sėkmingai naudojame ugdyme.*
10. *Svarbią vietą užima. IKT dėka bendraujame su kolegomis, tėvais, globėjais, turime ir mokyklos svetainę susikūrę, užsiregistravę socialiniame tinkle, kuriame talpiname įvairias naujienas, skelbimus, kontaktinę informaciją ir kt.*
11. *Manau, tikslingai. Jie gali informatyviau ir paprasčiau perteikti mokomąją medžiagą, parengti užduotis.*
12. *Privalumai tokie, kad galima plačiau ir efektyviau pateikti mokomąją medžiagą, o minusai, kad yra mažiau atliekama rašto darbų.*
13. *Žinoma dalinamės. Priemonės ir programos yra įrašomos į kompiuterinę atmintį ir persiunčiamos į kitus kompiuterius.*

14. Tiesioginio tilto nedarome, o ugdomuosius renginius, jų akimirkas pedagogai dalinasi paskyrose, mokyklos svetainėje, socialiniame tinkle. Taip pat bendraujame el. paštu.

Administracijos darbuotojas nr. 2

1. Direktorius pavaduotoja ugdymui.
2. 37 metai.
3. Žinoma, kad vertinu gerai. IKT taikymas skatina pastabumą, mąstymą, įtaigiau pavyksta perteikti medžiagą, plečiami praktiniai gebėjimai.
4. Jei tik yra galimybė, taip.
5. Teko, dalyvauju seminaruose, kurie yra transliuojami internetu.
6. Girdėjau ir tenka naudotis.
7. Šiuo metu, manau, daugiausia savo lėšų mokykla skiria edukacinių erdvių kūrimui ir esamų aplinkų turtinimui. Mokyklos aprūpinimui IKT taip pat yra skiriamos lėšos.
8. IKT perkame iš krepšelio lėšų ir ūkio lėšų.
9. Pakankamai, bet esant galimybei reikia visada atsinaujinti.
10. Svarbią ir galiu teigti, kad labai svarbią vietą užima, nes IKT naudojame kiekvieną dieną, bendraudami su kolegomis tarpusavyje, susisiekiame su tėvais el. paštu. Nuolat atnaujiname savo internetinę svetainę.
11. Taip, todėl, kad tai pati matau stebėdama mokytojų vedamas pamokas. Pedagogai, tikslingai parenka naudoti įvairias programas ir priemones, kurios būna skirtos atlikti įvairioms užduotims ar pateikti mokymo medžiagą.
12. IKT padeda vaizdžiau perteikti dėstomą medžiagą, leidžia greičiau susirasti informaciją ir perteikti ją mokiniams, pamokos yra žaismingesnės, labiau įtraukiančios mokinius. Minusai, gal kad mokiniai mažiau kalba, o tik atlieka skaitymo ir rašymo užduotis.
13. Taip dalijamasi. Mokykloje vyksta kolegialus bendravimas ir bendradarbiavimas, dalinantis gerąja patirtimi. Kolegos siunčiasi programas ir priemones vieni iš kitų, iš interneto, taip pat, perka mokykla.
14. Taip, dažnai dalinamės informacija apie renginius, pamokas, atviras veiklas savo svetainėje, socialiniame tinkle. Bendraujame el. paštu įvairiais klausimais.

Administracijos darbuotojas nr. 3

1. Direktorius pavaduotoja neformaliojo švietimo organizavimui.
2. 16 metų.

3. *Vertinu gerai. Kai kurios pamokos yra tiesiog neįmanomos mokytojams įgyvendinant pamokos uždavinius. Taip pat, IKT palengvina vedamose pamokose pasiekti norimą rezultatą.*
4. *Taip, dalyvauju.*
5. *Taip girdėjau, kas tai yra ir teko vieną kartą dalyvauti.*
6. *Taip, žinau šią programą ir kartais naudoju.*
7. *Manau, edukacinėms erdvėms. Lėšos mokyklos aprūpinimui IKT yra skiriamos.*
8. *IKT perkame iš mokinio krepšelio ir ūkio lėšų.*
9. *Taip, todėl, kad vienas iš prioritetų yra patrauklumo ir efektyvumo didinimas ugdymo procese.*
10. *Užima svarbią vietą. IKT mums visiems padeda bendrauti tarpusavyje su kolegomis ir tėvais bei globėjais. Turime paskyrą socialiniame tinkle ir internetinę svetainę, kurioje dalinamės visomis naujienomis ir pan.*
11. *Tikslingai. Mokytojai IKT pagalba labiau sudomina ugdytinius, lengviau gali įgyvendinti išsikeltus uždavinius, o visa tai yra ugdytiniais be galo naudinga.*
12. *Privalumas, kad mokytojai pamokose, kuriose naudoja IKT gali pateikti daugiau medžiagos nei tokiose pamokose, kuriose nenaudojama IKT. Trūkumas, kad mokiniai mažiau rašo ir kalba, todėl prastėja bendravimo įgūdžiai.*
13. *Dalijasi. Įvairios kompiuterinės priemonės ir programos yra įkeliamos į atmintines, jos lieka tame pačiame kompiuteryje, kuriuo dauguma pedagogų naudojasi. Kolegos tarpusavyje pasidalina persiusdami programėles ir priemones el. paštu.*
14. *Atvirų pamokų, veiklų ir renginių tiesiogiai transliuojamų internete nedarome, tačiau visomis akimirkomis pasidaliname socialiniame tinkle, internetinėje mokyklos svetainėje. Bendraujame ir el. paštu, dalinamės naudingomis nuorodomis, informacija.*